

Sindre Lokreim Bolstad

Rekruttering av parautøvere til organisert idrett

En kvalitativ studie om hvordan aktører i og utenfor idretten
samarbeider om rekruttering av parautøvere

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Institutt for idrett og samfunnsvitenskap
Norges idrettshøgskole, 2022

«Den er som en stor lapskaus den paraidretten. Det er veldig stor forskjell på hvordan vi jobber kontra andre i idrettskretsen. Vi jobber så mye utover selve idrettsorganisasjonen. Det er så mange andre vi må skape samarbeid med for å nå målgruppen vår»

Sammendrag

Rekruttering av parautøvere er en av norsk idrett sine største utfordringer. I den nye parastrategien for 2022-2027 kommer det frem at idretten burde videreutvikle samarbeidet både internt og eksternt for å møte denne utfordringen. Denne studien har undersøkt hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om å rekruttere parautøvere til organisert idrett. Hensikten med studien er å bidra med mer kunnskap og forståelse om hvordan aktørene opplever å samarbeide, og videre kunne peke på mulige retninger for hvordan videreutvikling av dette potensielt kan øke rekrutteringen av målgruppen.

Studien baseres på ti semi-strukturerte intervjuer med ulike organisasjoner på ulike organisasjonsnivå i idretten, og videre helsesportsentre som eksterne. Det teoretiske rammeverket henviser til funksjonshemming som en relasjonell forståelse og bygger på verdisamskaping med forlengelse i organisasjonsteori om interessenter og ressurser.

Hovedfunnene viser at særforbund og idrettskretser samarbeider med klubbene om rekruttering ved å bistå med sin kompetanse, kunnskap og andre ressurser. Kretsene samarbeider med klubbene om parautøvers vei inn i idrettene, mens særforbundene i større grad tar på seg det overordnede ansvaret for rekruttering til sine idretter. Ulike funksjonskrav i idrettene og avhengighetsforhold til ressurser både i og utenfor idretten medfører ulike rekrutteringspraksiser for særforbundene. Individuelle praksiser og lite koordinering virker også å medføre utfordringer for det eksterne samarbeidet, fordi det blir mye press på enkeltaktører. Særforbundene og kretsene samarbeider med aktører utenfor idretten fordi de trenger et ledd mellom klubben og potensielle parautøvere for å komme i kontakt med målgrupper. Rehabiliterings- og helsesportsentre er den viktigste eksterne aktøren fordi de er den vanligste rekrutteringskanalen inn til organisert idrett. Samarbeidene med andre aktører påvirkes ofte av enkeltpersoners interesse og forståelse av paraidrett, men funnene viser at interesseorganisasjoner, skoler og kommuner burde integreres mer i samarbeid om rekruttering, fordi de har unike og nødvendige ressurser.

Denne studien gir en forståelse av hvordan samarbeidene internt og eksternt ofte er lite koordinert og strategisk. Det er både behov og stort potensiale for økt rekruttering om samarbeidene videreutvikles og det skapes flere attraktive plattformer for samarbeid. Studien trekker frem plattformer i NIF sentralt og paraidrettsentre som to alternativer.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
Innholdsfortegnelse	5
Forord	7
1. Innledning	8
1.1 Problemstilling	9
1.1 Oppbygning av studien	10
2. Kontekst	11
2.1 Den norske paraidretten	11
2.1.1 Organisering av paraidrett	12
2.1.2 Integreringsprosessen	13
2.2 Tidligere forskning	15
2.2.1 Potensielle parautøvere	15
2.2.2 Paraidrettens unike hensyn	17
2.2.3 Oppsummering	19
3. Teoretisk rammeverk	21
3.1 Den relasjonelle forståelsen	21
3.2 Verdisamskaping	23
3.2.1 Interessenter	25
3.2.2 Ressursavhengighet	27
3.3 Kombinering av teoriene	29
4. Metode	30
4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt.....	30
4.2 Studiens design og valg av metode	31
4.2.1 Semi-strukturerte intervju	32
4.2.2 Intervjuguide	32
4.2.3 Rekruttering av utvalg	34
4.2.4 Gjennomføring av intervju	36
4.3 Tematisk analyse	38
4.4 Metodisk refleksjon	39
4.5 Etske overveielser	42

5.	Rekruttering av parautøvere	44
5.1	Forutsetninger for rekruttering	45
5.1.1	Holdninger til inkludering	45
5.1.2	Idrettens funksjonskrav	46
5.1.3	Informasjon og tilbud	48
5.1.4	Avhengighet av topp- og ordinær idrett	49
5.2	Roller og bidrag i rekrutteringsprosessen.....	51
5.2.1	Særforbundenes rolle.....	51
5.2.2	Idrettskretsenes rolle	53
5.2.3	Idrettsklubbenes rolle	54
5.2.4	Helsesportsentrenes rolle.....	55
5.2.5	Potensielle parautøvers rolle.....	57
5.3	Samarbeid i og utenfor idretten	58
5.3.1	Samarbeid mellom idrettsorganisasjonene.....	59
5.3.2	Koordinering mellom særforbundene	60
5.3.3	Avhengighet av ressurser utenfor idretten	61
5.3.4	Samarbeidsaktører utenfor idretten	63
5.3.5	Overgangen fra potensiell til aktiv parautøver	68
6.	Diskusjon	71
6.1	Utfordringer for rekruttering av parautøvere.....	72
6.1.1	Ulike funksjonskrav i idretter.....	72
6.1.2	Variasjoner i rekrutteringsarbeidene	73
6.1.3	Koordinering av rekrutteringsarbeidene.....	75
6.1.4	Tilgangen til ressurser utenfor idretten	77
6.2	Aktørenes samarbeid om rekruttering.....	80
6.2.1	Samarbeid mellom aktører i idretten	80
6.2.2	Samarbeid med aktører utenfor idretten.....	82
6.2.3	Samarbeid mellom aktører i og utenfor idretten	85
6.3	Implikasjoner	88
7.	Konklusjon.....	90
7.1	Oppsummering av hovedfunn	90
7.2	Begrensninger og veien videre.....	92
	Litteraturliste.....	94
	Figur og tabelloversikt	99
	Vedlegg.....	100

Forord

Plutselig var det min tur til å skrive en masteroppgave... Jeg har alltid vært flink til å leve i nuet og ta en ting av gangen, men denne prosessen har til tider utfordret disse egenskapene. For et år siden hadde jeg ambivalente følelser i møte med et år jeg visste ville kreve mye. Året senere kan jeg omsider se tilbake på et innholdsrik år med faglig utbytte, personlig utvikling og en kunnskapsrik periode jeg aldri ville vært foruten.

I prosessen som til slutt ledet frem til et selvstendig masterprosjekt er det flere personer som fortjener en stor takk. Først og fremst fortjener min veileder, Chris Horbel, en stor takk for din tålmodighet og veiledning gjennom hele denne prosessen. Jeg setter pris på ditt engasjement og støtte, så godt som dine oppmuntrende tilbakemeldinger når jeg til tider har opplevd å være fastlåst og hatt behov for en retning når oppgaven sto stille.

Uten informantene som stilte opp i denne studien og deres bidrag ville ikke denne masteroppgaven vært mulig. Takk for deres tid og engasjement for mitt prosjekt!

Når jeg nå skal oppsummere dette året er det flere som fortjener å bli anerkjent. En stor takk til min familie som har motivert og støttet når skriveprosessen til tider har virket overveldende. Takk til mine nærmeste venner som har støttet og tatt meg med ut av den akademiske verdenen, en ekstra takk til Kristian og Øyvind! Videre fortjener min samboer en stor takk for støtte og tålmodighet i et år preget av hver våre endeløse skriveprosesser. Takk også til min arbeidsgiver som har tilpasset seg min hverdag.

Avslutningsvis fortjener den tradisjonelle «ti kaffen» som til tider eskalerte til både klokken 11 og 12 en ekstra oppmerksomhet. Til tross for to år med mye digital undervisning og lite sosial kontakt klarte vi tilslutt å ta igjen for mye av det tapte!

Oslo, Juni 2022

Sindre Lokreim Bolstad

1. Innledning

«Idrettsglede for alle» lyder visjonen til Norges største frivillige organisasjon - Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF, 2019). Paraplyorganisasjon har siden integreringsprosessen ble endelig i 2007 vært unik i organiseringen, da særforbundene overtok ansvaret for funksjonshemmede i sin idrett (Sørensen & Kahrs, 2011, s. 338). Til tross for integreringen erkjennes kompleksiteten rundt hvordan idretten kan øke andelen mennesker med funksjonsnedsettelse (NIF, 2022, s. 4). Rekruttering har lenge vært et område med manglende kunnskap og forskning om sammenhengende utfordringer knyttet til rekruttering av parautøvere (NIF, 2015, s. 31).

I arbeidsplanen for en mer bærekraftig verden er et av delmålene å redusere ulikhet, hvor mennesker med funksjonsnedsettelse trekkes frem (FN, 2022). Dette fremheves også i NIF sin plan for strategiske satsningsområder i perioden 2019-2023, hvor organisasjonen ønsker å arbeide for at idrettsklubbens medlemmer skal gjenspeile mangfoldet i lokalsamfunnet (NIF, 2019). Likevel er andelen parautøvere i organisert idrett langt lavere enn resten av befolkningen (Oslo Economics, 2020, s. 4) noe som antyder at norsk idrett ikke er like sosialt bærekraftig som den ønsker å være.

I kjølevannet av historiens første verdensmesterskap i snøsport for parautøvere (World Para Snow, 2022) ble det satt spørsmålsteget rundt hvordan vi som vertsland i våre nasjonalidretter hadde så få utøvere til start (Strøm, 2022). Dette ble ytterligere forsterket da nasjonen aldri har hatt færre utøvere til start enn under årets Paralympics. Tom Tvedt uttrykte at paraidretten mangler systematikk, taper perspektiver og videre hvordan både idretten og samfunnet taper, fordi deltakelse i idrett handler om folkehelsearbeid (Friberg & Holt, 2022). Nasjonalt ser vi likevel konturene av en nasjonal satsning på paraidrett når Stiftelsen VI med Kjell Inge Røkke og Aker, har gått inn med 140 millioner over 5 år for å styrke satsningen på paraidretten (Strøm, 2022).

Norsk idrett ønsker et paradigmeskifte og lanserte i 2022 en ny helhetlig parastrategi for perioden 2022-2027. Rammeverket skal blant annet legge bedre til rette for rekruttering og fremhever hvordan fremtidens paraidrett avhenger av sterk forankring av ansvar og roller i de ulike idrettsorganisasjonene (NIF, 2022, s. 7). Særforbund og idrettskretser skal støtte idrettsklubbene og samtidig være et bindeledd mellom aktører utenfor som

kan påvirke målgruppens aktivitet (NIF, 2022, s. 7). I det strategiske målområde for «breddeidrett» beskrives rekruttering som en kompleks utfordring som krever utvikling og styrking av idrettens interne samarbeid og interaksjon med sentrale aktører utenfor. Dette fordi idrettsorganisasjonene må bli bedre til å forstå og håndtere utfordringene som ligger i veien inn i paraidretten, fra potensiell til aktiv parautøver (NIF, 2022, s. 10).

Tidligere forskning viser hvorfor det er viktig at målgruppen deltar på idrettsarenaen. Mennesker med funksjonsnedsettelse som ikke deltar i idretten øker risikoen for sekundære helseutfordringer, samtidig som deltakelse har positive effekter på både livskvalitet, helse og fysisk form (Diaz et al., 2019, s. 79; Jaarsma et al., 2014, s. 871). Videre viser studier at vedvarende og kontinuerlig deltakelse i ung alder, øker sannsynligheten for en fysisk aktiv livstil også som voksen (Telama et al., 2006, s. 84).

Så hva er det som gjør at idretten, til tross for NIFs tydelige mål, har utfordringer med å øke andelen parautøvere i organisert idrett? Relevant forskning viser at særforbundene har store variasjoner i hvordan de arbeider med paraidrett og har store utfordringer med å få informasjon ut til potensielle parautøvere. Rekruttering blir sett på som en av de største utfordringene på både på forbund, krets og klubb nivå (Aspvik et al., 2011, s. 9; Fasting et al., 2008, s. 92-93). Oslo Economics (2020, s. 42) peker i den sammenheng på at idretten i større grad burde søke samarbeid med aktører utenfor. Aktører som har interesse av å få målgruppen i aktivitet, hvor det er gevinster å hente fra samarbeidet.

1.1 Problemstilling

Basert på den innledende gjennomgangen er et prosjekt med formål om å utvikle en dypere forståelse av hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om rekruttering av parautøvere utformet. Følgende problemstilling er utarbeidet for denne studien:

«Hvordan samarbeider aktører i og utenfor idretten for å rekruttere parautøvere til organisert idrett?»

For å belyse den overordnede problemstillingen er tre forskningsspørsmål også dannet:

- 1. Hvilke utfordringer erfarer idrettsorganisasjonene i rekrutteringsarbeidet?*
- 2. Hvordan koordinerer idrettsorganisasjonene rekrutteringsarbeidet?*
- 3. Hvordan kan samarbeid med eksterne aktører bidra til å øke rekrutteringen?*

Ved å adressere følgende problemstilling og tilhørende forskningsspørsmål vil denne studien gjennom semi-strukturerte intervjuer med representanter fra organisasjoner i og utenfor idretten undersøke deres erfaringer og opplevelser av å samarbeide om rekruttering. Hensikten er at mine funn, i lys av relevant teori og tidligere forskning, kan bidra med mer oppmerksomhet og utvidet forståelse av hvordan rekruttering av en målgruppe med mindre oppmerksomhet i både idretten og forskningen kan styrkes. Basert på min analyse vil jeg forsøke å identifisere områder i samarbeidene som kan forbedres og som i tiden fremover kan lede til økt rekruttering. Denne studien vil derfor være viktig for idrettsorganisasjoner på ulike organisasjonsnivå, NIF sentralt, og sentrale aktører utenfor idretten, i veien mot en mer bærekraftig rekrutteringsprosess.

1.1 Oppbygning av studien

Opgaven er strukturert i åtte hovedkapitler. Innledende vil studiens kontekst redegjøres i kapittel 2, med organisering av norsk idrett, integreringsprosessen og tidligere forskning som belyser deler av kunnskapsgrunnlaget som finnes på området. Videre følger mitt teoretiske rammeverk i kapittel 3, før redegjørelse av metodisk tilnærming og vurderinger presenteres i kapittel 4. Deretter følger en presentasjon av resultatene i kapittel 5, som senere diskuteres i lys av teori og relevant tidligere forskning i kapittel 6. Konklusjonen av hovedfunn oppsummeres i kapittel 7, sammen med en vurdering av noen av studiens begrensninger og en refleksjon rundt mine tanker om veien videre.

2. Kontekst

I dette kapittelet presenteres konteksten for studien. Fortrinnsvis følger et overblikk over hvordan den norske idretten er organisert, før det sentreres inn mot paraidrett. Videre vil det gjennom et historisk tilbakeblikk redegjøres for integreringsprosessen og hvordan paraidrett har blitt integrert i NIF. Avslutningsvis vil den siste delen i kapittelet presentere tidligere forskning som er funnet relevant for mitt tema og problemstilling.

2.1 Den norske paraidretten

NIF er Norges største frivillige organisasjon og det øverste organet i norsk idrett med underkant 1.9 millioner medlemskap. Organisasjonen består av 55 særforbund, 11 idrettskretser, 328 idrettsråd og 9454 idrettsklubber (NIF, u.å.b). Høyeste myndigheten er idrettstinget som avholdes hvert andre år. Mellom tingene er idrettsstyret idrettens ledende myndighet med ansvar for gjennomføring og oppfølging av vedtakene fattet på idrettstinget, kombinert med andre nasjonale og internasjonale fellesoppgaver.

Særforbundene organiserer de ulike idrettsgrenene, med ansvarsområder innen nasjonal og internasjonal konkurransevirkosomhet og utvikling. Idrettskretsene er inndelt etter landets fylkesgrenser og kretsens fellesorgan for all idrett innenfor den gitte geografiske rammen. Deres ansvarsområder skal dekke samarbeid mellom særkrets og idrettsklubb, samt idrettens organisasjonsledd og alle fylkeskommunale aktører med ansvar for idrett og fysisk aktivitet. Veiledning rundt økonomi, administrasjon og organisatoriske spørsmål fra idrettsklubbene er også sentrale arbeidsområder. Særkretsene administrerer de ulike idrettene i fylkene, ofte med fokus på utdanningstiltak og praktiske oppgaver. Idrettsklubbene utgjør grunnplanet og er der aktiviteten utarter seg (NIF, u.å.b).

NIF ønsker gjennom sin overordnede visjon «*idretts glede for alle*» at alle skal oppleve idrett, utvikling og mestring i idrettens trygge og gode felleskap (NIF, 2019, s. 7).

Organisasjonen opererer med fire grunnleggende veivalg som skal prege idrettens arbeid: *leken, ambisiøs, ærlig og inkluderende*. I *inkluderende* menes en trygg organisasjon som ser og tar vare på alle. Alle stemmer skal være like mye verdt og målet er at norsk idrett speiler det samfunnet vi er en del av, derav at ingen skal ekskluderes (NIF, 2019, s. 8). Verdier er også sentralt i NIF. Organisasjonens arbeid

skal preges av *frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd*, mens aktiviteten skal bygge på grunnverdier som *idrettsglede, felleskap, helse og ærlighet* (NIF, u.å.b)

2.1.1 Organisering av paraidrett

Begrepet «paraidrett» har lenge vært benyttet i internasjonale sammenhenger, men er et relativt nytt begrep i norsk idrett. NIF bruker begrepet som en overordnet betegnelse for all idrett, og ikke lenger bare for idrettene som har vært representert i Paralympics. Endringen skyldes et felles ønske om en forenkling av det opprinnelige begrepet «idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse» og retter fokuset mot idretten fremfor funksjonsnedsettelsen, samt en standardisering av et internasjonalt begrep (NIF, u.å.a). Derfor brukes begrepet «parautøvere» for mennesker med bevegelses-, syns-, hørsel- og utviklingshemming som en overordnet betegnelse for målgruppen (NIF, 2022, s. 4).

Paraidretten i Norge er organisert på samme måte som barne-, ungdoms- og voksenidretten. NIF setter premissene for idrettens paraidrettsarbeid og har rådgivere på sentralt plan som utvikler og understøtter. Særforbundene sitter med ansvaret for aktiviteten, mens NIF sentralt og idrettskretsene bidrar med koordinering, rådgivning og synliggjøring (NIF, 2020b, s. 56). Alle særforbundene skal ha en kontaktperson for paraidrett. Disse beskrives som bindeleddet mellom den spesifikke idretten og en potensiell parautøver som ønsker informasjon om idretten. Her er det ofte ulik praksis, ettersom ansattressurser til å arbeide med paraidrett ofte vil avhenge av forbundets størrelse og økonomiske forutsetninger (Oslo Economics, 2020, s. 13). Inndelt etter landets fylkesgrenser har NIF ansatt fagkonsulenter for paraidrett. De regionale fagkonsulentene er bindeleddet mellom særidrettene, klubbene og offentlige institusjoner og skal bidra stort i rekrutteringen (NIF, 2020b, s. 56). I årsrapporten rapporteres det videre at særforbundene samarbeider godt med konsulentene, derav 40 særforbund oppgir at de samarbeider med de regionale fagkonsulentene om rekruttering.

Det har blitt satt i gang tiltak som skal styrke rekruttering og synliggjøring, derav 23 gjennomførte kurs om paraidrett til trenere og ledere i idrettskretsene og særforbundene (NIF, 2020b, s. 56-57). Selve idretsaktiviteten utøves i idrettsklubbene som ofte er tuftet på frivillighet. Aktiviteten skapes i samspillet mellom utøver, foresatte og idrettsklubben, noe som tilsier at i hvilken grad det eksisterer paraidrettstilbud og hvordan de praktiseres ofte har individuelle fortegn (Oslo Economics, 2020, s. 14).

Rekruttering forstås som en av paraidrettens største utfordringer (Sørensen & Kahrs, 2006, 2011; NIF, 2022). Det er dog ikke ukjent for NIF som i samarbeid med sine særforbund og idrettskretser har utarbeidet forslag til tiltak som skal forenkle tilpasning av paraidrett. Flere tiltak rettes mot rekruttering og strekker seg over idrettskrets, særforbund, særkrets og region, samt idrettsklubber med og uten paraidrett (NIF, u.å.a). Idrettsstyret ser viktigheten av fellesidrettslige tiltak som skal heve kompetanse, sikre finansiering og heve synligheten av norsk paraidrett (NIF, 2020b, s. 56). En kjent utfordring er validiteten i målingene av aktive parautøvere. Godt integrerte mennesker med funksjonsnedsettelse oppfattes ikke nødvendigvis å ha en funksjonsnedsettelse (NIF, 2020a, s. 18; Oslo Economics, 2020, s. 12). Det kan medføre store mørketall i registreringen da idretten ikke ønsker å oppbevare personsensitive og medisinske opplysninger i sine porteføljer (NIF, 2022, s. 6; Oslo Economics, 2020, s. 28).

På nyåret lanserte NIF norsk idretts første parastrategi. Den strekker seg ut i perioden 2022-2027. Rammeverket medfølger strategiske målområder for paraidretten, hvor alle målområdene har konkrete mål for hva idretten skal i denne perioden. I henhold til mitt prosjekt er partnerskap og samarbeidsaktører et av de sentrale innsatsområdene for paraidretten. Derav lyder et av målene at: *«idretten skal senke terskelen for å delta i idrett for personer med funksjonsnedsettelse gjennom tett dialog og kunnskapsutvikling med kommuner, institusjoner, og andre relevante interessenter»* (NIF, 2022, s. 15).

2.1.2 Integreringsprosessen

Som bakteppe for denne studien, vil det avslutningsvis redegjøres for hvordan paraidretten har utviklet seg historisk. I perioden 1997 til 2007 ble det gjennomført en stor organisatorisk prosess, kjent som integreringsprosessen (Sørensen & Kahrs, 2006, 2011). Fram til 1997 var paraidrett organisert gjennom Norges Handicapidrettsforbund, Norges Døveidrettsforbund og Norges Idrettsforbunds komité for psykisk utviklingshemmede. I 1997 ble disse slått sammen til Norges funksjonshemmedes idrettsforbund, som skulle være ansvarlige for å drive prosessen videre. Forbundet skulle virke som en ressurs institusjon med kunnskap om funksjonshemmede og paraidrett, samt være et forbund for idrett og funksjonshemmede som ikke var inkludert i de ordinære forbundene (Sørensen & Kahrs, 2006, s. 185). Integreringsprosessen ble igangsatt fra øverste hold i NIF, som følge av beslutninger fattet av daværende generalforsamling. Ettersom NIF i stor grad livnærer seg på frivillighet, ble forbundene

oppmuntret til å ta ansvar for idretten gjennom sine forbund, med økonomisk støtte i retur (Sørensen & Kahrs, 2006, s. 185). Norges funksjonshemmedes idrettsforbund gjorde et endelig vedtak om oppløsning 1. september 2007 og siden har norsk idrett gjennom sine 54 særforbund hatt ansvar for å organisere idrett for funksjonshemmede.

Sørensen & Kahrs (2011) evaluerte integreringsprosessen og diskuterte erfaringene som har blitt gjort. Sørensen & Kahrs (2011, s. 345) bemerker at den organisatoriske integreringen i hovedtrekk er gjennomført på særforbunds nivå. Det reises spørsmål om hvorvidt det er realistisk at alle særforbund skal organisere aktivitet for alle parautøvere og at naturlige forutsetninger og realisme må tas til betraktning. Likevel har prosessen medført økt oppmerksomhet, positive holdninger og vilje innad i alle ledd i organisasjonen. Lokalt vises det til flere og bedre tilbud, spesielt rundt barneidretten med mange aktive ildsjeler og foreldre. Da særidrettene tok over for helsesportlagene, forsvant det på den andre siden mange gode tilbud til voksne mosjonister med funksjonsnedsettelse, sammen med større fler-idrettsarrangement. Det medførte blant annet til mindre synlige rollemodeller (Sørensen & Kahrs, 2011, s. 346). Rekruttering trekkes frem som en stor utfordring i kjølvannet av integreringsprosessen. Den organisatoriske prosessen medførte mindre tilgang på rekrutteringsarenaer, og krever at idretten blir mer aktiv på andre arenaer utenfor. Sørensen & Kahrs (2011, s. 350-351) trekker blant annet frem rehabiliteringsinstitusjoner, organisasjoner for funksjonshemmede og ulike kompetansesentre som sentrale. De hevder også at det må styrkes kompetanse og støtteordninger ut til klubbene, på det lokale planet. Det er der rekrutteringen starter og utøverne rekrutteres inn. Klubber trenger hjelp til å forstå mangfoldet av funksjonshemming og behøver mer kunnskap om hvem som kan bedrive toppidrett, i hvilken gren og type konkurranseidrett i forhold til klassifiseringssystemet.

2.2 Tidligere forskning

Paraidrettens utvikling og etablering de siste tiårene har medført profesjonalisering, institusjonalisering og økt etablering også i idretten (DePauw & Gavron, 2005, s. 4). Til tross for utviklingen viser litteraturstudien til Shapiro og Pitts (2014, s. 668-669) at forskningen ofte kommer til kort innen representasjon av paraidrett. I motsetning til andre marginaliserte grupper har oppmerksomheten ofte vært mindre, oversett eller brukt som kontekst (Misener & Darcy, 2014, s. 1; Shapiro & Pitts, 2014, s. 669). Selv om det finnes flere likheter enn ulikheter mellom idrett for mennesker med og uten funksjonshemming finnes det ytterligere behov og hensyn i paraidretten (DePauw & Gavron, 2005, s. 12-13; Shapiro et al., 2012, s. 101-102). Parautøvere sin deltakelse i idrett har vært mer undersøkt enn andre områder (Shapiro & Pitts, 2014, s. 663-664). Siden det er lite forskning som direkte kan knyttes til rekruttering og min målgruppe, vil forskning som er funnet relevant for å rekruttere nye parautøvere til organisert idrett belyses. Rekruttering kan derfor forstås som måten utøvere blir introdusert til idrett, hvem som påvirket valget og faktorer som påvirket beslutningen (Green, 2005, s. 236).

2.2.1 Potensielle parautøvere

Et sentralt bidrag i henhold til min problemstilling er rapporten til Oslo Economics som undersøkte mennesker med funksjonshemming sine behov i møte med organisert idrett (Oslo Economics, 2020). Rapporten har flere interessante funn som kan overføres til min problemstilling og rekrutteringskontekst. Resultatene viser blant annet at idrettstilbud som er tilpasset funksjonsnedsettelsen er det som motiverer mest til idrettsdeltakelse (Oslo Economics, 2020, s. 23). Det er mindre viktig hvem man utøver idretten sammen med og hvilken type idrett, men følelsen av mestring og at aktiviteten er tilgjengelig i nærmiljøet sto sentralt (Oslo Economics, 2020, s. 24). Hva som kjennetegner et godt tilpasset tilbud avhenger i midlertidig av en rekke individuelle faktorer og har ingen fasit. Noen foretrekker tilpassede lavterskeltilbud og andre integrerte konkurransetilbud. Likevel var avviket mellom idrettstilbudene de har behov for og hva idretten tilbyr stort, noe som gjenspeiles i et stort behov for flere lavterskeltilbud (Oslo Economics, 2020, s. 26). Andre funn viser også at det er utfordrende for idretten å nå ut med informasjon til funksjonshemmede på grunn av få muligheter til å nå målgruppen direkte med informasjon, noe rapporten foreslår har sammenheng med målgruppens lavere deltakelse. Dette medfører at venner og sosiale relasjoner er den viktigste informasjons- og rekrutteringskanalen og at deltakelse i idrett

ofte resulteres av eget eller familiens initiativ (Oslo Economics, 2020, s. 26-27). Manglende informasjon om idrettsklubbens tilpasnings muligheter kan videre drepe lysten potensielle utøvere har til å bedrive idrett, mens idrettsklubbene sin side har store utfordringer med å markedsføre sine tilbud. For de som ikke driver med idrett viser funnene at behovet for tiltak som skaper idrettslyst og trygghet er stort. Derfor har idrettens informasjonskanal gjennom flyers og plakater vært lite effektive kontra informasjons- og rekrutteringskanalen som går via jungeltelegrafene (Oslo Economics, 2020, s. 28).

Ifølge Cassese og Raiola (2017, s. 7) er funksjonshemming en av verdens største sosiale, helsemessige og økonomiske utfordringer, og nøkkeltallsrapporten til NIF viser at de deltar mindre i organisert idrett enn resten av befolkningen (Norges Idrettsforbund, 2020a, s. 18). De fleste menneskene med funksjonsnedsettelse deltar ikke kontinuerlig på idrettsarenaen, noe som øker risikoen for sekundære helseutfordringer (Jaarsma et al., 2014, s. 871). Studien til Telama (2006, s. 84) viser i den sammenheng hvordan vedvarende og kontinuerlig deltakelse i organisert ungdomsidrett, er signifikant med fysisk aktivitet i voksen alder. Selv om studier viser helsefordelene regelmessig fysisk aktivitet kan gi målgruppen (Bergström et al., 2010, s. 12-13), er det godt kjent at målgruppen kan stå overfor barrierer i møte med idretten (Elnan, 2015, s. 31).

Løvgren (2009) fremhever i sin studie tre barrierer for deltakelse i ulike organiserte fritidsarenaer. Det trekkes frem sosiale barrierer som undervurdering av kompetanse, mestring og fordommer i omgivelsene, fysiske barrierer som manglende tilrettelegging, samt manglende kunnskap om konsekvensene av hver konkrete funksjonsnedsettelse (Løvgren, 2009, s. 36). En annen systematiske oversikt har undersøkt barrierer og tilretteleggere for idrettsdeltakelse for mennesker med fysisk funksjonshemming. Studien viser at målgruppen står overfor flere og andre typer barrierer i møte med idretten enn resten av befolkning. Type funksjonsnedsettelse, helsetilstand og mangel på energi er sentrale personlige barrierer, mens mindre muligheter, tilgjengelighet og transport var barrierer knyttet til omgivelsene (Jaarsma et al., 2014, s. 878). Studien viser at tilstrekkelig med informasjon om mulig idrettsdeltakelse er tilretteleggende, og foreslår at det å finne den mest passende idretten kan øke sjansen for å bli aktiv og værende i idrett (Jaarsma et al., 2014, s. 879). En annen studie gjennomført av Sotiriadou & Wicker (2014) definerte fysisk aktivitet som all fritidsaktivitet, trening og

organisert idrett. Funnene fremhever i likhet med Jaarsma et al (2014) barrierer tilknyttet alder og type funksjonshemming i sammenheng med hvordan dette oppleves som en begrensning. I tillegg hadde kjønn og utdanning også signifikant effekt på idrettsdeltakelsen (Sotiriadou & Wicker, 2014, s. 35). Som en forlengelse peker en annen studie som undersøkte barrierer i sammenheng med type funksjonsnedsettelse og behov for støtte, at barrierene for idrettsdeltakelse er mer varierte og sammensatt enn tidligere studier forklarte. Resultatene belyser derfor syv barrierer med innvirkning på idrettsdeltakelsen: kommunal og organisatorisk støtte, tid, utstyr, økonomi, transport og ulike intra- og inter personale forhold var sentrale (Darcy et al., 2017, s. 34-35)

Disse studiene representerer et utvalg av forskning som har undersøkt ulike barrierer potensielle parautøvere kan stå overfor i møte med organisert idrett. Selv om barrierene ikke alene sier noe om sammenhengende utfordringene knyttet til idrettsorganisasjoners rekrutteringsarbeid, kan man argumentere for at kunnskap om barrierer er sentralt for idrettsorganisasjonenes rekrutteringsarbeid når litteraturen viser at potensielle parautøver står overfor flere og andre barrierer enn resten av befolkningen (Darcy et al., 2017, s. 34; Jaarsma et al., 2014, s. 879). Kunnskapen om barrierer for parautøvere danner derfor en forståelse av utfordringer idrettsorganisasjonenes kan stå overfor i håndtering av overgangen fra potensiell til aktiv parautøver (NIF, 2022, s. 10).

2.2.2 Paraidrettens unike hensyn

Studien til Oslo Economics (2020, s. 42) fremhever hvordan paraidrett har strukturelle og unike behov for å måtte samarbeide med aktører utenfor idretten. Slike samarbeid virker å være lite undersøkt i litteraturen. Likevel viser Shields og Synnot (2016) hvordan dårlig forbindelse mellom aktører som idrett og fritidsaktivitet, skole, lokale instanser og helsesektoren kan utgjøre en stor barriere for å engasjere barn og unge til fysisk aktivitet. Funnene viser at alle aktørene arbeidet individuelt uten å samarbeide med hverandre og at ingen av interessentene opplevde det som sitt ansvarsområde å engasjere barn og unge til fysisk aktivitet (Shields & Synnot, 2016, s. 7-8). En annen studie fra foreldrenes perspektiv fremhever hvordan samarbeid mellom relevante organisasjoner kan medvirke til deltakelse for barn med funksjonshemming (Jones, 2003, s. 49), mens manglende samarbeid mellom organisasjoner kan være en mulig barriere for deltakelsen (Anderson & Heyne, 2000; Shields & Synnot, 2016, s. 7-8).

Patatas et al. (2018, s. 241-242) viser i sin litteraturstudie hvordan paraidretten kan ha mer unike hensyn enn annen idrett på grunn av konseptuelle faktorer. Studien trekker blant annet frem klassifiseringssystemet, oppmerksomheten i media, kunnskap om paraidrett og funksjonsnedsettelse og parautøveres behov for aktivitetshjelpemidler.

En annen studie viser hvordan unike hensyn kan ha betydning for parautøveres vei inn i idretten. Fra inngangsfasen til de legger opp, er det ofte behov for funksjonsspesifikke tilnærminger i alle faser i karrieren (Patatas et al., 2022, s. 312). For veien inn i idretten viser resultatene blant annet hvordan type funksjonsnedsettelse har betydning for hvordan en potensiell parautøver vil involvere seg i en bestemt idrett. Selv om tiltrekkingen er lik til flere idretter, må idretten oppleves forenelig med forutsetningene (Patatas et al., 2022, s. 308-309) Studiene antyder derfor at attraksjonen til bestemte idretter kan forekomme i ulike aldre og på ulike tidspunkter gjennom livet.

Wu & Williams (2001, s. 179) har videre interessante funn med overføringsverdi til en rekrutteringskontekst. Studien trekker frem at de viktigste personene for veien inn i idretten var venner og andre likesinnede som introduserte de for idretten. Det gjenspeiles også i Oslo Economics (2020, s. 28) som peker på jungeltelegrafan som den mest effektive rekrutteringskanalen. Wu og Williams (2001) fant også ut at det var viktigere for funksjonshemmede som tidligere var aktive i idretten før ervervet skade, ble introdusert for idretten igjen, enn tidligere inaktive (Wu & Williams, 2001, s. 180).

Nasjonalt viser studien til Aspvik et al (2011) at idrettstilbudet for parautøvere ofte er svært varierende og at det var store individuelle forskjeller mellom klubbene. Klubblederne som besvarte undersøkelsene pekte på økonomi, rekruttering og kompetanse som de tre mest utbredte utfordringene i veien mot å utvikle best mulig idrettstilbud til mennesker med funksjonshemming (Aspvik et al., 2011, s. 9). Fasting med flere (2008) har også gjennomført en rapport som undersøkte hvorfor noen befolkningsgrupper er underrepresentert i den norske idretten. Rapporten viste til flere interessante funn, derav at det var stor variasjon i hvor mye arbeid som legges ned i paraidrett i de enkelte særforbundene, men at det var høy grad av bevissthet når det kommer til integrering (Fasting et al., 2008, s. 92). Videre opplever forbundene at rekruttering er et stort problem fordi det er utfordrende å få kontakt og nå ut med informasjon til potensielle utøvere og at mange lavterskeltilbud har forsvunnet med

integreringsprosessen. Idrettskretsene var tydelig på at særiddrettene skulle ha ansvar for deres paraidrett, noe som påvirket kretsenes fordeling og prioriteringer. Fasting et al (2008, s. 97) fant i den sammenheng at det var store forskjeller i hvordan og hvor mye kretsene arbeider for idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse. Idrettsklubbene hadde også utfordringer, men økonomi var sjeldent en stor begrensende faktor.

Sisjord et al. (2011) undersøkte i en studie på inkludering og rekruttering av ungdom med minoritetsbakgrunn til den organiserte idretten. Selv om målgruppen er en annen enn i denne studien, reflekteres det sammenfattet rundt noe av kjernen i den organiserte idretten: spenningsfeltet mellom særinteresser og samfunnsansvar, noe som vises i svært varierende prioriteringer blant særforbundene (Sisjord et al., 2011, s. 88-89). En annen studie på mennesker med kulturell mangfoldig bakgrunn viser at det ikke fantes noen spesifikke rekrutteringsstrategier over målgruppen og at klubblederne ikke var klar over hva eksterne aktører kunne bidra med. Rekrutteringen bar preg av at eksisterende medlemmer med kulturell bakgrunn rekrutterte ved for å promotere ulike idrettsprogrammer (And & Coleman, 2006, s. 90) Studien foreslår også at eksterne aktører med kunnskap om målgruppen må øke sin rolle som veiledere for klubbene og sammen utvikle rekrutteringsstrategier mot målgruppene (And & Coleman, 2006, s. 93).

2.2.3 Oppsummering

I «Forskningsplan for norsk idrett – forskning, dokumentering og implementering» står paraidrett som et sentralt punkt (NIF, 2015). Rekruttering ble trukket frem som et av områdene med manglende kunnskap og lite forskning om sammenhengende utfordringer knyttet til rekruttering av parautøvere til idretten (NIF, 2015, s. 31).

Litteraturgjennomgangen tar for seg ulike aspekter, både om parautøvere og hvordan paraidretten kan ha andre behov og hensyn enn annen idrett (De Pauw & Gavron, 2005, s. 12-13; Oslo Economics, s. 42, Patatas et al., 2022, s. 308-309). Det finnes mye litteratur som har fokusert på ulike aspekter i møte med idretten, ofte sentrert rundt faktorer som virker begrensende eller legger til rette for deltakelse på utøvernivå. Selv om dette er nyttig kunnskap vil denne studien forsøke å bidra i kunnskapshullet, som etter min kunnskap, ligger i rekruttering. Det er lite forskning som har sett på samarbeid mellom aktører for rekruttering til paraidrett, og det fremstår et behov for mer fokus på hvordan interne og eksterne samarbeid kan styrke rekrutteringen (NIF, 2022; Oslo

Economics, 2020). Denne studien vil forsøke å bidra med kunnskap ved å innta et organisasjons perspektiv på rekruttering av en målgruppe med mindre oppmerksomhet i litteraturen (Shapiro og Pitts, 2014, s. 668-669). Denne studien vil forsøke å bidra med kunnskap om hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om rekruttering, ved å utforske utfordringer, koordinering og samarbeid med eksterne aktører.

3. Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet skal prosjektets teoretiske rammeverk presenteres. Innledningsvis vil den relasjonell forståelse av funksjonshemming redegjøres. Videre vil rammeverket presentere verdisamskaping som mitt overordnet rammeverk for samarbeid mellom aktører, med videre konkretiseringer i idrettsorganisasjonenes relasjoner til miljøet. Her vil teori om interessenter og ressursavhengighet redegjøres for som valgte perspektiver.

3.1 Den relasjonelle forståelsen

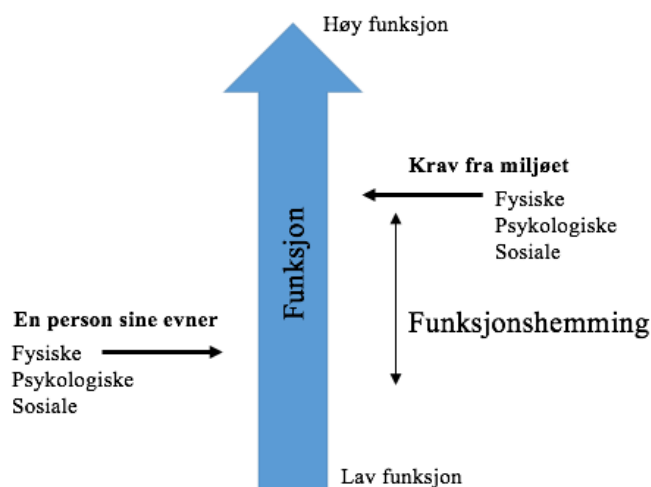
Begrepet funksjonshemming kan forstås ulikt og fortone seg på ulike måter avhenge av hvilke perspektiv det ses ut ifra. Tøssebro (2010) har i sitt arbeid vektlagt en medisinsk, sosial og relasjonell modell. Ingen av modellene er ensbetydende, men snarere ulike utgangspunkter for å forstå. Den relasjonelle forståelsen, har hatt stor påvirkning fra det medisinske og sosiale, og vil være denne studiens forståelse av funksjonshemming.

Den medisinske modellen er den tradisjonelle forståelsen som tar for seg den kroppslige funksjonen og omhandler egenskaper ved mennesker som en konsekvens av skade, sykdom eller lyte (Tøssebro, 2010, s. 15). Det medisinske perspektivet tar ifølge Grue (2006, s. 10) samfunnet og omgivelsene for gitt. Den sosiale modellen er det tydeligste perspektivskifte mot denne forståelsen og tar utgangspunkt i utformingen av samfunnsstrukturer og løfter blikket opp fra individers begrensninger til barrierene og utfordringene som ligger i omgivelsene. Forståelsen anerkjenner funksjonsnedsettelse som kroppens funksjonelle begrensning, men funksjonshemmingen kommer som følge av barrierer i omgivelsene og skyldes at samfunnets oppbygning ikke ivaretar eller anerkjenner menneskelig variasjon (Tøssebro, 2010, s. 17). Modellen har fått mye kritikk, derav for å kreve et fullstendig barrierfritt samfunn, som i realiteten er umulig.

Den mest moderne og anvendte forståelsen er den relasjonelle. Forståelsen anser relasjonen mellom individ og miljø som det sentrale og vektlegger manglende samsvar mellom funksjonsevne hos personen og funksjonskravet i miljøet (Tøssebro, 2010, s. 23-24). Omgivelsene og individets forutsetninger bidrar sammen til å skape funksjonshemmede prosesser, noe som ifølge Tøssebro (2010) er situasjonsbetinget. I den relasjonelle forståelsen er ikke skillet mellom det kroppslige individuelle og samfunnets innretning like skarpt som tidligere, men snarere samspillet mellom

individets forutsetninger og det eksterne miljøet. Funksjonshemming knyttes til egenskaper ved personer, så godt som omgivelsene og situasjonen individene tar del i. Det eksisterer samfunnsmessige barrierer, så vel som kroppslige, men graden av funksjonshemming kan reduseres ved å tilrettelegge for dem (NOU, 2016, s. 29-30).

I figur 1 vises GAP-modellen som en grafisk fremstilling av funksjonshemming som en konsekvens av gapet mellom individenes forutsetninger og samfunnets krav. Modellen uttrykker misforholdet som oppstår for mennesker med funksjonsnedsettelse i gapet mellom individenes forutsetninger og omgivelsenes krav til funksjonsevne for deltakelse i ulike situasjoner (Tøssebro, 2010, s. 23). Modellen vil i denne studien benyttes for å diskutere relasjonen mellom individ og ulike krav i idrettene, for å få mer innsikt i hvordan relasjonen påvirker rekrutteringsgrunnlag og inkluderingspraksiser.

Figur 1: *GAP- modellen* (Oversatt fra Aslaksen et al., 1997, s. 6)

3.2 Verdisamskaping

Verdisamskaping (*norsk oversettelse for «value co-creation»*) tar utgangspunkt i en antagelse om at verdi alltid blir skapt i samarbeidsprosesser mellom flere aktører. Tilnærminger som tidligere har blitt brukt for å forklare fenomener i idretten har blitt kritisert for å være lite tilstrekkelige for den idrettslige kontekst og forklare partnerskap mellom idrettsorganisasjoner (Woratschek et al., 2014, s. 6). Basert på grunnleggende tanker i «service-dominant-logic» følger teorien om verdisamskaping en tankegang hvor service er grunnlaget for utveksling og samarbeidsprosesser for verdisamskaping kjennetegnes av å involveres i noe for og med en annen part (Vargo et al., 2011, s. 126).

Begrepet «verdi» brukes i denne sammenheng som et begrep som beskriver fordeler i form av hva en aktør får ut av å være involvert i noe. Verdisamskaping kan derfor forklares som fordelene som skapes blant aktører som er involvert i noe gjensidig (Vargo & Lusch, 2016, s. 7). Konseptet verdisamskaping bygger på at verdi er skapt sammen i samarbeidsprosesser mellom aktører som aktivt involverer seg. Aktører vil derfor bare involvere seg i samarbeid med andre når de forventer å generere fordel eller verdi for seg selv (Vargo & Lusch, 2016, s. 7).

Verdisamskaping er nødvendig fordi aktører trenger ressurser for å skape verdi og de har ikke alle ressursene selv. Derfor må de utveksle sine egne ressurser (*eks kunnskap, kompetanse eller ferdigheter*) med andre aktører og integrere de ressursene med egne ressurser for å skape verdi (Woratschek et al., 2014a, s. 12). Teorien vektlegger på den måten fordeler som oppnås i samarbeid ved at aktørene integrerer sine ressurser og involveres i utveksling av service for å samskape verdi (Woratschek et al., 2014a, s. 12).

Fordi verdisamskaping baseres på prosesser for utveksling og integrering av ressurser mellom flere aktører, er konteksten for verdisamskapingen også sentral. Konteksten har betydning for hvilke ressurser hver av aktørene kan integrere og hvilken utveksling som finner sted. Dette fordi konteksten bestemmer hvilke aktører og hvilke ressurser som er tilgjengelig for verdisamskaping (Vargo & Lusch, 2016, s. 7). Verdien hver enkelt aktør får ut av verdisamskapingen vil alltid avhenge av både aktørens egne ressurser (eks. kompetanse og ferdigheter), men også andre ressurser som er tilgjengelig ved å samarbeide med aktører i en spesifikk kontekst. Som følge av det, vil verdien alltid avhenge av aktøren i seg selv, så godt som konteksten for verdisamskapingen (Vargo et

al., 2011, s. 129). Verdisamskaping vil alltid skje i nettverker, fordi flere aktører med deres ressurser er involvert. Det resulterer i at: «The use of and, thus understanding of, these extended networks is necessary, since no single actor possesses adequate resources for value co creation» (Vargo et al., 2011, s. 129). Meynhardt et al. (2016, s. 2982) presiserer videre hvorfor verdi må forstås i konteksten den oppstår i og aktørene den kommer fra, fordi verdi både er et individuelt og kollektivt fenomen og kan ikke forstås ved å bare fokusere konsentrert på en av komponentene i samarbeidet.

Woratschek et al. (2014a) har utviklet rammeverket «sport value framework» mer tilpasset idrettens karakteristikker. Rammeverket tar utgangspunkt i «service dominant logic» for å analysere fenomener i sport management. Som følge av at verdisamskaping er et kompleks fenomen, argumenterer Woratschek et al. (2014a, s. 15) for en analyse på ulike nivåer av samlingene. Kompleksiteten i analysene økes i takt med antall aktører som inkluderes, noe som betyr at når kompleksiteten blir større vil det også skapes mindre detaljerte forståelser av de involverte aktørene (Woratschek et al., 2014, s. 20). Det foreslås derfor analyser på tre ulike nivåer. Individuelle aktører (intra-nivå), dyader og triader av aktører (mikro-nivå) til hele systemet for verdisamskaping (meso-nivå) (Woratschek et al., 2014a, s. 19). Tidligere forskning innenfor sport management har ofte vært konsentrert på intra- eller mikro nivå. Til tross for at det har gitt verdifull innsikt oppmuntrer Woratschek et al. (2014b, s. 4) til at flere studier tar utgangspunkt i analyse på meso-nivå for å dekke hele konseptet verdisamskapingen bygger på.

Min faglige kontekst og presentasjon av tidligere studier viser hvordan rekruttering til paraidrett er et kompleks fenomen som potensielt kan involvere flere aktører, både i idretten og utenfor. Til tross for at studiens omfang ikke gjør det mulig å inkludere alle aktører, vil det likevel være hensiktsmessig å analysere verdisamskaping på meso-nivå. Denne studien inkluderer både idrettsorganisasjoner på tvers av organisasjonsnivå og aktører utenfor idretten, som for eksempel helsesportsentre. Jeg vil derfor undersøke hvorfor aktører er involvert i rekrutteringsprosessen og hvordan verdi kan samskapes.

Teorien om verdisamskaping er en generell meta-teori som gir en overordnet forståelse av samarbeid i et nettverk. I denne studien er det derfor vurdert nødvendig å spesifisere og konkretisere ulike aspekter med teori i mellomområde for tilføre mer forståelse i den spesifikke paraidrettskonteksten (Merton, 1949, s. 448). Babiak et al. (2018, s. 278-279)

viser hvordan ulike teoretiske perspektiver har blitt benyttet for å få innsikt i ulike aspekter i og blant idrettsorganisasjoner. Interessentteorien er foretrukket for å beskrive hvem som er innflytelsesrike interessenter i miljøet (Slack & Byers, 2021, s. 75), mens teorien om ressursavhengighet er inkludert for å forstå ulike avhengighetsforhold og hvorfor samarbeid mellom aktører er nødvendig (Pfeffer & Salancik, 2003).

3.2.1 Interessenter

Freeman (1984) blir sett på som en av grunnleggerne for interessentteorien (*norsk oversettelse for «stakeholder theory»*) og definerer interessenter som «...An organization (by definition) any group or individual who can affect or is affected by the achievement of the organization's objectives» (Freeman, 1984, s. 46). Perspektivet er tradisjonelt et rammeverk som klassifiserer interessentene rundt en organisasjons omgivelser med utgangspunkt i interessenter som må, burde og ikke trenger å bli tilfredsstilt i forbindelse med organisasjonens suksess (Mitchell et al., 1997; Slack & Byers, 2021, s. 76). Interessentene fungerer både samtidig og mangfoldig i et gjensidig avhengig samspill med sine omgivelser (Rowley, 1997, s. 887) noe som gjør at teorien også får et dynamisk aspekt som er viktig å anerkjenne (Mitchell et al., 1997, s. 854).

I henhold til Reed (2009) har teorien utviklet seg mot andre områder og ulike formål. Perspektivet kan benyttes for å undersøke mer overordnede problemstillinger ved å kartlegge organisatoriske utfordringer eller intervensjoner, for deretter å identifisere interessenter ved å undersøke deres innsats og bidrag, differensiere og kategorisere eller undersøke relasjoner mellom interessentene. Med andre ord interessenter som kan ha innflytelse eller påvirke en mer overordnet problemstilling. Dermed kan man vurdere disse aktørenes interesser og relasjoner og analysere deres betydning og involvering i en større prosess (Reed et al., 2009, s. 1946-1947). Prosjekt følger denne tilnærmingen ved å innta et organisatorisk perspektiv på paraidrettens rekrutteringsformål, for deretter å identifisere interessenter som kan styrke rekrutteringen til organisert idrett. På den måten benyttes teorien for å identifisere sentrale interessenter i henhold til formålet, ved å innta perspektivet til hver idrettsorganisasjon og la de identifisere sentrale interessenter i samarbeidene. Både interessenter de samarbeider direkte med og interessenter som i større grad burde integreres i samarbeid om rekrutteringsprosessen.

Ifølge Donaldson og Preston (1995) kan interessentteorien benyttes på forskjellige måter, noe som deler perspektivet i tre ulike tilnærminger: deskriptiv/empirisk, instrumentell og normativ. Tilnærmingene stiller krav til ulike vurderingskriterier, metoder og typer rådata (Donaldson & Preston, 1995, s. 70). Alle alternativene er verdifulle, men verdien må alltid være tilskrevet ulike bruksområder. Den deskriptive tilnærmingen fokuserer på beskrivelse og i noen tilfeller forklaring av spesifikk atferd eller egenskaper ved organisasjonen. En instrumentell tilnærming foretrekkes for å identifisere sammenhenger eller mangel på sammenhenger mellom organisasjonens ledelse og oppnåelse av organisasjonens mål. Denne tilnærmingen er verdifull for å foreslå veiledning til interessentsstyring. Den siste tilnærmingen, det normative, ønsker å tolke funksjonene til organisasjonene. I den sammenhengen inkluderes ofte moralsk eller filosofisk ledelse av organisasjonene (Donaldson & Preston, 1995, s. 70-73).

Ved å innta et instrumentell tilnærming tar jeg perspektivet til hver enkelt organisasjon for å identifisere samarbeidsaktører. Interessenter de allerede har relasjoner og samarbeider med og interessenter som burde integreres mer i samarbeidene. I den sammenheng er det også viktig å vurdere deres betydning. Freeman (1984) skiller i sitt arbeid mellom interne og eksterne interessenter. De interne interessentene har direkte relasjoner til organisasjonen, eller i mitt prosjekt formålet, mens de eksterne har mindre direkte relasjoner. Et annet skille er mellom primære og sekundære, hvor primære interessenter kjennetegnes av en direkte avhengighet, mens de sekundære interessentene har mindre innflytelse siden de ikke er direkte involvert (Friedman et al., 2004, s. 176).

Avslutningsvis vil jeg redegjøre for relasjonene mellom begrepene «interessent» og «aktør» i min studie. Begrepet interessent anvendes når jeg forklarer *hvorfor* noen aktører er viktige for rekrutteringen. I sammenheng med samarbeid, vil begrepet aktør benyttes fordi det beskriver aktører som aktive, noe som i verdisamskaping er foretrukket for alle som er involvert (Woratschek et al., 2014a, s. 12). Siden studien ikke bare ser på sentrale interessenters innflytelse, men deres rolle i og utenfor idretten og aktivitet i rekrutteringsprosessen, er aktør foretrukket gjennomgående i min studie.

3.2.2 Ressursavhengighet

Ressursavhengighetsteorien er en nyttig forlengelse i denne studien da verdisamskaping krever utveksling av ressurser mellom aktører (Woratschek et al., 2014a, s. 12). Pfeffer og Salancik (2003) anses som sentrale bidragsytere i teorien om ressursavhengighet (*norsk oversettelse for «resource dependency theory»*). Deres bidrag vil danne mitt utgangspunkt for anvendelse av perspektivet. Teorien tar utgangspunkt i organisasjoner og deres avhengighetsforhold ved å vektlegge hvilke ressurser som er i deres omgivelser og hvordan organisasjoner anskaffer tilgang til disse (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 258). Avhengighetsforholdet som skapes til andre organisasjoner vil i lys av teorien derfor kunne ha stor innvirkning på paraidrettens rekrutteringsarbeid.

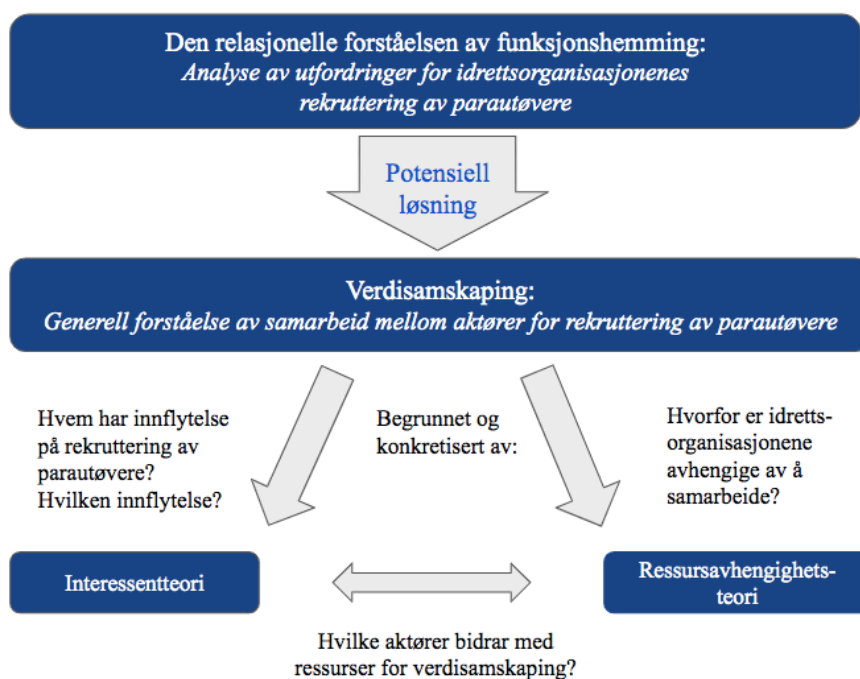
Ifølge Pfeffer og Salancik (2003, s. 258) er organisasjoner avhengige av ressurser for å overleve eller opprettholde sin virksomhet. For å få tilgang til nødvendige ressurser og tjenester søker organisasjonene derfor etter å skape relasjoner og inngå samarbeid med eksterne aktører i miljøet som kan tilby dette. Denne samhandlingen vil ha stor innvirkning på organisasjonens virksomhet fordi deres eksistens avhenger av evnen til å erverve, ivareta og utvikle tilgangen til ressursen (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 259). I dette prosjektet kan ressurser og tjenester idrettsorganisasjonene er avhengige av være eksempelvis organisasjoner som har informasjon om, tilgang til eller kompetanse om potensielle parautøvere, så godt som ressurser som kan påvirke deres engasjement.

I teorien er et av argumentene at organisasjoner både ønsker og må respondere på krav fra aktørene som besitter nødvendige tjenester og ressurser. Det vil videre kunne ha innvirkning på hvordan målsetting, formelle strukturer eller strategier endres for å få tilgang til disse ressursene. Slike samspill med omgivelsene kan skape en ressursavhengighet, som organisasjonen forsøker å opprettholde eller etablere kontroll over (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 259-260). Når ulike idrettsorganisasjoner inngår og utvikler samarbeid og bytteforhold med andre organisasjoner reduseres sårbarheten for endringer i miljøet, samtidig som avhengigheten til aktøren som leverer ressursen styrkes. Idrettsorganisasjonen minsker på den måten sin egen autonomi og evne til å handle uavhengig. Slike samspill kan videre medføre et lite gunstig avhengighetsforhold for idrettsorganisasjonene (Slack & Byers, 2021, s. 76).

Makt- og avhengighetsforholdet kan bestemmes av tre forhold: I hvilken grad organisasjonen er avhengig av ressursen, har råderett over ressursen, eller det finnes andre gode alternative ressurser (Slack & Byers, 2021, s. 76-77). Teorien forklarer videre at organisasjoners usikkerhet forsterkes dersom flere organisasjoner konkurrerer om de samme ressursene og ved å skaffe eller opprettholde kontroll over ressursen vil usikkerheten minske. Graden av usikkerhet svekkes dersom flere organisasjoner er avhengige av hverandre for å anskaffe tilgang til ressursen (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 261). Den dynamiske avhengigheten kan føre til en type «drakamp» mellom organisasjonene som best gjenspeiles i hvor mye kontroll og innflytelse de har over hverandre. Det er ikke nødvendigvis avhengighetsforholdet i seg selv, men usikkerheten rundt tilgangen til ressursens pålitelighet som skaper usikkerheten. I henhold til teorien kan dette gi organisasjonen to muligheter: ikke endre seg, men potensielt ikke overleve, eller endre seg for å respondere på forandringer i miljøet (Slack & Byers, 2021, s. 77).

3.3 Kombinering av teoriene

Figur 2 illustrerer hvordan teoriene i denne studien er kombinert i et teoretisk rammeverk. Den relasjonelle forståelsen av funksjonshemming danner studiens overordnede forståelse av funksjonshemming. Rekruttering av parautøvere er som belyst en utfordring gjeldende for aktører i, men burde også involvere aktører utenfor idretten. Verdisamskaping er derfor valgt som mitt perspektiv på samarbeid, og hvordan verdi kan skapes individuelt og kollektivt gjennom samarbeidsprosesser. Analyse av verdisamskapingen på meso-nivå er foretrukket for å analysere den overordnede prosessen for verdisamskaping i samarbeidsprosesser som involverer flere aktører. Siden litteraturen sier lite om rekruttering til idretten generelt, og svært lite i en paraidrettskontekst, ble det foretrukket å inkludere noen forlengelser i rammeverket. Teori om interessenter anvendes i denne studien som en nødvendig konkretisering for å diskutere *hvem* som har innflytelse og hvilken innflytelse de har på rekrutteringen (Donaldson & Preston, 1995; Reed et al., 2009). Videre vil teori om ressursavhengighet anvendes for å forklare *hvorfor* idrettsorganisasjonene bør samarbeide og involvere aktører utenfor idretten i rekrutteringsprosessen. Perspektivet vil benyttes for å diskutere ulike avhengighetsforhold både i og utenfor idretten (Pfeffer og Salancik, 2003).

Figur 2: Teoretisk rammeverk

4. Metode

Metoden er den planmessige fremgangsmåten i prosjektet som skal redegjøres for i det følgende kapitlet. Når et forskningsprosjekt utformes gjøres en vurdering tilknyttet hvilken type informasjon det er behov for. Ifølge Everett og Furseth (2012, s. 128) er ingen metode bedre enn andre, men et resultat av vurdering og refleksjon i henhold til prosjektets formål. Dette kapitlet vil derfor vektlegge mine refleksjoner og vurderinger rundt beslutninger som er fattet i sammenheng med studiens design og valg av metode, datainnsamling og analyse av datamaterialet. Videre følger en metodisk refleksjon av studiens kvalitetsvurderinger for å belyse transparente arbeidsprosesser og troverdige resultater (Tjora, 2017, s. 231). Avslutningsvis følger etiske overveielser.

4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt

Fra et vitenskapsteoretisk ståsted kan det stilles spørsmål til hvorvidt det er mulig å søke «sann erkjennelse» i den sosiale verdenen. Funnene i mitt prosjekt er ingen absolutt sannhet, men et resultat av de metodiske valgene som styrer forskningsprosessen. Ifølge Holme og Solvang (1996, s. 13-14) beskrives metoden som et verktøy, og en nødvendig forutsetning for at resultatene som fremkommer utvikler bedre og sannere forståelse av fenomenet som undersøkes. Metoden utgjør derfor en fremgangsmåte for å løse problemer og skaffe ny erkjennelse i perspektivet og konteksten som undersøkes.

Fremgangsmåten i et prosjekt er mer enn å velge metodisk tilnærming, fordi veien mot ny erkjennelse kan ha ulike fremgangsmåter (Markula & Silk, 2011, s. 24). Ifølge Lincoln og Guba (1985, s. 15) styres fremgangsmåten av forskerens syn på verden, kjent som paradigme. Paradigme orienterer forskerens ontologi og epistemologi gjennom hvordan forskeren ser verden og hvordan kunnskap kan vurderes og tilegnes (Markula & Silik, 2011, s. 24-25). Mitt vitenskapsteoretiske utgangspunkt har derfor stor betydning for hva det søkes informasjon om og forståelsen som utvikles (Thagaard, 2018, s. 33). Paradigme setter prosjektets retningslinjer for verdier, etikk, handling, metodologi, analytisk tilnærming og relasjon til utvalget (Markula & Silik, 2011, s. 24)

Ifølge Markula og Silik (2011, s. 24) eksisterer det ikke et paradigme som er å foretrekke foran andre, men valg av paradigme handler om å plassere seg i tråd med prosjektet. Siden mitt prosjekt ønsker å undersøke hvordan aktører i og utenfor idretten

samarbeider om rekruttering av parautøvere, er det ønskelig å innta perspektivet til hver aktør for å forstå hvordan hver enkelt aktør erfarer å samarbeide. Den epistemologiske tilnærmingen i denne studien vil følge det interpretative paradigme, også kjent som det konstruktivistiske. Kunnskap i en slik tilnærming, ligger i felleskapet og interaksjonen mellom meg som forsker og aktørene i feltet. Interaksjonen mellom forskeren og aktørene som studeres vil derfor ha betydning for resultatene som fremkommer. Det blir opp til meg å vurdere hva som oppfattes av gyldig kunnskap og begge parter har innflytelse på prosessen som medfører ny kunnskap (Markula & Silik, 2011, s. 33; Thagaard, 2018, s. 40). Det konstruktivistiske paradigme inntar en relativistisk ontologi, der det finnes flere betydninger av sannhet. Kunnskapen eksisterer i samspillet med individene, og forskeren undersøker hvordan kunnskapen blir konstruert i den sosiale konteksten individene er en del av (Markula & Silik, 2011, s. 33-34). Det samsvarer med problemstillingen siden det er ønskelig å søke en forståelse av hvordan aktørene samarbeider om rekruttering. Det er derfor nødvendig å forstå både hvordan hver aktør opplever å samarbeide og hva aktørene opplever å få ut av samarbeidene.

Forskning preges av både induktive og deduktive tilnærminger og kan være både eksplorerende og ta utgangspunkt i teori. I min studie vil det ikke være hensiktsmessig å dikotomisere utgangspunktet, men heller kombinere tilnærmingene abduktivt fordi vi vet lite innenfor mitt tema (Thagaard, 2018, s. 184). Det er dog viktig å være åpen for nye aspekter som utvikles, selv om teori og tidligere forskning ble brukt innledende.

4.2 Studiens design og valg av metode

Denne studien har en eksplorerende og utforskende tilnærming med mål om en åpen tilnærming til tema og problemstilling, for deretter å utvikle forslag til hva som burde utforskes videre (Slack et al., 2021, s. 21). Begrunnelsen for en utforskende tilnærming kan også formuleres ved å kvalitativt spørre hva som har blitt lært av denne studien.

I samfunnsvitenskapen skilles det tradisjonelt mellom kvalitative og kvantitative metoder. Overordnet fremhever kvalitative metoder innsikt og forståelse, mens det kvantitative søker oversikt og forklaring (Tjora, 2017 s. 28). Som presentert i den norske paradiretten og tidligere forskning kjennetegnes arbeidet med paradirett av store variasjoner. Ifølge Tjora (2017, s. 29) kan min problemstilling plasseres innunder et område for utforskning, snarere enn ressurser for å forklare funn. Det er nærliggende å

forvente nyanser og variasjon i datamaterialet, som verken kan måles i kvantitet, frekvens eller standardiserte måleinstrument som benyttes i kvantitative prosjekter (Dalland, 2020, s. 54; Thagaard, 2018, s. 15-16). For å søke innsikt i hvordan ulike aktører samarbeider om rekruttering av parautøvere vil denne studien følge en kvalitativ tilnærming. Den kvalitative metoden gir grunnlag for fordypning og intensive analyser, noe som samsvarer godt med studier som har et eksplorativt fortegn (Tjora, 2017, s. 12)

4.2.1 Semi-strukturerte intervju

Flere metodiske tilnærminger ble vurdert, men kvalitative intervju ble funnet mest passende for prosjektet, siden studien søker erfaringer fra ulike aktører og ønsker en åpen tilnærming til problemstillingen. Ifølge Thagaard (2018, s. 89) er intervju den mest anvendte metoden innenfor den kvalitative forskningstradisjonen. Når det eksisterer lite komparativ forskning på feltet, er det fornuftig å velge en metode som kan utvikle ny data. Intervjuer er derfor en velegnet metode for å søke kontakt med mennesker i feltet for å utvikle kunnskap om hvordan mennesker forstår seg selv og sine omgivelser (Thagaard, 2018, s. 53). Smith og Sparkes (2016, s. 108) forteller også at kvalitative intervjuer er verdifullt for å undersøke meninger og opplevelser. Denne studien søker forståelse ved å utforske aktører sine opplevelser av å samarbeide med om rekruttering.

For å legge til rette for en åpen og relativt fri dialog rundt noen forhåndsbestemte temaer, ble semi-strukturerte intervjuer funnet passende. Semi-strukturerte intervjuer er fleksible og det ligger i dets natur at noen spørsmål kan åpne for digresjoner som ikke var tiltenkt eller planlagt på forhånd (Tjora, 2017, s. 114). Flexibiliteten er en styrke i mitt prosjekt fordi den gjør det mulig for informantene å spille videre på informasjon utover intervjuguiden og dermed tilføre verdifull kunnskap til studien. Samtidig sikrer semi-strukturen at de forhåndsplanlagte spørsmålene besvares. Semi-strukturen er videre en trygghet for en forsker med lite erfaring i intervjurollen, dersom den frie samtalen ikke utfolder seg som tiltenkt (Tjora, 2017, s. 114).

4.2.2 Intervjuguide

Når det kvalitative intervjuet utformes med en semi-struktur er det naturlig at intervjuguiden tar sikte på en relativt fri og uformell samtale (*se vedlegg 3 og 4*). Intervjuguiden ble utarbeidet med hensikt å være en delvis strukturert mal, fremfor en slavisk guide. Intervjuguiden ble utformet strukturert for å sikre at målet med intervjuet

blir ivaretatt samtidig som strukturen også er så fleksibel at ordlyden kan justeres og tilpasses ulike situasjoner og informanter (Markula & Silik, 2011, s. 86). Den fleksible strukturen er igjen en fordel, siden spørsmålene og underspørsmålene kan tilpasses ulike informanters beskrivelser (Thagaard, 2018, s. 91) Dette gir meg en gunstig fleksibilitet i møte med mennesker i ulike stillinger på ulike organisasjonsnivåer i og utenfor idretten.

Tematikken i guiden tar videre utgangspunkt i temaer jeg ønsker besvart i henhold til min problemstilling. Den har en teoretisk driv, gjennom å deduktivt bruke begreper og perspektiver fra mitt teoretiske rammeverk, samtidig som den induktivt er åpen for andre perspektiver. Spørsmålene ble også diskutert og vurdert med min veileder for å sikre faglig relevans. Intervjuguiden ble utformet med hensikt at spørsmålsstillingen enkelt kunne tilpasses informantene og hvordan intervjusituasjonen utspilte seg. Det betyr at enkelte formuleringer og ordlyder ble tilpasset svarene til mine informanter. Dette ble gjort for å gjøre samtalene mest mulig uformelle i søken etter naturlig flyt og et helhetlig bilde. For å sikre fullstendige svar, ble det foretrukket å ha ferdig formulerte hovedspørsmål, med mer stikkordspregede oppfølgingsspørsmål (Tjora, 2017, s. 153).

Intervjuguiden ble inndelt i tre faser som Tjora (2017, s. 145) betegner som oppvarming, refleksjon og avrundings spørsmål. Spørsmålene ble videre inndelt med utgangspunkt i ulike temaer, for å holde oversikt, men også gi meg som forsker tryggheten til å løsrive meg og unngå gjentakelser. Spørsmål 1-5 er tilknyttet informantens rolle i organisasjonen og organisasjonens forhold til paraidrett. Det ble brukt som en introduksjonsdel for å ramme inn intervjuet, bygge tillit og relasjon, samt tegne et bilde av informanten som representanter for en organisasjonen. Videre følger refleksjonsdelen fra 6-18 med flere spørsmål som er utformet i tråd med det teoretiske rammeverket. Den relasjonelle forståelsen og GAP- modellen er bakgrunnen for å inkludere spørsmål om forutsetninger og utfordringer i intervjuguiden. Perspektiver fra verdisamskaping inkluderes i spørsmålene om samarbeid. De blir videre spesifisert med oppfølging om hva de selv opplever eller forventer å få ut av å samarbeidene, hvilke fordeler de tror de andre aktørene kan få ut av å samarbeide og hvordan de sammen kan oppnå sine fordeler. Interresenteorien er utgangspunktet for å spørre om andre aktører som er sentrale for å få parautøvere inn i idretten. Kombinert med perspektiv fra resursavhengighet ble det også spurt på hvilken måte disse aktørene er sentrale. I den siste delen i intervjuguiden følger avslutningen med et avslutningsspørsmål. I lys av

Tjora (2017, s. 146) er dette nyttig for å normalisere forholdet mellom meg i forskerrollen og informantene som deler av sine erfaringer i intervjusituasjonen.

4.2.3 Rekruttering av utvalg

Et kvalitativt prosjekt er ofte basert på informasjon fra et begrenset antall enheter eller personer (Thagaard, 2018, s. 54). Det har derfor stor betydning for hvordan jeg i forskerrollen gir en nøyaktig og presis beskrivelse av hvordan utvalget har blitt til i søken etter en transparent prosess og et prosjekt med høy forskningsmessig kvalitet.

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om å rekruttere parautøvere til organisert idrett. For å sikre et godt datamateriale ble det gjort flere valg for å styrke utvalgets egnethet. Det ble gjennomført en strategisk utvelgelsesprosess for å finne kvalifiserte organisasjoner for min studie. Gjennom en systematisk utvelging av objekter representerer mennesker i stillinger med kvalifikasjoner som er aktuelle for å besvare problemstillingen som ligger til grunn (Thagaard, 2018, s. 54). Svakheten ved denne prosessen er at mine resultater blir mindre representative for hele populasjoner, men vil samtidig gi rik kunnskap og danne et godt bilde av et område i forskningen vi vet mindre om.

På grunn av lite kjennskap til feltet ble veien mot et strategisk utvalg gjort ved en to-trinns tilnærming. I trinn en ble det innledende søkt og opprettet kontakt med Olympiatoppen (OLT) med bakgrunn i deres utviklingsprosjekt for paralympisk idrett hvor rekruttering sto som et sentralt område. Hensikten var å bruke representanten fra OLT til å identifisere ulike organisasjoner i NIF på både særforbund-, krets-, og klubbnivå, siden de fremheves som sentrale for rekruttering i den faglige konteksten. Formålet med å benytte en kontaktperson var å rekruttere et utvalg med forutsetninger for å passe rammene til prosjektet og sikre at de har paraidrett i sine organisasjoner. Ulike idrettsorganisasjoner ble diskutert i tråd med rammene til prosjektet og OLT sitt nettverk og kjennskap til feltet. Det ble med bakgrunn i den faglige konteksten også satt noen inkluderingskriterier for få variasjoner i utvalget. Trinn en i rekrutteringsprosessen resulterte i tre særforbund, to idrettskretser og tre idrettsklubber som naturlig startpunkt.

På forbundsnivå ble det satt kriterier for å inkludere både lag- og individuell idrett, samt forbund med variasjoner i størrelse og aktive paramedlemmer. Da ikke alle særforbund

besvarte mine henvendelser innen overkommelig tidsperiode, ble tilgjengelighet satt som et naturlig inkluderingskriterium grunnet oppgavens tidsrammer. På forbunds nivå ble en representant fra Norges Skiforbund (NSF), Norges Bordtennisforbund (NBTF) og Norges Ishockeyforbund (NIHF) inkludert. På krets nivå dekkes ulike geografiske områder, noe som vil gi naturlig variasjon da det er grunn til å tro at det ulike område har ulike erfaringer, rekrutteringspraksiser og ulike samarbeidsaktører. Regionene Innlandet og Vestlandet ble derfor inkludert for å få perspektiver fra to ulike områder. Både forbundene og kretsene i utvalget er synlige enheter i NIFs paralympiske idrettssatsing hvor rekrutteringsarbeid skal stå som en sentral del av virksomheten.

På klubb nivå var inkluderingskriteriene at klubbene skulle ha minst to aktive parautøvere og ha segregerte eller inkluderte paratilbud ved siden av ordinær drift. Lyn Skiklubb (LSK) og Fornebu Bordtennisklubb (FBTK) ble derfor inkludert. I tillegg ble det også inkludert en egen paraiddrettsklubb, Funkis Snowboardklubb (FSK).

I trinn to i utvelgelsesprosessen ble intervjuene med idrettsorganisasjonene brukt som utgangspunkt for å identifisere aktører utenfor NIF som er mindre synlige i konteksten. Her var interessenteorien nyttig for mitt utvalg videre da idrettsorganisasjonene ble spurt om hvilke andre aktører som er sentrale for å få parautøvere inn i paraiddretten. Rehabiliterings-og helsesportsentre ble av alle nevnt som den mest sentrale aktøren under intervjuene med idrettsorganisasjonene. Beitostølen Helsesportssenter (BHSS) og Valnesfjorden Helsesportssenter (VHSS) ble som følge av utvelgelsesprosessen i trinn to derfor inkludert. Valnesfjorden valgte i midlertidig å stille med to informanter til intervju, noe som ble vurdert til å gi en ekstra dimensjon for intervjuet med den aktøren. På grunn av rammene til masteroppgaven ble det ikke mulig å inkludere flere aktører.

Min erfaring rundt rekrutteringsprosessen var at den var mer tidskrevende enn forventet. Representantene som besvarte min henvendelse på mail var positive til å delta, men flere besvarte aldri henvendelse en og to. Årsaken til at det ble tidskrevende var at jeg først opprettet kontakt med organisasjonene for å forhøre meg om hvem som var mest egnet som informant for mitt prosjekt, før jeg ble satt i kontakt med denne. Jeg har gjennom hele rekrutteringsprosessen vært bevist på at nettverket som arbeider med rekruttering til paraiddrettene, enten direkte, eller har en mer indirekte påvirkning er kompleks. Med utgangspunkt i tidsrammene for prosjektet ble det nødvendig å sette en

begrensing til organisasjoner som var mest sentrale for min problemstilling, vel vitende om at flere aktører kunne gitt studien rik innsikt. Utvalget av organisasjoner vises i tabell 1. Informantene representerer mennesker i organisasjoner som har erfaringer og grunnlag for å reflektere rundt mine spørsmål, noe som betyr at jeg fremfor å etterstrebe kontakt med ledere, søkte informanter som har ansvar innenfor rekrutteringsarbeidet.

Tabell 1: *Oversikt over organisasjonene som er inkludert i det endelige utvalget.*

Organisasjon	Forkortelse
Norges Skiforbund (<i>avdeling langrenn</i>)	NSF
Norges Bordtennisforbund	NBTF
Norges Ishockeyforbund	NIHF
Vestlandet Idrettskrets	VIK
Innlandet Idrettskrets	IIK
Fornebu Bordtennisklubb	FBTK
Funkis Snowboardklubb	FSK
Lyn Skiklubb	LSK
Beitostølen Helseportssenter	BHSS
Valnesfjorden Helseportssenter	VHSS 1 – VHSS 2

4.2.4 Gjennomføring av intervju

For å legge til rette for avslappende rammer og en trygg intervjusituasjon der informantene holder til i det daglige, var tanken å la informantene velge lokasjon for intervjuene. Ettersom datagenereringen fant sted i en tidsperiode med høye smittetall og strenge restriksjoner, var det ikke ønskelig å utsette meg selv eller noen av informantene for unødvendig smitte, noe som medførte at jeg i rekrutteringsfasen ga samtlige mulighet til å gjøre intervjuene digitalt på den digitale plattformen «teams» med mikrofon og webkamera. Dette ønsket åtte av ti informanter. De fysiske intervjuene ble gjennomført på kontorene til informantene, mens digitale ble gjennomført hjemmefra.

Det er vanskelig å kompensere for nærheten og tilstedeværelsen man oppretter ved å møtes fysisk ansikt til ansikt. For å gjøre det beste ut av situasjonen, ble intervjuene gjennomført med web-kameraene på i tråd med informantenes samtykke. I tillegg brukte jeg de første minuttene til å snakke uformelt rundt andre ting, for å skape trygghet og tillit på vei inn i intervjusituasjonen. Den uformelle samtalen gikk etterhvert over i formalitetene, der jeg presenterte meg selv, kort om prosjektet, og sikret at

informasjonsskjema var forstått og samtykke signert. I tillegg gjorde jeg oppmerksom på frivillig deltakelse og muligheten til å trekke seg. Før jeg startet lydbåndet presiserte jeg at formålet var å utveksle erfaringer, informantene skulle ikke navngis og ingen av organisasjonene skulle settes i dårlig lys. Dette var viktig å formidle da jeg fikk tillatelse til å navngi organisasjonene.

Utvalget ble stort sett intervjuet i bolker. Det vil si først særforbundene, deretter idrettskretsene, og videre. Min erfaring var at jeg i forskerrollen skapte mer flyt og ble mer komfortabel i intervjusituasjonen etter de første intervjuene. Siden informantene hadde lengre beskrivelser enn jeg på forhånd hadde tenkt, ble min rolle i stor grad å avgrense og forsøke å holde en rød tråd gjennom intervjuene. Her var intervjuguiden et godt verktøy å forholde seg til. Min erfaring var at web-kamera var en fin løsning for å opprettholde den menneskelige kontakten og tilstedeværelsen av ansiktsuttrykk, smil og reaksjoner (Thagaard, 2018, s. 111). Intervju over nett medførte lite utfordringer og det ble en løsning komfortabel og trygg løsning. Det står seg likevel to punkter som burde fremheves:

Det første punktet omhandlet hvordan intervjuguiden ble fulgt mer eller mindre slavisk, med alle oppfølgingsspørsmålene som var nedskrevet som forslag. Det medførte at de to første intervjuene ble veldig lange, opp mot 70 minutter. Det ble vurdert og ikke gjøre noen direkte endringer i intervjuguiden, men bli mer bevisst på å bruke guiden som et hjelpemiddel, la informantene styre samtalene og bruke spørsmålene der det passet inn i samtalene og ikke i protokollen min. Det medførte mer flyt i samtalene og jeg fikk dekket alle spørsmålene mine på en mer effektiv måte. Det andre punktet var min rolle som ordstyrer, å ta regi over intervjusituasjonen (Thagaard, 2018, s. 99). I begynnelsen var det utfordrende å skille mellom hva som kunne være relevant og når vi skulle gå videre. Informantenes engasjement for å dele av sin kunnskap og erfaringer ble i takt med at jeg vokste inn i rollen som forsker likevel en styrke for prosjektet. I etterkant ble jeg også gjort oppmerksom på at intervjuene var lærerike også for informantene, siden prosjektet var nyttig og de fikk reflektert rundt sin egen rolle i rekrutteringen. Det ga meg som student og ny i forskningsprosessen selvtillit i det videre arbeidet med studien.

4.3 Tematisk analyse

Forskerens analytiske tilnærming og prosess vurderes og pågår kontinuerlig gjennom hele forskningsprosjektet (Thagaard, 2018, s. 151). Refleksjoner til analysen var til stede fra utforming av intervjuguide, datagenerering, transkribering og til tolkning av datamaterialet. Likevel begynte ikke den systematiske analyseprosessen før alle intervjuene var transkribert (Markula & Silik, 2011, s. 97). I tråd med anbefalingen til Tjora (2017, s. 173) medførte bruk av lydopptak til fullstendig transkripsjon av råmaterialet for å unngå å utelate noe. Videre ble Markula og Silik (2011, s. 96) sin ”cleaned up” tilnærming praktisert ved at alle ord ble transkribert foruten latter, kremting og hosting. Sitatene ble omskrevet til bokmål, for å forhindre språklige barrierer og misforståelser.

En tematisk analysestrategi ble valgt for å kunne gå i dybden på enkelte temaer som gjorde seg gjeldende i datamaterialet. Tematisk analyse er en systematisk prosess fra koding av datamateriale til utvikling av temaer (Braun & Clarke, 2022, s. 4). Blikket rettes mot temaer som er representert i prosjektet, noe som tilsier at man ved å gå i dybden på hvert tema, tillater seg å sammenligne data for å utvikle dypere forståelse av hvert tema (Thagaard, 2018, s. 171). Kritikken mot en slik tilnærming omhandler ofte hvordan vi kan vurdere temaer løsrevet fra konteksten utsagnet opprinnelig stammer fra. For å utvikle en helhetlig forståelse av dataene ble det derfor viktig at beskrivelsene ble kontinuerlig vurdert i relasjon til konteksten de ble hentet fra (Thagaard, 2018, s. 171). Braun og Clarke (2022) sin refleksive tilnærming involverer seks ulike faser. Begrepet ”faser” benyttes til fordel for ”steg” fordi prosessen ikke er lineær. Faser gir dermed et mer riktig uttrykk for prosessens dynamiske natur (Braun & Clarke, 2022, s. 34).

Braun og Clarke (2022, s. 35) sin første fase er å sette seg godt inn og bli kjent med datamaterialet. Dette innebar at intervjutranskripsjonene ble lest flere ganger, samtidig som tanker til analytiske idéer som dukket opp i datamaterialet ble notert. I den neste fasen ble intervjuene gjenlest systematisk hvor segmenter i teksten med interesse ble markert ut og signert med korte kodeord med meningsfulle beskrivelser. Etter at intervjuene var kodet, ble kodeetikettene lagt inn i dataprogrammet Excel med tilhørende sitater som tilhørte hver kode. Ifølge Braun og Clarke (2022, s. 36) er tematisk analyse en progressiv, men også tilbakevendende prosess, noe som ble erfart ved at jeg ofte gikk frem og tilbake mellom de ulike fasene. I fase tre ble det generert

innledende temaer. I denne fasen ble det forsøkt å identifisere mønstre på tvers av datasettet i Excel i henhold til forskningsspørsmålene. Utviklingen av temaer ble en aktiv prosess der temaer ble konstruert i samspillet mellom mitt datamateriale, forskningsspørsmålene, samt den innsikten og kunnskapen jeg innehar i forskerrollen. Videre gikk jeg over til fase fire hvor det ble reflektert rundt hvordan mine potensielle temaer ville passe inn i den totale analyse. Her ble det også sett tilbake på transkripsjonen for å forsikre meg om at det ikke var noe oversett, og at temaene ga mening med datamateriale som helhet. I tråd med Braun og Clarke (2022, s. 35) var det ønskelig at hvert tema kunne forklare de ulike mønstrene i datasettet på en troverdig måte, samtidig som mønstrene avdekket problemstillingen og forskningsspørsmålene.

Temaene raffinert og navngitt i fase fem. I denne fasen ble det fokusert på forholdet mellom historien til hvert tema og hva jeg ønsket at temaene skulle fortelle. Selv om det ble notert til hvert tema kontinuerlig i prosessen, ble det i denne fasen notert mer konkrete og rene avsnitt for å opprettholde fremgang og oversikt i analysen. Temaene ble også navngitt, med overskrifter som fortalte noe om innholdet. Disse overskriftene ble omskrevet og endret til det kjedsommelige, fordi det var utfordrende å forklare budskapets helhet i en kort overskrift. Den siste fasen hadde jeg i praksis begynt på i fase tre, finskrivingen. Ytterligere produksjon og renskrivning av tekst, derav mye redigering, omformulering og flytting av tekstmateriale, før jeg ferdigstilte mine funn.

4.4 Metodisk refleksjon

Kapittelet vil sentreres rundt min forskerrolle og forforståelse, samt ulike kvalitetsvurderinger. Tjora (2017, s. 232) bruker kriteriene pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet, mens Thagaard (2018, s. 187) bruker relabilitet, validitet og overførbarhet som kriterier for kvalitetsvurdering i kvalitative forskningsprosjekter.

Ifølge Kvale og Brinkmann (2009, s. 176) har en dyktig forsker tilstrekkelig kunnskap om emnet kombinert med en tilstrekkelig forståelse av menneskelig interaksjon. Tjora (2017, s. 235) forteller videre at det ikke kan eksistere fullstendig nøytralitet i kvalitativ forskning, og det er derfor viktig å redegjøre for egen posisjon og forforståelse. På grunn av kvalitative intervjuers intime natur og nærhet til datamaterialet, stilles jeg som forsker i en posisjon hvor min forkunnskap kan ha innvirkning på funnene. Siden jeg har gått et påbygningsstudium med «fysisk aktivitet og funksjonshemming», har jeg

opparbeidet et kunnskapsgrunnlag som kan påvirke funnene. På den ene siden ble det viktig å bevisstgjøre både meg som forsker og informantene at denne studien søker mer forståelse av et avgrenset område i idretten, og at min forkunnskap ikke skulle påvirke relasjonen mellom oss. Ved å være bevisst og reflektert til egen forforståelse, i tillegg til å forholde meg til data, forsøkte jeg å la det verken påvirke intervjusamtalen eller mønstrene i datamaterialet. På den andre siden var min forforståelse positiv for studien, både for å forstå studiens kontekst og terminologi, men også for å ha nok kunnskap og forståelse for den konteksten informantene i organisasjonene arbeider i.

For studiens kvalitetsvurderinger vil de begrepene som ble nevnt innledende diskuteres. Pålitelighet (*reliabilitet*) handler om intern logikk eller om det er sammenheng gjennom hele studien (Tjora, 2017, s. 231). Et sentralt spørsmål som kan knyttes til studiens pålitelighet er i hvilken grad en annen forsker hadde fått de samme resultatene om studien ble gjennomført på samme måte (Thagaard, 2018, s. 189; Tjora, 2017, s. 238). For å styrke påliteligheten har dette spørsmålet vært med meg eksplisitt gjennom hele prosessen. Ved å adressere tanker rundt metodiske valg, fremgangsmåter og senere min forkunnskap, blir det forsøkt å sette leseren nøyaktig inn i min studie. For å styrke påliteligheten har det tydelig blitt redegjort for min utvelgelsesprosess og hvordan utvalget har utviklet seg, siden det er en faktor som kan påvirke resultatene. Utvalget består av ulike organisasjoner i NIF og to organisasjoner utenfor som representerer samme aktør. Videre ble intervjusituasjonen entret med stor nøytralitet for å unngå at min forskerrolle skulle påvirke informantenes refleksjoner. For å minske betydningen av min forkunnskap og det Tjora (2017, s. 235) beskriver som støy i prosjektet, ble det naturlig å samarbeide med kontaktperson i OLT om utvalget i studien. Kontaktpersonen for OLT og kontaktpersonen for hver organisasjon i utvalget er likevel en faktor som kan ha påvirket studien, ettersom jeg ønsket mest egnede informanter for mitt prosjekt.

Gyldighet (*validitet*) handler om spørsmålene vi stiller faktisk besvares, og om tolkningene vi kommer frem til er gyldige i virkeligheten som er studert (Thagaard, 2018, s. 189; Tjora, 2017, s. 232). Svarene som fremkommer i forskningen må derfor logisk kunne knyttes til utformingen og funnene i mitt prosjekt. Gyldigheten kan styrkes ved å tydeliggjøre hvordan forskningen praktiseres basert på spørsmålene som stilles og tema det søkes innsikt i (Tjora, 2017, s. 234). Vurderinger knyttet til datainnsamling ble tidlig diskutert med fagperson for å sikre den faglige relevansen. For å styrke

gyldigheten ble det naturlig at min intervjuguide tok utgangspunkt i konsepter og begreper fra det teoretiske rammeverket. På den måten blir leseren invitert til å kritisk ta stilling til studiens presisjon og relevans. Konseptene ble videre gjort om til åpne spørsmålsformuleringer uten bruk av fagtermer som kan være ukjent for informantene, for å øke presisjonen. For eksempel ble jeg under det første intervjuet oppmerksom på at informantene ikke helt forsto hva som lå i begrepet verdi eller nytte, men når begrepene ble slått sammen til nytteverdi, ble det tydelig at informantene relaterte dette til sitt område, fordi den fagtermen er brukt i deres miljø. Et annet sentralt element som kan påvirke gyldigheten er at NIF i etterkant av min datainnsamling kunngjorde en ny parastrategi, hvor rekruttering og samarbeid er sentrale områder. Det kan derfor tenkes at dette området er under utvikling, noe som kan gi informantene en annen virkelighet nå enn under intervjusituasjonen. Den viktigste kilden til høy gyldighet er at forskningen må foregå innenfor rammene for faglighet, forankres i annen forskning og søke metodologisk treffsikkerhet med utgangspunkt i problemstilling (Tjora, 2017, s. 234). Det ble derfor arbeidet dynamisk med små endringer i teori, forskning og problemstilling kontinuerlig mens studien utviklet seg.

Overførbarhet (*generaliserbarhet*) refereres til spørsmålet om tolkningen og forståelsen som utvikles har relevans i andre sammenhenger (Thagaard, 2018, s. 194). Ifølge Tjora (2017, s. 238) har nødvendigheten av generalisering i kvalitativ forskning vært diskutert i lang tid, men det eksisterer likevel som et eksplisitt eller implisitt mål om å skape en form for generalisering. Min problemstilling er innunder en spesifikk tematikk, selv om den ønsker å svare på hvordan organisasjoner samarbeider. Ifølge Tjora (2017, s. 238) er det opp til meg som forsker å beskrive i mer strukturell forstand hvilke situasjoner resultatene kan være overførbare og gyldige. Jeg mener at flere av mine funn kan være overførbare til andre idrettsorganisasjoner i NIF, og kan være overførbare til rekruttering av andre minoritetsgrupper til organisert idrett. Jeg vil argumentere for at mine funn er gyldige og kan være overførbare fordi jeg valgte å inkludere flere aktører på ulike organisasjonsnivåer, noe som gir stor variasjon i utvalget. På forbundsnivå er det variasjon i type idrett, størrelse og lag versus individuell idrett. For idrettskretsene er det geografiske variasjon, mens klubbene praktiserer sine paraidrett gjennom segregerte, integrerte eller egne tilbud. Siden utvalget også består av en eksterne aktører, helsesportsentre, gir det overførbarheten en ekstra dimensjon i forhold til å inkludere perspektiver utenfor idretten og hvordan samarbeidene med rekruttering erfares.

En svakhet som burde diskuteres i tråd med overførbarheten er hvordan utvalget baseres på et lite antall enheter i norsk paraidrett. Selv om jeg opplever at studien inkluderer sentrale aktører (forbund, krets, klubb og helsesportsentre) med variasjoner på hvert organisasjonsnivå er det som tidligere belyst utfordrende å peke på årsak-virkning forholdet i forhold til hva som direkte medfører rekruttering. På grunn av oppgavens ressurser og tidsbegrensninger ble det nødvendig å avgrense mitt utvalg til aktørene som fremsto mest sentrale for rekruttering i konteksten som tidligere er beskrevet.

4.5 Etiske overveielser

God etisk skikk bør ligge implisitt i all empirisk forskning (Tjora, 2021, s. 53). Som forsker er det viktig å sette seg inn i etiske overveielser og være godt kjent med etiske betraktninger. Refleksjon rundt mine interne og eksterne etiske krav presenteres videre.

Siden forskningsprosjektet behandler personopplysninger var første steg å søke Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). De har flere krav som må overholdes, og prosjektet måtte NSD godkjennes før datainnsamlingen kunne begynne (Se vedlegg 1). For å sikre frivillig deltakelse mottok alle deltakerne som bekreftet at de var interessert i å delta et informasjonsskriv med tilstrekkelig informasjon om prosjektet. I skrevet ble det også informert om hvorfor de ble spurt om å delta, hva deltakelsen innebærer, samt fordeler og mulige negative sider ved å delta. De måtte også signere et samtykkeskjema før intervjuene fant sted (se vedlegg 2). Ettersom flere av intervjuene ble gjennomført digitalt, ble dette gjort i forkant og sendt tilbake til meg elektronisk. For de to fysiske intervjuene ble informasjonsskriv med samtykkeerklæring tilsendt elektronisk på forhånd, og signert i forkant av intervjusituasjonene. Utvalget ble også gjort oppmerksomme på muligheten til å trekke seg både i forkant og etterkant, uten begrunnelse. Ved å kontakte meg ville all informasjon bli slettet og tatt ut av oppgaven.

Ifølge Thagaard (2018, s. 124) er konfidensialitet et viktig prinsipp for å sikre en etisk forsvarlig forskningspraksis. Intervjuene ble tatt opp ved hjelp av private diktafoner til NIH, og deltakerne ble informert når båndopptaket ble startet og avsluttet. For å sikre konfidensialitet ble intervjuene transkribert samme dag eller dagen etter intervjuet og slettet kort tid etter. Informasjonen som ble samlet inn ble lagret i passord beskyttede mapper på datamaskinen. En annen viktig etisk vurdering er at informanten ikke skal utsettes for risiko, som i dette prosjektet kan gjenspeiles i begrepene anonymitet og

konfidensialitet. Ved å sikre anonymitet skal det være umulig å identifisere informanten, mens konfidensialitet omhandler å skjule de identifiserbare opplysningene så langt det lar seg gjøre (Thagaard, 2017, s. 24). Etter en nøye vurdering av fordelene og ulempene med anonymisering, ble målet å opprettholde høyest mulig konfidensialitet. Navnene på organisasjonene ble benyttet med samtykke om følgende. Det kommer frem i NSD søknaden og samtykkeerklæringen, der informantene huket av for at de involverte kan bli identifisert gjennom deres posisjon i organisasjonen. For utenforstående som er godt kjent i et lite miljø, kunne det ikke garanteres fullstendig anonymitet, da det er få stillinger og små miljøer i den norske paraidretten. Det ble likevel valgt og ikke beskrive informantenes navn, stilling i organisasjonen eller annen informasjon som gjør at de lettere kan identifiseres for utenforstående. Det er likevel viktig at informantene ikke får negative konsekvenser, men bidrar til å utvikle større innsikt og kunnskap ved hjelp av sine erfaringsutvekslinger. På den måten kan studien gi noe tilbake til informantene og miljøet som stilte opp (Thagaard, 2018, s. 209).

5. Rekruttering av parautøvere

I dette kapitlet vil mine resultater i form av kvalitative data presenteres. Resultatene blir fremstilt ved sitater og utsagn fra mine kvalitative intervjuer. Hensikten med kapitlet er å besvare den overordnede problemstillingen og forskningsspørsmålene:

Hvordan samarbeider aktører i og utenfor idretten for å rekruttere parautøvere til organisert idrett?

- 1. Hvilke utfordringer erfarer idrettsorganisasjonene i rekrutteringsarbeidet?*
- 2. Hvordan koordinerer idrettsorganisasjonene rekrutteringsarbeidet?*
- 3. Hvordan kan samarbeid med eksterne aktører bidra til å øke rekruttering?*

Gjennom den tematiske analysen og de seks fasene til Braun og Clarke (2021) har tre hovedtemaer blitt navngitt: 1) forutsetninger 2) roller og bidrag 3) samarbeid i og utenfor idretten. Resultatkapitlet vil innledningsvis beskrive ulike forutsetninger for å bedrive rekrutteringsarbeid. Videre vil idrettsorganisasjonenes og helsesportsentrenes roller og bidrag i rekrutteringsprosessen forklares ytterligere. Avslutningsvis vil det siste kapitlet beskrive funn fra samarbeidet mellom aktører i og utenfor idretten.

5.1 Forutsetninger for rekruttering

For å forstå hvordan idrettsorganisasjonene samarbeider om å rekruttere parautøvere er vi først nødt til å forstå hvilke forutsetninger de ulike organisasjonene har for å bedrive rekrutteringsarbeid. Jeg vil kun presentere utsagn fra idrettsorganisasjonene siden datamaterialet poengterer hvordan rekruttering til organisert idrett er NIF sitt ledende ansvarsområde. I det følgende kapitlet vil forutsetninger innebære holdninger til inkludering og ulike funksjonskrav i idrettene. Kapitlet fremhever videre tilbud og informasjon som en nødvendig forutsetning og avhengighet til topp- og ordinær idrett.

5.1.1 Holdninger til inkludering

På spørsmål om hva paraidrett betyr for idrettsorganisasjonene kommer det frem at paraidretten er integrert i deres organisasjoner. Det betyr at særforbundene, kretsene og klubbene opplever at paraidrett er integrert som en del organisasjonens helhetlige virksomhet. Informantene stiller seg videre bak NIFs visjon «idrettsglede for alle» og ønsker at alle mennesker *som vil*, uavhengig av funksjonsnivå, skal ha mulighet til å bedrive organisert idrett. Eksemplifisert med utsagn fra Norges Bordtennisforbund:

«Alle skal ha like muligheter å delta i bordtennis da. For det er det som er viktig for oss» (NBTF).

Flere av organisasjonene uttrykker også at visjonen til NIF er ambisiøs. Utsagnet til Vestlandet Idrettskrets viser på sin side hvordan visjonen er ambisiøs, men at den samtidig oppfattes som et overordnet mål idrettsorganisasjonene kan strekke seg etter i arbeidet med paraidrett:

«Nei, det er jo en veldig ambisiøs visjon... Det vil si at alle som ønsker det, skal få drive med idrett. For det gjør at vi på en måte har noe å strekke seg etter og har noe å jobbe med og mot hver dag» (VIK).

Selv om alle er enige i at idrettsarenaen tilhører alle som vil, eksisterer det nyanserte meninger rundt visjonens praktiske implikasjoner. Norges Ishockeyforbund forteller at visjonen verken har medført mer ressurser eller utvidede rammer for å skape den

ytterligere idrettsleden. Det gjør at visjonen medfører lite konkrete endringer for hvordan forbundet arbeider med å skape idrettsglede for alle som vil:

«Hvordan skal vi skape idrettsglede for alle, når ressursene.. pengestrømmen er uendret. Da er jo det bare sånn.. I hvertfall inn til oss, vi får ikke noe mer ressurser eller utvidete rammer for å skape den idrettsleden for alle.. Det blir en visjon uten.. Uten noen konkrete endringer for oss. Før visjonen var våre rammer like som de er nå, i henhold til vår relasjon til NIF» (NIHF).

For å oppsummere idrettsorganisasjonenes holdninger til inkludering fremstår alle positivt innstilt til å inkludere parautøvere i sine aktivitetstilbud. Alle organisasjonene opplever å være organisatorisk integrert og synes det er viktig å ha gode tilbud for parautøvere. Til tross for positive holdninger til å arbeide mot en ambisiøs visjon, eksisterer det noen nyanser, derav hvordan et av særforbundene uttrykker at det er utfordrende å arbeide mot en sånn visjon uten ytterlige finansiering og oppfølging.

5.1.2 Idrettens funksjonskrav

Flere av informantene på både forbund, krets og klubbnivå har erfart at parautøvere er en målgruppe som erfaringsmessig ikke gir idrettsarenaen utallige sjanser imøte med organisert aktivitet. Det er derfor viktig at idrettsklubbene har tilbud som gjør at parautøverne raskt føler seg ivaretatt og har forutsetninger for å oppleve mestring. Norges Skiforbund fremhever viktigheten av å få gode opplevelser tidlig i deltakelsen:

«Igjen.. jeg sier det litt grovt sett eller overdrevet kanskje, men vi har en sjanse. Og hvis vi bommer på den sjansen, så slutter dem. Og det verste tilfelle, i et enda større bilde, som jeg mener vi kanskje burde begynne å gjøre er at vi mister en i idretten generelt. Hvis vi har prøvd i langrenn for eksempel, og skaper en dårlig opplevelse ”da vet jeg ikke om jeg orker å prøve friidrett, for det var så dårlig der jeg var” ikke sant?» (NSF).

Forbundene og klubbene representerer organisasjoner som har ansvar for ulike idretter. I denne studien representeres idrettene: para- langrenn, ishockey, snowboard og bordtennis. På spørsmål om hvilke forutsetninger idrettene de organiserer har for å tilrettelegge for paraidrett kommer det frem hvordan ulike idretter har ulike krav til

funksjonsnivå. Både forbund og klubb forteller hvordan idrettens funksjonskrav kan ha betydning for rekrutteringen. Noen idretter er mer utfordrende å tilpasse enn andre, noe som gir variasjoner i hvilke målgrupper som kan inkluderes. Som eksempel ønsker Skiforbundet å inkludere alle fire målgruppene til NIF: bevegelses-, syns-, hørsels- og utviklingshemming. Lyn Skiklubb erfarer likevel på klubbnivå at langrenn krever god kroppsbeherskelse:

«Det er litt annerledes for ungdom og spesielt ungdom som har havnet i en stol, men ikke er født i en stol. Vi merker det at langrenn ikke er den idretten man begynner først med.. Det tar noen år å få den kroppsbeherskelsen, bygge opp støttemuskulatur, eller overkroppsmuskulatur som gjør at det er gøy å holde på» (LSK).

For en idrett som bordtennis peker Bordtennisforbundet på idretten er lett å tilpasse, men at det være utfordrende å inkludere parautøvere med synsnedsettelse i sine tilbud:

«Bordtennis er jo for så vidt en idrett som er lett å tilrettelegge for alle egentlig[...] Men det er veldig forskjellig, idretten er sin egen art. Vi kan jo ta imot de fleste, utenom syn. Mens de synshemmede kan fint komme inn i svømming. Så det er ikke alle tiltak som egner seg for alle idretter» (NBTF).

Norges Hockeyforbund organiserer på sin side kjelkehockey og representerer lagidretten i mitt utvalg. Representanten peker på at kjelkehockey som idrett stiller høye krav til parautøveres funksjonsnivå, noe som medfører at forbundet har veldig spesifikke krav til hvem de kan inkludere og ønsker å rekruttere til sine idrettsklubber:

«Så vårt utvalg, som vi rekruttere ut ifra er mennesker med... en relativt... hvis du har en ryggmargsskade, så kan ikke den være for høy, ikke sant. Er du skadet høyt oppe, og har lite kjernemusklatur så vil du ikke kunne utføre idretten. Så vi har kun utvalg som er mennesker med nedsettelse i underekstremitetene, altså bena, og lammelser som er lave, lave nok. Da er det ikke så rart at vi kjenner litt på at det er vanskelig å rekruttere inn» (NIHF).

Norges Ishockeyforbund forteller videre hvordan rekrutteringsgrunnlaget derfor blir mindre og fremhever blant annet hvordan lagidretter kan stille høyere krav til funksjonsnivå fordi de må ha et relativt samstemt kollektiv. Som Ishockeyforbundet poengterer gir slike funksjonskrav utfordrende forutsetninger for å bedrive rekruttering:

«Ja, det blir en liten målgruppe i forhold til andre idretter som har tilbud til blinde, og døve, svaksynte og enarmede etc. Så jeg vil si at vi har litt gufne forutsetninger» (NIHF).

Oppsummert viser dette kapittelet hvordan idretter stiller ulike krav til funksjonsnivå. Noen forbund og klubber kan strekke seg lengre enn andre for å tilpasse idrettene til parautøvere som ønsker å delta. Det er derimot mer utfordrende i andre idretter, herunder lagidretter som stiller krav til at forutsetningene er mer like og samstemte. I denne studien er det derfor variasjoner mellom lagidretter og individuelle idretter. Norges Ishockeyforbund opplever at grunnlaget for å bedrive rekruttering er mindre enn for de andre idrettene, fordi de har en mindre målgruppe å rekruttere fra enn resten.

5.1.3 Informasjon og tilbud

På spørsmål om hva idrettsorganisasjonene anser som nødvendige forutsetninger for å bedrive rekrutteringsarbeid, trekker samtlige frem at det må eksistere gode nok tilbud til ulike målgrupper i idrettsklubbene. For at det skal være vits å arbeide målrettet med rekruttering må det eksistere tilbud som potensielle parautøvere kan få informasjon om:

«Først og fremst så er det informasjon. At folk vet om at det finnes et tilbud. Det er en forutsetning selvfølgelig. Og ikke minst at det er tilbud. Hvis man skal informere om et tilbud så er det forhåpentligvis noe der også. Det er hovedforutsetningen for at man skal få til noe, at det eksisterer et tilbud for folk som har en funksjonshemming» (NSF).

Vestlandet Idrettskrets presiserer imidlertid at det må eksistere tilbud som målgruppen føler de kan passe inn i, men at gode tilbud ikke har noen fasit. Både Vestlandet Idrettskrets og Ishockeyforbundet peker på hvordan geografiske forhold også har stor betydning, siden tilbudene må være lokalisert i de potensielle utøvernes nærmiljø:

«De generelle forutsetningene er at det må være et tilbud. Som de føler at de kan på en måte passe inn i. Når det er sagt, så kan det være veldig individuelt. Det handler om hvilke tilbud du har i nærheten av de som kan passe. For i en stor by er det flere idretter å velge i enn på et mindre sted» (VIK).

«Først så må jo vedkommende bo i nærheten av en av våre fem aktive klubber i Norge, det er fem klubber i Norge hvor du kan drive med parahockey regelmessig» (NIHF).

Flere av informantene forteller videre at gode og tilpassede tilbud i nærmiljøet ikke alltid er nok. Idrettsorganisasjonene peker at parautøvere ofte er en krevende målgruppe å jobbe med fordi terskelen for å bli med i organisert idrett ofte er veldig stor. Her eksemplifisert på klubbnivå, med Lyn Skiklubb og Fornebu Bordtennisklubb:

«Så er det seigt materie å jobbe med, en gruppe som trenger, hva skal man si.. Dørstokkmilen er mye lengre for den gruppen her enn funksjonsfriske» (LSK).

«Også er det, ligger det mye oss utøveren selv også. Det er en terskel som de må over, som er ganske høy for de fleste. At det er skummelt å prøve» (FBTK).

Idrettskretsene har derfor erfart at målgruppene har behov for nok og riktig informasjon som gir tilstrekkelig trygghet for parautøverne. De har imidlertid ingen fasit på hva som er god nok informasjon for at målgruppen skal henvende seg direkte til klubben.

5.1.4 Avhengighet av topp- og ordinær idrett

Som en del av forutsetningene for å bedrive rekruttering forteller flere av idrettsorganisasjonene om viktigheten av både toppidrett og ordinær idrett. Forholdet til toppidrett kan beskrives som ambivalent. På den ene siden erfarer flere av idrettsorganisasjonene at paraidrett ofte assosieres med toppidrett. Det er en tankegang flere frykter kan ha avskrekkende effekt på rekruttering, fordi det skyggelegger idretten som en breddearena hvor mestringsopplevelser, glede og sosial tilhørighet står i fokus:

«Jeg tror vi tenker så mye satsning og para... også glemmer man kanskje den biten som handler om mestring, glede og et miljø hvor man kan møte de man kjenner» (FSK).

Skiforbundet forteller om mer fokus på å skape gode breddemiljø og anser toppidrett som en sekundær respons på idrettsglede som må verdsettes lengre ut i prosessen:

«Nå må vi slutte å tenke topp, vi må slutte å tenke at alle skal til Paralympics.. Det kommer. De som skal til Paralympics, de kommer. Vi må greie å fylle ut bredde, og få mye aktivitet og gode breddemiljøer. Da må vi ha kaffe og vaffelmiljøer altså. Vi kan ikke ha det med intervalltreninger og rett i stoler. Det er for brått på. Det må skapes aktivitet og glede først, så kan det trekkes videre derfra» (NSF).

Selv om alle idrettsorganisasjonene stiller seg bak dette utsagnet, peker noen av særforbundene og idrettsklubbene på den andre siden på viktigheten av ressursene som kommer fra både toppidrett og organisasjonenes ordinære idrett. Utsagnet til Fornebu Bordtennisklubb viser dette i samtale om toppidrettens betydning for rekruttering:

«Det er jo engang sånn at hvis vi ikke klarer å hevde oss internasjonalt, så er ikke media interessert i oss og da klarer vi ikke å markedsføre oss like godt, og da går det utover rekrutteringa også. Så det å få topper, det er jo helt.. Det er viktig for oss, både for å markedsføre sporten, men også for å få flere til å spille bordtennis da» (FBTK).

Norges Hockeyforbund forteller på sin side hvordan finansielle ressurser de er avhengige av for å overleve økonomisk stammer fra deres para-landslag, fordi ressursene de har til å bedrive bredde og rekruttering ikke er nok:

«Jeg skal ikke bare mase om pengene, men A- landslaget vårt er det som genererer inn 99% av pengene våre, fordi det vi har å drive rekruttering på er noe som heter integreringstilskudd fra NIF. Ehm.. og det er ikke nok [...] Det er det samme som vi snakket om i stad og hva jeg gjør for rekruttering... Problemet er at vi ikke har ressurser, det er kun jeg som jobber 100% med paraishockey» (NIHF).

Lyn Skiklubb viser videre hvordan klubbens paragrupper ikke er økonomisk selvgående noe som gjør de avhengige av klubbens ordinære tilbud for at paragrupperne skal overleve. Foruten de ordinære tilbudene ville medlemskontingentene vært skyhøye:

«Sånn som det er nå, så driver jo paragrupperne i Lyn, de er ikke økonomisk selvgående. Det er såpass få utøvere, så hvis de skulle betalt hele pakken selv, så ville medlemskontingentene vært skyhøye. Så det er jo de store massene i resten av klubben som er med på å sponse en stor del av kaken på paragrupperne» (LSK).

Oppsummert ønsker idrettsorganisasjonene at paraidretten skal være en arena for mestring, glede og sosial tilhørighet, mens toppidrett er en sekundær respons på gode breddemiljøer for de som vil. Til tross for det, viser ulike forbund og klubber at det likevel vil eksistere en form for avhengighet av både toppidrett og ordinær idrett. Toppidrett er viktig for markedsføring i form av rollemodeller, oppmerksomhet og synlighet, mens den ordinære driften er viktig for å få nok ressurser til paratilbudene.

5.2 Roller og bidrag i rekrutteringsprosessen

I dette kapitlet vil idrettsorganisasjonenes perspektiver på egne roller og bidrag i rekrutteringsprosessen beskrives. På spørsmål om hvordan organisasjonene arbeider med rekruttering, var en gjennomgående tendens at det var første gangen flere av informantene reflekterte rundt organisasjonens rekrutteringsarbeid i detalj, fordi rekruttering ofte er sekundært eller kombinert med andre arbeidsoppgaver. Det anses derfor nødvendig for studiens helhet å presentere ulike perspektiver og forventinger.

5.2.1 Særforbundenes rolle

Særforbundene sitter sentralt og ønsker å ha hovedansvaret for rekrutteringen. Prosjekter som er rettet mot rekruttering kommer ofte på initiativ fra eller følges opp av forbund, i tillegg til at de støtter og hjelper idrettsklubbene med nye parautøvere:

«Så det er forbundet sentralt som skal stå for rekrutteringen, det er ikke klubbene. Men klubbene må selvfølgelig hjelpe oss, og klubbene kan gjerne rekruttere. Det er ikke sånn at de ikke skal gjøre det, men de skal ha en trygghet på at vi er inne sentralt og skal hjelpe dem» (NSF).

Selv om særforbundene er samstemte om å ha det største rekrutteringsansvaret overfor sine særiddretter, er det variasjoner i både prioriteringer og rekrutteringspraksiser. Norges Skiforbund og Norges Bordtennisforbund forteller om en aktiv og oppsøkende tilnærming ved å prioritere besøk på ulike institusjoner, bygge nettverk for å øke synligheten av sine tilbud og få informasjon ut til relevante organisasjoner:

«Vi prøver jo å danne et nettverk for å vise at vi er her og at vi har lyst til å få flere parautøvere inn i idretten og at vi jobber for det. Det er ut mot kommunen, rehabiliteringssentre og interesseorganisasjoner for eksempel» (NBTF).

Norges Bordtennisforbund beskriver videre viktigheten av å ha egne ressurser som prioriterer rekruttering for å forhindre at området blir nedprioritert:

«Så er det sikkert fort gjort at det her blir litt nedprioritert da. Det er hvertfall det jeg har opplevd fra andre forbund tidligere da. Så jeg tror det er viktig å ha en ressurs i hvert forbund som jobber med dette. Som kan fremme, følge opp og vise seg frem» (NBTF).

Til tross for rekrutteringsansvar og egne ressurser som prioriterer rekruttering som en sentral del av virksomheten, kjennetegnes initiativene og arbeidet av lite struktur:

«Men det er vanskelig å vite hvordan man skal få nådd ut til flest mulig. Jeg synes at det er noe av det mest vanskelige. Det er ingen fasit på hva som fungerer best. Vi har prøvd mange ulike tiltak. Noen ganger dukker det mange opp, andre ganger dukker det nesten ingen. Noen ganger gjør vi ingenting også dukker det mange opp i klubbene, så det er ikke noe system på det hele» (NBTF).

Informanten fra Ishockeyforbundet uttrykker i likhet med resten av forbundene at utbytte og avkastningen av tidligere rekrutteringstiltak har vært svært varierende. Det har medført at organisasjonen prioriterer annerledes. Ressursene brukes derfor på å følge opp eksisterende hockeytilbud for å la gode paramiljøer rekruttere. Forbundet har derfor en mer passiv tilnærming til rekruttering ved å vektlegge parautøverne som allerede er i klubben, for deretter å bygge opp tiltrekkende paramiljøer som vekker interesse hos andre:

«Men, vi har sluttet å gå etter utøverne, og lage rene rekrutteringssamlinger, og heller styrke det vi har. En ting er hvordan folk kommer seg inn i idretten. Det andre er hvor viktig det er å beholde folk som er inne. Så vi prøver heller å bygge med det vi har, også skal det bli som sånne fyrtårn som står å lyser, så får heller da de i nærheten se at det skjer ting igjen, nå er det hockeytrening borti gata her igjen, kanskje jeg burde stikke innom» (NIHF).

Forventingen om at særforbundene har det største rekrutteringsansvar overfor sine særidretter samsvarer med forventningen til idrettsklubbene. Her eksemplifisert med utsagn fra Fornebu Bordtennisklubb og Lyn Skiklubb:

«Vi har stort sett gått gjennom forbundet for å samarbeide med de i forhold til rekruttering. Det er den kanalen vi har brukt når vi ser spesifikt på det» (FBTK).

«Den aktøren som har vært helt klart mest sentral for oss har vært skiforbundet. De støtter oss både økonomisk, men også med at vi blir snakket om, vi blir tipset og utøvere blir tipset om oss» (LSK).

5.2.2 Idrettskretsenes rolle

I hver idrettskrets sitter det en fagkonsulent for paraidrett som har ansvar for paraidrettsvirksomheten i fylket. Informantene fra Vestlandet og Innlandet idrettskrets viser til sammensatte arbeidsoppgaver, ofte rett utover idretten med idrettsfaglige problemstillinger inn mot lokale tjenester. Rammevilkårene rundt aktivitetstilbudene er sammen med rekruttering, oppfølging og synlighet sentrale prioriteringer. Innlandet Idrettskrets beskriver seg selv som en form for isbryter i bindeleddet klubb-utøver:

«Vi fungerer som noen isbrytere, i form av den frykten både idrettslag og funksjonshemmede kan ha, og det å bidra til at det eksisterer gode rammer rundt aktivitetstilbudet da» (IIK).

Siden de ikke har ansvar for en idrett, er deres roller i rekrutteringsprosessen i hovedsak å følge opp potensielle parautøvers interesse og koordinering ut mot lokale klubber og kommunale apparater. Fagkonsulentene i idrettskretsene er aktøren i NIF som arbeider

mest utover selve idretten blant annet ved å styrke paraidrettens posisjon i kommunene. Innlandet forteller om arbeidet utover idretten i samtale om involvering i rekrutteringen:

«...Så vi har jo oversikt over både idretten og kan skape oversikt over hvilke offentlige støtteordninger man kan få til idrettslag og utøver i kommunen. Også kan vi bidra, hvertfall har jeg gjort det, med å få kommunale apparater til å endre litt kurs da» (IIK).

Forventingen om at idrettskretsene har ansvaret for paraidretten ut mot deres lokale områder deles også av særforbundene, her eksemplifisert med Norges Hockeyforbund:

«Hver gang vi skal ha noe, for eksempel turnering på Lillehammer, så er vi smarte som kontakter fagkonsulenten i NIF som kan hjelpe oss med diverse opplegg, de sitter på et annet nettverk» (NIHF).

5.2.3 Idrettsklubbenes rolle

Idrettsklubbene har aktivitet som sin kjernevirksomhet, men anser rekruttering som nødvendig for å kunne opprettholde aktivitet i sine paraidrettstilbud. Datamaterialet fra idrettsklubbene viser likevel at de reflekter mindre rundt sin rolle i rekrutteringen:

«... bare fordi jeg har liksom ikke tenkt på rekruttering sånn i detalj før nå» (LSK).

Det er tydelig at idrettsaktivitet og eksisterende paramiljøer er primære arbeidsoppgaver for klubbene, mens rekrutteringen er sekundært. Fornebu Bordtennisclub begrunner prioriteringene ved å peke på viktigheten av å beholde aktive medlemmer:

«Skal du få flere, så må de som allerede er der trives, ikke sant? Det er som å sette en propp i badekaret. Hvis det renner ut like mye som det fylles opp av nye, så vil vi ikke øke medlemsmassen» (FBTK).

Til tross for at rekruttering er sekundært, skiller Lyn Skiklubb seg ut ved å vise til flere tidligere rekrutteringstiltak, som grunnet liten avkastning og mye tidsbruk ble nedprioritert. Arrangementer og konkurranser trekkes derfor frem som en møteplass de bruker på å nå ut til potensielle medlemmer ved å promotere et godt klubbmiljø:

«Det har jeg holdt på med i tre år, nesten helt forgjeves følte jeg. Famlet i blinde, men nå er vi kommet dit at folk kommer til oss, at de medlemmene som vi allerede har er også veldig flinke til å rekruttere nye» (LSK).

Felles for klubbene sine roller i rekrutteringsprosessen er at deres primære oppgave er å bygge opp under eksisterende klubbmiljø og på den måten øke rekrutteringen. I den sammenheng trekkes ”jungeltelegrafene” frem. Her forklart av Lyn Skiklubb:

«Man merker liksom at når jungeltelegrafene begynner å gå, er da vi virkelig begynner å få tilstrømminger, istedenfor at vi er ute å sanker medlemmer» (LSK).

Forventningen om at klubbene skal prioritere aktivitet og ha mindre ansvar for rekruttering deles av både Norges Bordtennisforbund og Norges Skiforbund som tidligere vist, pekte på at den tradisjonelle tanken om at klubbene skal rekruttere er snudd. Norges Ishockeyforbund legger på sin side mer ansvar på idrettsklubbene, ved at etablerte klubber og gode miljøer rekrutterer via eksisterende medlemmer.

5.2.4 Helsesportsentrenes rolle

Helsesportsentrenes rolle er en re-/ habiliteringsinstitusjon for barn, ungdom og voksne og har fysisk aktivitet som en integrert del av sine tjenester. Både Beitostølen og Valnesfjorden Helsesportsenter har en målsetting om at brukerne de har på opphold skal være delaktige og aktive i samfunnet når de vender hjem fra opphold:

«Vi er jo en spesialhelseinstitusjon, hvor vi driver re- og habilitering, men idretten er jo en integrert del i arbeidet og vi vil jo gjerne at flest skal være delaktige og aktive i samfunnet når de kommer hjem» (BHSS).

For helsesportsentrenes rolle er ikke aktivitet og deltakelse i samfunnet ensbetydende med organisert idrett. Det vises til et mer holistisk perspektiv på brukerne, hvor sentrene ønsker å inspirere mennesker til å finne en lokal arena som passer deres individuelle forutsetninger og hvor individene kan oppleve både trygghet og mestring. De har erfart at idrett ikke er en arena som passer for alle og verdsetter også andre fritidsarenaer:

*«Det er holistisk, hele menneske. Det er ikke alle som idretten passer for..»
(VHSS 1).*

På spørsmål om hva paraidrett betyr for deres organisasjon kommer det likevel frem at aktivitet er viktig i et helseperspektiv hvor organisert idrett utgjør et fint virkemiddel. Beitostølen Helseportsenter forteller videre at det er mange som finner sin arena i idrettsklubbene etter opphold, nettopp fordi det er første gangen mange av brukerne blir introdusert for idrettsaktivitet og får muligheten til å oppleve mestring på idrettsarenaen:

«Det er mange som finner sin arena i idrettslag og i paraidretten etter at de har vært her, fordi det er første gangen her at de har blitt introdusert til idretten. Eller det kan hende de har blitt introdusert til idretten før, men av en eller annen grunn ikke har mestret det, og det er det som skjer her» (BHSS).

Det er likevel variasjoner også blant helseportsentrene. Disse variasjonene ses i deres fokus på tiden og overgangen etter opphold. Valnesfjorden Helseportsenter har ingen fast oppfølging av sine brukere utenom noe kontakt med fagkonsulenten i kretsen. Beitostølen Helseportssenter har på sin side utarbeidet en lokalmiljømodell for barn og unge som også beskrives som en potensiell rekrutteringsmodell for idretten. I modellen forsøker de å skape et møtepunkt i veien fra opphold til videre deltakelse i lokalmiljøet:

«... men det jeg ser på som minst like viktig, er det som skjer når de kommer tilbake. Spesielt da gjennom den lokalmiljømodellen for barn og unge, hvor vi da i 3 måneder etter avsluttet opphold reiser ut, har møte med brukerne, altså de barna, ungdommen og foreldre som har vært her, lokale fagpersoner og hvor også fagkonsulenten for paraidrett i NIF er invitert» (BHSS).

Helseportsentrenes rolle i rekrutteringsprosessen kan forstås som en inspirator og igangsetter. De inspirer mennesker med funksjonsnedsettelse til å finne sine måter å være fysisk aktive på. De kan skape en interesse og en lyst til å implementere fysisk aktivitet i sine hverdager, ved å introdusere barn, unge og voksne for hva som er mulig med deres forutsetninger. Helseportsentrene utgjør en trygg arena som inspirerer mennesker med funksjonsnedsettelse til å se verdien av aktivitet, gjennom utprøving av idrettsrelatert aktivitet i omgivelser med likesinnede og et miljø med kompetanse og

fokus på mestring. På den måten får helsesportsentrene en viktig rolle i inngangsveien til organisert idrett, noe som medfører at muligheten for å komme i gang med organisert idrett etter opphold er stor. Belyst med utsagn fra Beitostølen Helsesportssenter:

«Så at vi gjennom et opphold her, setter veldig mange [potensielle parautøvere] i kontakt med idrettslag og muligheten for å komme i gang med paraidrett, den er ganske stor» (BHSS).

Felles for alle informantene i denne studien er hvordan de både direkte og mer indirekte bemerker paraidrettens komplekse natur, noe som gjør rekrutteringen svært sammensatt. Selv om idrettsorganisasjonene ikke har noen fasit eller tydelig svar på hva som fungerer og ikke, er informantene samstemte om at rehabilitering- og helsesportsentrene er den rekrutteringskanalen som oftest gir avkastning i nye utøvere. Norges Skiforbund beskriver hvordan organisasjonen utgjør en ekstra dimensjon i rekrutteringen:

«Jeg vet ikke om det er annerledes for vår gruppe enn for noen andres, men vi har rehabiliteringssentrene som en ekstra dimensjon da, om du kan kalle det for det. De kan rekruttere for oss eller informere om oss» (NSF).

Innlandet idrettskrets beskriver på sin side en fast avtale for oppfølging med Beitostølen Helsesportssenter av mennesker som ønsker å fortsette med aktivitet:

«Jeg får en oppfølging fra Beitostølen Helsesportssenter da, der er jeg forresten hver tredje uke» (IIK).

5.2.5 Potensielle parautøveres rolle

Avslutningsvis vil potensielle parautøveres rolle beskrives. Flere av organisasjonene på både forbund, krets og klubb nivå fremhever hvordan potensielle parautøvere også må ta ansvar i rekrutteringsprosessen. Om det ikke eksisterer en form for interesse oss potensielle parautøvere, vil det heller ikke være noen rekruttering. Flere savner mer initiativ fra målgruppen og at de selv tar mer eierskap til sin egen idrettsdeltakelse. Innlandet idrettskrets forteller om hvordan den grunnleggende interessen for å starte med paraidrett er noe de selv ikke klarer å fremdrive:

«Det må eksistere en viss form for interesse hos den familien eller den personen med å starte med paraidrett. For den lysten er ikke noe vi kan drive fram hos de» (IIK).

Bordtennisforbundet forteller videre om erfaringer som peker på at terskelen til de potensielle utøverne er vanskelig å senke alene. Selv om idrettsorganisasjonene forsøker å senke terskelen ved å tilrettelegge for gode og trygge rammer rundt sine tilbud, hjelper det ikke om ingen kommer og prøver ut idrettstilbudene. Norges Bordtennisforbund og Skiforbundet forteller om dette som en utfordring for deres rekrutteringsarbeid:

«Det er den terskelen da. At de kommer og prøver. Det er kanskje det mest utfordrende, det å få det ut til dem» (NBTF).

«At det er noen der ute som må være interessert da. Hvis ikke så hjelper det ikke med tilbud, penger, ressurser eller noen ting da. Hvis det ikke er noen som har lyst til å drive med det her» (NSF).

Kort oppsummert viser idrettsorganisasjonene til erfaringer som peker på at de savner interesse fra målgruppene. Erfaringene antyder at det er utfordrende å skape den grunnleggende interessen og lysten til å begynne med idrettsaktivitet alene. Terskelen for å henvende seg direkte til en idrettsklubb er stor, noe som gjør at rekrutteringen er sammensatt og blir beskrevet som et arbeid som krever at flere aktører kjenner sitt ansvar. Idrettsorganisasjonene er sjelden i kontakt med potensielle parautøvere, og har behov for interne strukturer for å samarbeide med organisasjoner som er i kontakt.

5.3 Samarbeid i og utenfor idretten

De to foregående kapitlene har belyst forutsetninger for å bedrive rekruttering og hvilke roller de ulike aktørene har i rekrutteringsprosessen. Gjennomgående fellestrekk er at rekruttering omtales som en av paraidrettens største utfordringer som krever styrking av samarbeidet mellom idrettsorganisasjonene og utvikling av samarbeid med aktører utenfor. Dette kapitlet vil videre beskrive hvordan aktørene samarbeider.

5.3.1 Samarbeid mellom idrettsorganisasjonene

Som tidligere belyst, fyller idrettsorganisasjonene ulike roller i rekrutteringsprosessen. Jeg vil likevel beskrive hvordan de erfarer å samarbeide med hverandre, for å belyse hvordan aktørene i idretten opplever å samarbeide om rekruttering av parautøvere.

Både særforbund og idrettskretsene forteller at de samarbeider med klubber som har eller ønsker å starte opp tilbud til parautøvere, siden tilbud er en nødvendig forutsetning for rekruttering. Selv om særforbundene har det største rekrutteringsansvaret overfor sine idretter, forsøker både forbundene og kretsene å støtte klubbene med kompetanse, veiledning og andre ressurser for å styrke paraidretten. Innlandet Idrettskrets viser hvordan kretsene samarbeider med klubbene som et bindeledd mellom utøver og klubb:

*«Så er det ofte jeg sjekker opp om det kan være aktuelt å drive med aktivitet, vi vet jo hvilke idrettslag som fungerer og ikke fullt så bra. Også bistår vi i form av veiledning, skolering, kjører kurs og den biten der, som gjør at det blir enklere»
(IIK)*

Lyn Skiklubb forteller videre om hvordan klubben forholder seg til både kretsen, Skiforbundet og andre klubber i området, fordi det er verdt ressursbruken:

«Altså rollene som jeg forholder meg til er kretsen og skiforbundet, så er det klubbene rundt omkring. Bortsett fra det så er det litt sånn.. Jeg har i mitt arbeid om dette lært meg litt til.. Av erfaring hva det er som gir resultater i forhold til energi og tidsbruk» (LSK)

Funkis Snowboardklubb peker på gode samarbeid med Brettforbundet om arrangementer, mens Fornebu Bordtennisklubb spesifiserer rekrutteringen mer:

«Vi har stort sett gått gjennom forbundet for å samarbeide med de i forhold til rekruttering. Det er den kanalen vi har brukt når vi ser spesifikt på det» (FBK)

Vestlandet Idrettskrets forteller at samarbeidet mellom særforbund og idrettskretser ikke alltid er like godt strukturert, og ofte kan være tilfeldige:

«Du kan si det sånn da, at en utøver kan ta både kontakt med meg, skiforbundet og noen andre, uten at vi vet om hverandre. Det er mer tilfeldig enn strukturert» (VIK)

Samtlige forbund forteller likevel om at de samarbeider med idrettskretsene ut mot de ulike kretsene, siden de sitter på et annet lokalt nettverk. Kretsene kan også ta kontakt med særforbundene om de har en utøver som har vist interesse overfor deres idrett:

«Det er mye at jeg har kontakt med parakonsulentene i de ulike regionene som jeg tenker også er viktig. At vi har god kontakt og vet at vi er på da. Så fort de har en utøver som viser interesse, at de tar kontakt med oss da» (NBTF)

Selv om dette gir en forståelse av hvordan klubb, krets og forbund er avhengige av hverandre i arbeidet med rekruttering, viser utsagnene hvordan samarbeidet mellom klubb, krets og forbund ikke alltid er like strukturert. Selv om både krets og forbund støtter klubbene i rekrutteringen og utøveres vei inn i klubben, er det tilsynelatende lite faste strukturer som går igjen når det kommer til arbeidet med rekruttering.

5.3.2 Koordinering mellom særforbundene

På spørsmål om hvordan rekrutteringen koordineres er det store forskjeller mellom særforbundene og idrettskretsene. Idrettskretsene forteller at de opplever å bli koordinert sentralt for å sørge for å gi samme type oppfølging uavhengig av idrettskrets. Særforbundene opplever på sin side lite koordinering av deres arbeid, noe Skiforbundet forteller gir overordnede utfordringer for rekrutteringen:

«Det er to stykker som sitter inne sentralt, men det er ingen koordinatorene for særforbundene. Så det er en utfordring på den overordna koordineringa. [...] Så jeg tenker at en sånn stilling som jeg har, burde vært inne oss NIF sentralt og ikke inne hos Skiforbundet» (NSF).

Siden særforbundene ikke har noen overordnet koordinering forteller representantene fra både forbund og klubb at hvert forbund ofte lever sine egne liv og følger sine egne

praksiser. Norges Bordtennisforbund og Norges Ishockeyforbund opplever at mangelen på intern koordinering medfører kamp om utøvere og mellom særforbundene:

«Nå i det siste så har det vært, jeg vil ikke kalle det en kamp, men vi kjemper om samme utøverne. Det er liksom en konkurranse om å få dem inn i sin idrett. Så jeg føler at vi som særforbund, kan bli enda flinkere til å samarbeide, istedenfor å konkurrere med hverandre» (NBTF).

«Jeg vil si at det er.. det er ikke noen kaldkrig. Det er ikke noe fiendskap mellom særforbundene, men det er en kamp, ikke sant.. om prospektene, om utøverne. Det vil jeg absolutt si at det er. Det er ikke sånn at man spiller skittent, men man må være på da. Være det for å vise seg fram og bli valgt» (NIHF).

Ettersom miljøet er lite medfører lite overordnet koordinering på forbundsnivå utfordringer med mange individuelle rekrutteringspraksiser. Det kan videre legge stort press på enkeltorganisasjoner, noe Norges Skiforbund eksemplifiserer ved å peke på at interesseorganisasjoner i noen tilfeller kan få telefoner fra en rekke særforbund:

«Hvert av de særforbundene skal ringe hver og en av de interesseorganisasjonene. Så hver interesseorganisasjon får 30 telefoner, ikke sant? Og da kommer vi tilbake til det her overordna samarbeidet som man kanskje burde hatt i idretten da» (NSF).

Disse erfaringene deles også av Fornebu Bordtennisclubb som reflekter rundt hvordan idrettene ikke blir målt på å samarbeide og at særforbundene derfor nedprioriterer å samarbeide for å heller tenker på hva som er best for sine egne interesser:

«Jeg tror at de fleste særidrettene tenker på seg og sitt da, ikke sant. Man blir ikke målt på hvor mye du samarbeider med andre klubber eller andre paraidretter, og da er det heller ikke så mange som fokuserer på det» (FBTK).

5.3.3 Avhengighet av ressurser utenfor idretten

For å komme i kontakt med, finne informasjon om og gi informasjon til målgrupper, må idrettsorganisasjonene søke kontakt med aktører utenfor idretten. Arbeidet som rettes utenfor idretten er tilsynelatende særforbundene og idrettskretsene sitt ansvar. Selv om

arbeidet beskrives som sammensatt er det helt nødvendig for å få parautøvere inn. Vestlandet Idrettskrets forteller at jobben er i idretten, men rekruttering skjer utenfor:

«Min jobb, det er ingen tvil om at den er i idretten, men jeg må også være utenfor, for å få folk inn» (VIK).

I rekrutteringsarbeidet ønsker idrettsorganisasjonene å komme nærmere målgruppene sine og har behov for et ledd mellom seg og utøveren. Skiforbundet og Bordtennisforbundet antyder at dette behovet er unikt for paraidrett, samtidig som det beskrives som en stor og kompleks utfordring for rekrutteringen:

«I utgangspunktet, så er det [rekruttering] en av de aller største utfordringene som jeg mener da, innenfor det fagfeltet vi snakker om. Alle de organisasjonene også videre, som er i kontakt med folk som har en funksjonshemming er kjempeviktig at vi på en måte samarbeider med» (NSF).

«Vi klarer ikke å rekruttere alene, så vi må prøve å bruke de som finnes der ute, som møter utøverne til vanlig. Og da er vi helt avhengige av å ha en god tone og sammen gjøre tiltak, og gjøre tilbudet kjent og synlig» (NBTF).

Behovet for å skape samarbeidsrelasjoner med organisasjoner utenfor idretten, ligger i mangelen på kontakt med potensielle parautøvere og andre ressurser eller tjenester som kan styrke rekrutteringsarbeidet. Likevel kjennetegnes dagens samarbeidsprosesser ofte av tilfeldigheter og lite struktur, eksemplifisert med Ishockeyforbundet og Vestlandet:

«Jeg tror vi må bli.. vi må bli nøyere, og bedre, og mer strukturerte på dette samspillet som du snakker om da. Ehm.. Vi må kanskje strekke ut hender enda oftere enn det vi gjør» (NIHF).

«Du kan si det sånn da, at en utøver kan ta både kontakt med meg, skiforbundet og noen andre, uten at vi vet om hverandre. Det er mer tilfeldig enn strukturert» (VIK).

5.3.4 Samarbeidsaktører utenfor idretten

På spørsmål om hvilke aktører særforbundene og idrettskretsene opplever er sentrale for å rekruttere flere parautøvere til organisert idrett er fire aktører gjennomgående:

Helsesport- og rehabiliteringssentre, interesseorganisasjoner, det kommunale apparatet og skolen. Det illustreres av Norges Bordtennisforbund og Vestlandet Idrettskrets:

«Vi prøver jo å danne et nettverk for å vise at vi er her og at vi har lyst til å få flere parautøvere inn i idretten og at vi jobber for det. Det er ut mot kommunen, mot rehabiliteringssentre, interesseorganisasjoner for eksempel» (NBTF).

«Det er et samspill her, det er vanskelig å si hvem som er viktigst, men vi vet at alle barn og unge, om vi snakker om den kategorien, de går jo på skolen. Hadde det vært et enda bedre system, for å få informasjon ut til samtlige barneskoler i landet, så vet vi at vi hadde nådd alle» (VIK).

Idrettsorganisasjonene har erfaringer og refleksjoner som peker på at disse samarbeidsaktørene er sentrale for rekruttering eller har ressurser som kan gjøre at de blir mer sentrale. Likevel peker både særforbund og kretser på at samarbeidet mellom flere av aktørene ofte både er utfordrende å få til og svært tidskrevende. Videre vil erfaringer fra samarbeidene presenteres med fokus på hvorfor aktørene har innflytelse, og viktige ressurser for rekrutteringsprosessen fra idrettsorganisasjonenes perspektiv.

Helsesport- og rehabiliteringssentre

Helsesport- og rehabiliteringssentre blir nevnt som den vanligste veien inn i organisert idrett. Selv om veien inn beskrives som sammensatt og ofte er lite strukturert erkjennes helsesport og rehabiliteringssentre som den aktøren og rekrutteringskanalen som har gitt mest avkasting i nye parautøvere. Det belyses av utsagnet til Norges Bordtennisforbund:

«Vi har jo snakka mye om rehabiliteringssentre. Det tenker jeg er liksom første pri, holdt jeg på å si. Det er der den meste av rekrutteringen vår har skjedd» (NBTF).

Helsesportsentrene anser også seg selv som en sentral rekrutteringsarena. Beitostølen Helsesportssenter reflekterer rundt det store antallet mennesker med funksjonshemming i årlig omløp som blir introdusert for idrett, som en forklaring på deres sterke posisjon:

«Altså, det er 850 brukere her i året.. Det er klart at det er ikke 850 personer som har lyst eller interesse for å drive paraidrett, men det er ganske mange som lukter på muligheten. Det er ikke så mange andre steder hvor det er 850 personer med funksjonsnedsettelse i løpet av et år som blir introdusert for en idrett. Så derfor er vi en, jeg vil kalle det en stor rekrutteringsarena» (BHSS).

Beitostølen Helsesportssenter uttrykker videre at rekruttering på flere måter er i tråd med organisasjonens målsetting. Deltakelse i organisert idrett når brukere er ferdige på opphold, kan forstås som en realisering av en større målsetting om videre deltakelse i samfunnet. Samtidig virker det ressursbesparende ved at idretten overtar ansvaret:

«Jo, det har nytteverdi for oss, fordi at igjen.. visjonen og målsettingen vår er at folk skal være aktive også etter at de kommer hjem. Og vi har ikke en utstrakt hånd til alle de som har vært her, og at de da blir tatt hånd om eller kommer inn i et sosialt miljø der de får fortsette å oppleve mestring og utvikle seg i den ferdigheten de kanskje har begynt på her, det ser vi på som veldig viktig» (BHSS).

Helsesportsentrene er generelt positive til å samarbeide. Valnesfjorden forteller at de ønsker å samarbeide med de særforbundene som stiller opp, men at det ofte er store variasjoner mellom forbundene, og at det ofte er individuelle idretter som kommer:

«Ja og da har det jo vært de ulike særforbundene som har stilt opp da, og da har vi hatt samarbeid med de som ønska og stille opp. Det har variert veldig, og da er det individuelle idretter» (VHSS 1).

Beitostølen Helsesportssenter har også sin egen lokalmiljø modell, som kan virke som en rekrutteringsstruktur for idretten. En møteplass som potensielt binder både utøveren, idrettsorganisasjonene og andre aktører sammen i tiden etter opphold. Beitostølen beskriver følgende potensiale i samtale om deres lokalmiljømodell for barn og unge:

«Når det blir et samarbeid også med det lokale idrettslaget som det også hender er representert på det møte. Hvis ikke så tar fagkonsulenten kontakt. Men når foreldre er engasjert, barna har funnet noe de ønsker å gjøre, fagkonsulenten og idrettslaget er med på å tilrettelegge, og du i tillegg får med den lokale fysioterapeuten eller ergoterapeuten til å hjelpe deg i gang eller knyttet til søking om aktivitetshjelpemidler. Da er det potensialet for å rekruttere til paraidretten forholdvis stort» (BHSS).

Kommunen

Samarbeidet mellom de tre andre aktørene beskrives som langt mer sporadisk, tilfeldig og omtales ofte mer tentativt. Særforbundene og idrettskretsene beskriver hvordan relasjonene ofte er personavhengige fordi de hviler på enkeltpersoners interesse og forståelse av paraidrett. Samarbeid med kommunen omtales som svært tidskrevende:

«Det er veldig avhengig av hver kommune egentlig. Personligheten som sitter i de ulike stillingene. Det her gjelder egentlig alt innenfor kommune. Det er veldig personlig hvilke interesse og forståelse de har av dette her» (IIK).

«Det er hvertfall det vi har lyst å fokusere på videre. Jeg har prøvd å kontakte kommune, fysioterapeuter osv. Men det er veldig tidskrevende. Også sender jeg ut mail, men får ikke svar 8 av 10 ganger ikke sant. Det er liksom spørsmål om hvor mye jeg faktisk får ut av det» (NBTF).

Ishockeyforbundet forteller likevel om hvorfor det er viktig å ha gode relasjoner med kommunen fordi markedsføring ut mot aktøren kan ha stor påvirkning på rekruttering:

«Det ryktes at fysioterapeuter og ergoterapeuter har stor påvirkningskraft. Mange av de med medfødte skader får jo tilknyttet seg en fysioterapeut, som da vil si at: ”du har en sånn og sånn kropp, du burde begynne med den og den idretten”. Så ryktes at veldig mange forbund jobber aktivt med å markedsføre seg inn mot det kommunale og ergo/fysioterapeuter, og få en liten stjerne» (NIHF).

Innlandet tilføyer også at kommunen har flere sentrale instanser for rekruttering:

«Vi benytter det kommunale systemet sånn som tilrettelagte tjenester, støttekontakt tjenesten, helsepsykepleiere, der vi er fra vi er unger, for å kunne formidle informasjon og at de kan ta kontakt med oss på bakgrunn av at de har fått informasjon» (IIK).

Fornebu Bordtennisklubb er den eneste idrettsklubben som oppgir å samarbeide med kommunen. Informanten forteller at kommunen stiller med ressurspersoner og er viktige bidragsytere for klubbens økonomi, samt ved oppstart av prosjekter som skal styrke klubbens mangfold. Informanten sitter med inntrykk av at kommunen ser Fornebu Bordtennisklubb som en viktig bidragsyter for å nå kommunens bærekraftsmål:

«Idrett er kanskje det som bidrar i størst mulig grad til mange av bærekrafts målene for kommunen, ikke sant?» (FBTK).

Interesseorganisasjoner

Idrettsorganisasjonene ønsker å samarbeide med interesseorganisasjoner for å bryte gjennom det strenge personvernet. Som eksempel forteller Innlandet Idrettskrets om viktigheten av å ha gode relasjoner med denne aktørgruppen fordi idretten selv ikke har informasjon om potensielle parautøvere og er derfor avhengige av aktøren sitt store nettverk, navnelister og informasjon om ulike funksjonsspesifikke målgrupper:

«Så er det viktig å ha et godt samarbeid med interesseorganisasjoner. Og dette på grunn av den taushetsbiten som er, og at vi ikke sitter på noen navneliste over aktuelle utøvere» (IIK).

Vestlandet Idrettskrets uttrykker i den sammenheng at interesseorganisasjonene først og fremst er en informasjonskanal som kan dele informasjon med ulike målgrupper:

«Eller du kan si at samarbeidet er mye som at jeg gir informasjon, de deler det videre. Jeg kan råd.. Bruke de litt som sånn, om det er noe vi ønsker å starte opp og om det er noe som er attraktivt for målgruppen» (VIK).

Skiforbundet har videre erfaringer som antyder at det er utfordrende å samarbeide med interesseorganisasjoner, fordi det i likhet med kommunen, avhenger av hvilke interesse personene som sitter der har for idrett. Det gjør det ofte krevende å ha faste avtaler:

«Så det er sjeldent at vi har sånne fast avtale med en interesseorganisasjon, uavhengig av hvem som sitter der. Det er veldig personavhengig da» (NSF).

På spørsmål om hvilke fordeler Skiforbundet tror interesseorganisasjonene får av å samarbeide med idretten, trekker forbundet frem at aktøren ofte ønsker logoen deres eller fra andre forbund fordi det gir legitimitet i søknadsprosesser om midler til samlinger:

«Så det er vel en av de største fordelene de ser hvis de kommer til oss og sier at de skal ha en samling å søke på midler og gjerne vil samarbeide med oss. Da skjønner vi at de vil ha med logoen på søknaden for å si det sånn. Eller et av de andre særforbundene» (NSF).

Skoler

Skolene er den aktøren som i størst grad beskrives mest tentativt i forbindelse med rekruttering, fordi idrettsorganisasjonene først og fremst ser potensiale. Alle barn og unge går på skolen, og mennesker med funksjonsnedsettelse er ofte godt integrert. Vestlandet og Innlandet Idrettskrets tror at bedre tilpasning av kroppsøvingfaget og mer kompetanse hos kroppsøvingslærere ville hatt effekt på rekrutteringen til idretten:

«Det er ikke sånn at jeg har masse kontakt med kroppsøvingslærer, det har jeg ikke.. Men vi ser at de som på en måte tidlig blir aktive og får være med, er større sannsynlighet for at de vil være aktive i paraidretten» (VIK).

«Det er et samspill her, det er vanskelig å si hvem som er viktigst, men vi vet at alle barn og unge, om vi snakker om den kategorien, de går jo på skolen. Hadde det vært et enda bedre system, for å få informasjon ut til samtlige barneskoler i landet, så vet vi at vi hadde nådd alle» (IIK).

På grunn av tausheten og personvernet som ligger i skoleverket er idretten avhenge av at initiativet i stor grad kommer fra skolen, fordi det ikke er ressurser til å oppsøke alle skoler. Om initiativene kommer forteller Norges Bordtennisforbund om hvordan de sammen kan tilpasse aktivitet i kroppsøvingsfaget og øke kompetansen til lærere:

«Og da tenker jeg, hvorfor tar ikke skolene og gymlærerne kontakt med oss og forbundene som kan komme å vise at de kan tilrettelegge eller vise og gi innspill til aktiviteter som alle kan være med på. Men for oss er det vanskelig å vite hvor de potensielle parautøverne er. Og liksom ta kontakt med skoler i hytt og pine er sinnssykt mye arbeid og ikke verdt den tiden. Vi får veldig lite ut av det» (NBTF).

5.3.5 Overgangen fra potensiell til aktiv parautøver

Som presentert tidligere forteller alle representantene at rehabiliterings- og helsesportsenter ofte er den vanligste rekrutteringskanalen. Foruten den veien inn i organisert idrett, er det ofte utfordrende å peke hva som tilsynelatende øker rekrutteringen og ikke. Noen ganger tar parautøvere og familier direkte kontakt, andre ganger er det stort oppmøte på arrangerte rekrutteringssamlinger, men uten at det gir avkastning i flere medlemmer. Norges Hockeyforbund forteller hvordan tidligere rekrutteringstiltak har gitt liten avkastning, noe som trolig deles med flere særforbund:

«Det har jo vært diverse tiltak, sånne grenseløse idrettsdager og paralympiske skoledager. Hvor ulike tiltak.. for å få mennesker med funksjonsnedsettelse inn i idretten. Det har ikke fungert så veldig bra for vår del og vår idrett. Og jeg har inntrykk av at andre særforbund også ikke synes det hjelper så mye» (NIHF).

Basert på intervjusamtalene med idrettsorganisasjonene er det vanskelig å evaluere tidligere rekrutteringstiltak på grunn av utfordringen med å måle andelen parautøvere. Basert på erfaringsutvekslingene med organisasjonene beskrives potensiale for rekruttering stort i overgangen potensiell til aktiv utøver, når det er avklart hvem og hvordan overgangen skal håndteres av organisasjonene. Det vil si fra den potensielle parautøveren utvikler en form for interesse og veien til en passende klubb og idrett.

Flere av representantene trekker frem et paraidrettssenteret i Trondheim som et godt svar på behovet og potensialet som ligger i denne overgangen. Senteret omtales som en plattform som kan legge til rette for samarbeid mellom flere aktører. Ledet av idretten, får potensielle parautøvere en arena for å prøve ulike idretter i trygge rammer med tilpassede aktivitetshjelpemidler, fagpersoner og med andre likesinnede. Norges Skiforbund understreker at rekrutteringen har behov for en annen organisering, og trekker frem paraidrettssenteret som en plattform som gjennom samarbeid med ulike aktører kan inspirere brukere til videre idrettsdeltakelse:

«Men jeg håper at det blir flere sånne sentre, for hvis vi samhandler, eller samordner den rekrutteringen først. Sånn at den gutten eller jenta som har lyst til å teste ut forskjellige ting og ikke bli dytta inn i volleyball, langrenn eller hockey. Så viser det seg at de heller skulle drevet med kule. Det der mener jeg det er et helt annet type potensiale, når man får organisert det på en annen måte» (NSF).

Helsesportsentrene fremhever også hvordan paraidrettssenteret kan fylle behovet for en fast struktur i overgangen fra opphold til rekruttering til en klubb. Begge sentrene har derfor sine samarbeidsavtaler med paraidrettssenteret og reflekter rundt hvordan paraidrettssenter kan fylle overgangen fra opphold til organisert idrett:

«Også ser vi nå at for eksempel det paraidrettssenteret i Trondheim også er gode greier lokalt, for å opprettholde rekruttering og som vi kan samarbeide med, sånn som vi gjør med det i Trondheim, for det er helt nytt. Da vil det kanskje være enda enklere å følge opp brukere etter at de har kommet herfra, fordi de har et miljø og sted å dra til» (BHSS).

«Så har vi en ny samarbeidsavtale, som kanskje er mer direkte knyttet til den rekrutteringsbiten, og det er det paraidrettssenteret i Trøndelag [...] Det er i forhold til kompetanseoverføring» (VHSS 1).

Paraidrettssenteret kan på den måten være et bindeledd som ledes av NIF:

«Jeg jeg tenker det er et samarbeid, men det er klart at når man snakker NIF, så er det jo idrett. Det er den aktøren som er sentral sånn sett, så hvis du skal legge hovedansvar på noen, så er det jo de som ønsker utøvere inn i idretten» (BHSS).

Oppsummert beskriver resultatene idrettsorganisasjonenes ulike erfaringer med aktører som har innflytelse på eller potensielt burde integreres mer i rekrutteringsprosessen. Samarbeidene har likevel flere utfordringer og resultatene fremhever utfordringer som personavhengig og tidskrevende relasjoner, samt liten forståelse for paraidrett som tre gjennomgående aspekter. Funnene viser avslutningsvis hvordan paraidrettssenteret i Trondheim på flere måter kan fylle behovet for en rekrutteringsplattform i overgangen fra potensiell til aktiv parautøver. En lavterskel arena og møteplass som legger til rette for samarbeid mellom idrettsorganisasjonene, aktører utenfor idretten og parautøverne.

6. Diskusjon

Denne studien har undersøkt hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om rekruttering av parautøvere. Selv om paraidrett har mange likheter med annen idrett, viser litteratur at det også finnes ytterligere behov og hensyn (De Pauw & Gavron, 2005, s. 12-13; Elnan, 2015, s. 31; Oslo Economics, s. 42, Patatas et al., 2022).

I det følgende kapitlet vil mine funn diskuteres i lys av teori og relevant tidligere forskning. Den relasjonelle forståelsen er mitt utgangspunkt for å diskutere hvordan gapet som kan oppstå mellom idretter og parautøvere kan føre til utfordringer for idrettsorganisasjonenes rekrutteringsarbeid. Verdisamskaping er studiens forståelse av hvordan verdi, i form av økt rekruttering, skapes i samarbeidsprosesser på plattformer som inkluderer aktører i og utenfor idretten. Dette vil spesifiseres gjennom teori om interessenter og ressursavhengighet. Teori om interessenter vil videre brukes for å diskutere hvem som har innflytelse og hvilken innflytelse de har på rekrutteringen. Teorien om ressursavhengighet er min forståelse for hvorfor idrettsorganisasjoner er avhengige av å samarbeide med aktører i og utenfor idretten. Teoriene utgjør tilsammen et rammeverk som skal gi innsikt i hvordan samarbeid kan bidra i møte med utfordringene i rekrutteringsarbeidet ved å integrere ressurser fra sentrale aktører. Derved respondere på avhengighetsforholdet mellom idrettsorganisasjoner og aktørene utenfor idretten. Kapitlet vil besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene:

Hvordan samarbeider aktører i og utenfor idretten om rekruttering av parautøvere til organiserte idrett?

- 1. Hvilke utfordringer erfarer idrettsorganisasjonene i rekrutteringsarbeidet?*
- 2. Hvordan koordinerer idrettsorganisasjonene rekrutteringsarbeidet?*
- 3. Hvordan kan samarbeid med eksterne aktører bidra til å øke rekrutteringen?*

I tråd med studiens eksplorerende og utforskende design, vil det avslutningsvis i siste hoveddel diskuteres noen implikasjoner med bakgrunn i hva som er lært av mine funn.

6.1 *Utfordringer for rekruttering av parautøvere*

For å forstå hvordan samarbeid kan styrke rekrutteringen til organisert idrett, vil det innledende kapitlet diskutere ulike utfordringer idrettsorganisasjonene står overfor i arbeidet med rekruttering. I det følgende kapitlet vil det derfor diskuteres sammenhengende utfordringer knyttet til funksjonskrav i ulike idretter, variasjoner i arbeidene, koordinering og tilgangen til ressurser hos aktører utenfor idretten.

6.1.1 Ulike funksjonskrav i idretter

Særidrettene representerer ulike varianter av tilpasset- langrenn, snøbrett, ishockey og bordtennis. Denne studien viser hvordan disse idrettens ulike egenarter medfører ulike krav til funksjonsnivå. Den relasjonelle forståelsen og GAP- modellen som fremstiller relasjonen mellom miljø og individ, kan i denne studien gi en utvidet forståelse av hvordan ulike idretter egner seg for paraidrett og målgrupper (Tøssebro, 2010, s. 23).

Idrettsorganisasjonene ønsker en idrett for alle som vil, men erkjenner at manglende samsvar mellom parautøveres forutsetninger og idrettens krav kan skape et misforhold som er lite forenlig med idrettsdeltakelse. Det samsvarer med funnene i studien til Patatas et al. (2022, s. 308) som viser at relasjonen mellom idrettens krav og individenes forutsetninger har stor betydning for veien inn i en idrett, fordi attraksjonen til en bestemt idrett avhenger av at idretten oppleves forenlig med funksjonsnedsettelsen.

Resultatene viser dermed betydningen av relasjonen mellom individenes forutsetninger og idretters funksjonskrav. Fremstillingen i GAP-modellen kan derfor forklare hvorfor ulike idretter har ulike rekrutteringsgrunnlag (Tøssebro, 2010, s. 23). I denne studien viser representantene for de ulike idrettene til alt fra konkrete beskrivelser av egnet funksjonsnivå til mer åpne tilnærminger som inkluderer alle målgruppene til NIF. Norges Skiforbund og Bordtennisforbund ønsker på sin side å inkludere flere målgrupper i sine idretter, mens Ishockeyforbundet i større grad viser til mer nyanserte beskrivelser av hvilket funksjonsnivå kjelkehockey er forenlig. I lys av GAP – modellen kan dermed manglende samsvar være mer synlig og ha større betydning i noen idretter enn andre (Tøssebro, 2010, s. 23). Til tross for at funksjonshemming ikke er absolutt, men forutsetninger for å mestre i møte med omgivelsene, er dette en mulig forklaring på hvorfor særforbundene og idrettsklubbene har ulike inkluderingspraksiser, begrunnet i kravene fra idrettene de organiserer. Denne studien kan derfor vise hvordan lagidretter

har et skapere skille mellom forutsetninger og krav, fordi lagidrett i større grad krever et fungerende kollektiv som i mindre grad kan tilpasses store individuelle variasjoner. Det støttes av hvordan Norges Ishockeyforbund opplever at kjelkehockey som lagidrett kan rekruttere fra en mindre målgruppe enn de individuelle idrettene.

I tråd med anbefalingene i studien til Jaarsma et al. (2014, s. 879) kan slike drøftinger forklare hvordan organisasjonene i en rekrutteringskontekst bruker sin kunnskap og opparbeidede erfaring til å markedsføre idrettene mot individer som har passende forutsetningene, fordi det vil øke sjansen for at de ønsker å bli aktive. Studiens funn viser at de individuelle idrettene markedsfører tilbud bredere mot flere av målgruppene til NIF, mens Ishockeyforbundet virker å promotere kjelkehockey mer nyansert. Videre kan det også diskuteres hvorvidt forenlig deltakelse øker sjansen for å bli værende i idretten. Idrettsklubbene har fokus på at aktive parautøvere skal trives godt, noe som i en rekrutteringskontekst vil ha betydning ettersom mine funn i tråd med Oslo Economics (2020, s. 28) peker på jungeltelegrafene som klubbens bidrag til rekruttering. Samtidig vet vi også betydningen av venner og andre likesinnede i rekrutteringsfasen (Wu & Williams, 2001, s. 179), noe som kan støtte argumentet om at forenlig deltakelse i idrettene er viktig for at aktive utøvere trives og rekrutterer nye.

6.1.2 Variasjoner i rekrutteringsarbeidene

Rapporten til Fasting (2008, s. 92) viser at det er store variasjoner i hvor mye arbeid som legges ned i paraidrett i ulike særforbund. Mine resultater viser at variasjoner også gjenspeiles i hvor mye arbeid som legges ned i rekruttering. Denne studien vil med bakgrunn i funnene fremheve fire faktorer som gir variasjoner i rekrutteringsarbeidene.

Først eksisterer det variasjoner tilknyttet hvor aktive tilnærminger særforbundene har til rekrutteringen, som for eksempel oppsøkende virksomhet. Norges Bordtennisforbund og Skiforbundet prioriterer på den ene siden å fremme, følge opp og vise frem sine idretter på ulike arenaer hvor potensielle parautøvere befinner seg. Ishockeyforbundet prioriterer på den andre siden å bygge oppunder eksisterende tilbud ved at tilhørende idrettsklubber bruker «jungeltelegrafene» til å rekruttere nye medlemmer til klubbene.

Den andre faktoren omhandler manglende forståelse av rekrutteringsarbeidets årsak og virkning. Det vil med andre ord si hvilken effekt ulike tiltak har for å rekruttere nye

medlemmer. Til tross for at forbundene er enige i at informasjon og synlighet er viktig for rekruttering, mangler det en forståelse av hva som fører til rekruttering. Det kan forklares av at rekrutteringen beskrives som sammensatt og at det ofte er flere årsaker til rekruttering. Videre viser også rapporter at det er utfordrende å kartlegge hvor mange parautøvere som er medlemmer i den norske idretten på grunn av lite valide målinger (NIF, 2020a, s. 18; Oslo Economics, 2020, s. 12). Resultatene viser derfor hvordan det medfører variasjon og utfordringer for rekrutteringen, fordi både forbundene og kretsene har utfordringer med å forstå hva som faktisk medfører rekruttering.

Den tredje faktoren peker på betydningen av enkeltpersoner. Forbundene og kretsene i mitt utvalg har få personer som arbeider med paraidrett. Mine resultater viser derfor at ulike personer har ulike interesser, ulikt driv og noen strekker seg lengre enn andre. Når enkeltpersoner prioriterer rekruttering høyt, prioriteres også rekruttering høyere innad i organisasjonen, fordi enkeltpersoner ofte utgjør store deler av ressursene særforbundene har til paraidrett. På den måten har enkeltpersoner stor betydning for hvordan de ulike organisasjonene arbeider med rekruttering til sine idretter eller oppfølging av utøvere.

Den fjerde faktoren som skal diskuteres er hvordan paraidrettens avhengighetsforhold medfører variasjoner i hvor mye arbeid som legges ned og hvordan rekruttering prioriteres. Denne faktoren er synlig gjennom forbundenes avhengighet til ressurser som kommer fra den ordinære idretten og i hvilken grad de erfarer at toppidrett er nødvendig for å øke synlighet, finansielle midler og den generelle interessen for paraidretten. Denne faktoren vil videre diskuteres i lys av teorien om ressursavhengighet.

Til tross for integreringsprosessens positive og negative sider (Sørensen & Kahrs, 2011) er paraidretten tilsynelatende godt integrert på forbunds- og krets nivå, og idrettsklubbene har positive holdninger til å inkludere paraidrett i sine idrettstilbud. Denne studien belyser likevel hvordan paraidrett ofte kan anses som en sekundær virksomhet ved siden av ordinære tilbud. Ifølge Pfeffer og Salancik (2003, s. 258) kan det forklares av at de ordinære tilbudene sørger for klubbene og særforbundene sin overlevelse. På den måten utvikler paraidretten et avhengighetsforhold til den ordinære driften fordi paraidrett tilfører organisasjonen mindre ressurser i form av færre medlemskap, lavere tilskuddsordninger og mindre utenforstående interesse. Teorien om ressursavhengighet kan dermed gi en utvidet forståelse og forklaring på hvorfor slike

avhengighetsforhold skapes og hvorfor det gir utfordringer for rekrutteringen. Selv om paraiddretten reduserer sin sårbarhet for endringer, ved å utvikle en avhengighet til organisasjonenes ordinære drift, minskes også evne til å handle selvstendig og uavhengig (Slack & Byers, 2021, s. 76). I hvilken grad det skapes avhengighetsforhold til den ordinære driften og paraiddrettens evne til å handle selvstendig, foreslås i denne studien som en av forklaringene på ulike praksiser i rekrutteringsarbeidene.

Ressursavhengighetsteorien kan også forklare idrettsorganisasjonenes ambivalente utfordring i hvordan de skal prioritere toppidrett og breddeidrett. På den ene siden erfarer flere klubb og forbunds informanter at toppidrett kan ha en avskrekkende effekt på breddemiljøer og paraiddrett som en arena for mestring, glede og sosial tilhørighet. På den andre siden erkjennes også bytteforholdet mellom bredde og toppidrett, fordi toppidrett genererer ressurser paraiddretten trenger for å redusere sårbarheten i miljøet (Slack & Byers, 2021, s. 76). Som eksempel trekkes mediedekning og interesse frem som en virkning av toppidretten, som igjen øker synligheten rundt respektive idretter og paraiddrettstilbud. Norges Ishockeyforbund tegner et godt bilde av forholdet, ved å presisere at 99% av inntektene stammer fra landslaget, noe som medfører at de må prioritere toppidrett for å få ytterligere ressurser til å bedrive rekrutteringsarbeid.

Selv om studiene til Sisjord et al (2011) og And og Coleman (2006) er gjort på andre minoritetsgrupper kan de underbygge mine resultater. Siden særforbundene i mitt utvalg har variasjoner i hvordan de arbeider med rekruttering, kan funnene i tråd med Sisjord et al. (2011, s. 89) belyse hvordan det eksisterer et spenningsfelt mellom forbundenes særinteresse og opplevelse av samfunnsansvar og folkehelsearbeid. I likhet med And og Coleman (2006, s. 93) viser funn videre hvordan rekrutteringsarbeidet ofte kjennetegnes av lite konkrete rekrutteringsstrategier for nå ut til bestemte målgrupper. I motsetning virker både særforbund og krets å vite hva aktørene utenfor idretten kan bidra med i rekrutteringsprosessen, noe som senere vil diskuteres. Til tross for det, kjennetegnes mye av rekrutteringen av idrettsklubbens jungeltelegraf, ved at eksisterende medlemmer, mer indirekte promotorer tilbudene (And & Coleman, 2006, s. 90)

6.1.3 Koordinering av rekrutteringsarbeidene

NIF (2020b, s. 56) setter premissene for idrettens paraiddrettsarbeid og beskriver de generelle rollene til særforbundene, idrettskretsene og klubbene. Denne studien viser at

særforbundene og idrettskretsene kjenner sine rolle i rekrutteringsarbeidet og rollene samsvarer tilsynelatende godt med forventningene fra hverandre. Forbundene tar på seg det overordnede rekrutteringsansvaret overfor sine særidretter. Idrettskretsene bistår i bindeleddene og ut mot de lokale, mens idrettsklubbene i all hovedsak arbeider med idrettsaktivitet. I tråd med Oslo Economics (2021, s. 13) og Sørensen og Kahrs (2011, s. 345) viser denne studien hvordan paraiddretten har fått mer oppmerksomhet i idretten, vilje og generelt positive holdninger for både forbund, krets, og klubbnivå.

I en rekrutteringskontekst er det imidlertid interessant hvordan idrettskretsene har regelmessig utvekslinger av erfaringer mellom fagkonsulentene. I samspill med NIF sentralt, uttrykker Innlandet idrettskrets et mål om at fagkonsulentene skal sørge for samme type oppfølging uavhengig hvilke krets de tilhører. Selv om de i motsetning til særforbundene, ikke rekrutterer mot en bestemt idrett, viser funnene at forbundene ofte opplever lite overordnet koordinering. Det gir utfordringer i form av at de ofte kan oppleve å kjempe om de samme parautøverne, i et miljø som beskrives som lite.

I lys av logikken verdisamskaping bygger på, hvor verdi kommer som resultat av samarbeid mellom flere aktører, blir verdien definert av hvert forbund fordi konteksten bestemmer aktørene som kan involvere seg (Vargo & Lusch, 2016, s. 7). En mulig forklaring er hvordan særforbundene måles på aktive parautøvere og ikke hvor godt de samarbeider med hverandre. Selv om særforbundene er åpne for å samarbeide med hverandre, viser resultatene at det eksisterer individuelle prosesser, nærmest enkeltmannsforetak, hvor særidrettene styrer sine egne rekrutteringspraksiser. Det gjør det dermed interessant at foruten å organisere ulike idretter, ofte står overfor flere av de samme type utfordringene i rekrutteringen. Det gir relevans for å argumentere for at særforbundene kan lære mye av hverandre ved å samarbeide og utveksle erfaringer.

Utfordringen som gjør seg mest gjeldende i denne studien beskrives av samtlige særforbund og idrettskretser. For å rekruttere flere parautøvere til organisert idrett, trenger de tilgang til ressurser utenfor idretten. Rapporten til Oslo Economics (2020, s. 41-42) foreslår derfor at idretten må styrke samarbeid med aktører utenfor idretten.

6.1.4 Tilgangen til ressurser utenfor idretten

Resultatene viser at idrettsorganisasjonene erfarer at parautøvere er en utfordrende målgruppe å arbeide med, fordi terskelen for å prøve og terskelen for å henvende seg direkte til en idrettsklubb ofte er stor. Disse betraktningene støttes også av litteratur vedrørende barrierer for deltakelse, som viser at et skille mellom paraidrett og ordinær idrett er at mennesker med funksjonshemming kan stå overfor flere barrierer i møte med idrett (Elnan, 2015, s. 31). Barrierer som i forståelsen av GAP-modellen kan knyttes til parautøvernes forutsetninger og/eller idrettens omgivelser (Darcey et al., 2017, s. 34-35; Jaarsmas et al., 2014, s. 878; Løvgren, 2009, s. 36; Sotiriadou & Wicker, 2014, s. 35).

For idrettsorganisasjonenes rekrutteringsarbeid er barrierer en stor utfordring, fordi terskelen for å henvende seg direkte til idretten er stor, parallelt som resultatene fremhever hvordan idretten ikke klarer å senke disse alene. Denne studien viser derfor hvordan idretten må søke utover for å få potensielle parautøvere innover. De ulike organisasjonene i NIF ytrer derfor behovet for et ledd mellom den aktuelle parautøvere og idrettsklubben. I lys av teorien til Pfeffer og Salancik (2003, s. 258) kan det forstås som et avhengighetsforhold til ressurser og tjenester som idrettsorganisasjonene selv ikke har kontroll over. Dermed må idrettsorganisasjonene søke samarbeidsrelasjoner med aktørene som tilbyr de nødvendige tjenestene og ressursene. Mine funn viser at ulike aktører har direkte kontakt med, informasjon om, eller kan påvirke potensielle parautøveres idrettsdeltakelse. Selv om idrettsorganisasjonene opplever slike aktører som et nødvendig bindeledd for rekrutteringen, avslører mine resultater hvordan det er stor kompleksitet og mange aktører med unike ressurser som kan være involvert.

Siden prosjektet inntar et organisatorisk perspektiv på paraidretten ble det naturlig å avgrense interessentene i denne studien til fire gjennomgående aktører for samarbeid, til tross for at det i realiteten eksisterer et mer mangfoldig og sammensatt nettverk. I lys av interessentteori og hvem som har innflytelse, er det i denne studien grunnlag for å identifisere fire sentrale organisatoriske interessenter som i en instrumentell tilnærming vil kunne ha sammenheng og følgelig ulik innflytelse på formålet (Reed et al., 2009, s. 1946-1947; Donaldson & Preston, 1995, s. 70-72). Interessenter som diskuteres i studien vil derfor være rehabilitering- og helsesportsentre, interesseorganisasjoner, det kommunale apparatet og skoler. I resultatene beskrives disse interessentene som fire individuelle interessenter med unike ressurser, ulike interesser og sammenheng med

rekrutteringsarbeidene. Betydningen av at idrettsorganisasjonene samarbeider med sentrale interessenter kan støttes av tidligere forskning som viser at mangel på forbindelse, ansvar og samarbeid mellom idrett og sentrale interessenter kan utgjøre en barriere for parautøveres deltakelse (Anderson & Heyne, 2000; Shields & Synnot, 2016, s. 7-8). Likevel kan samarbeid også medvirke til økt deltakelse (Jones, 2003, s. 49).

Videre kan forståelsen i teorien om ressursavhengighet forklare hvordan disse aktørene besitter ulike ressurser som idrettsorganisasjonene har behov for i rekrutteringen. Teorien kan derfor gi en utvidet forståelse av hvorfor særforbundene og idrettskretsene søker relasjoner og samarbeid med aktører utenfor idretten (Pfeffer og Salancik, 2003, s. 258). Funn viser at aktørene besitter ulike ressurser og har dermed ikke den samme innflytelse på rekrutteringen. Det kan derfor skilles mellom primære og sekundære interessenter i form av deres direkte avhengighet (Friedman et al., 2004, s. 176). Funn viser hvordan rehabiliterings- og helsesportsentrene, med et holistisk perspektiv på sine brukere, introduserer mennesker med funksjonshemming for fysisk aktivitet i trygge omgivelser. Helsesportsentrene kan ved å integrere sine ressurser som erfaring, kompetanse og kunnskap i et trygt miljø med faglig ekspertise, igangsette en lyst til å implementere idrett i hverdagen. Det kan derfor forklare hvorfor idrettsorganisasjonene beskriver aktøren som den vanligste kanalen til organisert idrett. En slik oppfatning samsvarer med en direkte avhengighet til idrettens rekrutteringsarbeid og kan i lys av interessenteorien forstås som en primær interessent (Friedman et al., 2004, s. 176).

De tre resterende interessentene er sekundære fordi de har mindre innflytelse og ofte mangler en direkte sammenheng med idrettens rekrutteringsarbeid. Resultatene fremhever likevel det dynamiske aspektet ved interessenteorien, fordi funnene viser hvordan det finnes eksempler på at både kommunen, skoler og brukerorganisasjonene involverer seg i rekrutteringsarbeid og at de tentativt og potensielt burde integreres mer i rekrutteringen i tiden fremover (Mitchell et al., 1997, s. 854; Rowley, 1997, s. 887). Funnene viser derfor hvordan de sekundære interessentene kan få mer innflytelse, fordi de har tjenester og ressurser som er viktig i en rekrutteringskontekst. For eksempel har interesseorganisasjoner informasjon om ulike målgrupper og besitter konkrete navnelister på aktuelle parautøvere. Rapporten til Fasting (2008, s. 93) viser at nettopp personvern er en stor utfordring for rekruttering fordi det er vanskelig å nå ut til potensielle utøvere. Videre har kommunene kommunale tjenester som kan markedsføre

paraidretten til potensielle parautøvere ved å inspirere, synliggjøre og informere. I tillegg besitter de viktige ledsagerordninger, treningskontakter og andre tjenester. Resultatene fremhever spesielt kommunens fysio- og ergoterapitjeneste som sentrale. Videre identifiseres skolen som interessant fordi de kan inkludere og introdusere barn og unge med funksjonsnedsettelse for idrett og fysisk aktivitet i kroppsøvningsfaget.

Selv om idrettsorganisasjonenes erfaringer med aktørene gir grunnlag for å skille dem som primære og sekundære interessenter, belyser resultatene hvordan enkeltpersoner har stor betydning for relasjonene og bytteforholdene som skapes. Enkeltpersoners interesse, kunnskap og forståelse for paraidrett får dermed stor betydning for hvilke samarbeidsrelasjoner som skapes. I lys av ressursavhengighetsteorien til Pfeffer og Salancik (2003, s. 258-259) har det videre stor betydning for hvordan idrettsorganisasjonene evner å erverve, ivareta og utvikle tilgangen til ressursene.

Foruten relasjonen til rehabiliterings- og helsesportsentrene, beskrives samarbeidene som sporadiske og tidskrevende. En forklaring kan være at idrettsorganisasjonene ikke har funnet sin måte å erverve tilgangen til ressursene på, noe som resulterer i slike beskrivelser. En mer nyansert forklaring kan være at siden rehabiliterings- og helsesportsentrene er aktøren og kanalen som historisk har rekruttert flest nye parautøvere, har det betydning for hvorfor organisasjonene velger å nedprioritere relasjonene til de sekundære interessenter. Dette kan styrkes av at representantene sitter med erfaringer som antyder at de sekundære interessentene mangler den helhetlige forståelsen av hvorfor de skal involvere seg i samarbeid med idretten. Som Norges Skiforbund presiser er de aller fleste aktørene positive til å samarbeide, men det er når det faktisk skal samarbeides at utfordringene melder seg. Det kan underbygge min argumentasjonen om at idrettsorganisasjonen prioriterer samarbeidsrelasjoner med primære interessenter fremfor å bruke ressurser på å skape relasjoner til de sekundære.

6.2 Aktørenes samarbeid om rekruttering

I det neste kapitlet vil sentrale funn fra samarbeidet om rekruttering mellom idrettsorganisasjonene og aktørene utenfor idretten diskuteres og knyttes sammen.

6.2.1 Samarbeid mellom aktører i idretten

Denne studien har gitt innsikt i hvordan særforbundene ofte tar på seg det overordnende ansvaret for rekrutteringen overfor sine idretter. Idrettskretsene fungerer som et bindeledd mellom potensielle parautøvere og idrettsklubben, mens idrettsklubbene fokuserer på idrettsaktivitet og viser til jungeltelegrafene som bidrag til rekruttering. Idrettsklubbene er avhengige av ressurser fra idrettskretsene og særforbundene for å opprettholde sitt primære fokus som er aktivitet, og de er mindre delaktige i det oppsøkende arbeidet med rekruttering (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 258). Det er likevel i klubbene rekrutteringen starter, fordi det må eksistere tilbud å rekruttere til. Studien til Aspvik (2011, s. 9) viste at kompetanse og rekruttering er to store utfordringer for klubbens paraiddrettstilbud. I denne studien bidrar samarbeid mellom forbund, krets og klubb til at idrettsklubbene får mindre ansvar for rekrutteringsarbeidet. Kretsene og forbundene samarbeider med klubbene om å skape best mulig vilkår for potensielle og aktive parautøvere på vei inn i klubben, og finne en passende klubb for parautøverne. Selv om det er tilsynelatende lite faste systemer mellom dem, opplever klubbene at de gjennom samarbeid får den støtten de trenger for å bedrive paraiddrett. Selv om funn indikerer at parautøvere kan ta kontakt med både krets og forbund uten at de vet om hverandre, samarbeider de om ulike nettverk ut mot de lokale områdene i kretsene.

Selv om særforbundene tar på seg ansvaret for rekruttering til deres idretter, viser funn at det eksisterer lite samarbeid og koordinering mellom dem. I lys av teori om verdisamskaping, betyr det at særforbundene blir den ledende aktøren for hver sine plattformer for verdisamskaping (Vargo et al., 2011, s. 126). Særforbundene er bevisste om sitt ansvar og ser stort potensiale i mer samarbeid på forbundsnivå. De er dermed kritiske til hvordan lite koordinering gjør det utfordrende å samarbeide og gir uttrykk for at mer sentral koordinering potensielt kunne vært mer effektivt. Spesielt med tanke på deres nødvendighet av at de også ønsker å inkludere eksterne aktører i samarbeidene. Funnene fremhever videre to alternativer for plattformer som fasiliterer samarbeid.

Det første alternativet som vil diskuteres, er hvordan NIF sentralt tar mer ansvar som ledende aktør for en slik plattform. Særforbundene forteller hvordan det er mye å vinne på mer intern struktur, spesielt gjeldende for samarbeidene med aktører utenfor idretten. Som eksempel argumenterer Norges Skiforbund for hvordan tilhørende stilling i forbundet burde knyttes til NIF sentralt og ikke en bestemt idrett. Det støttes også av forbundenes opplevelse av å konkurrere om å rekruttere parautøvere til sine idretter. Med utgangspunkt i tanken om en plattform som er uavhengig bestemte idretter, kan det diskuteres hvordan det i større grad ville åpnet for en kontekst for verdisamskaping mellom flere særforbund med tilhørende klubber (Vargo et al., 2011, s. 129).

Det andre alternativet er at andre organisasjoner som er uavhengige særidretter, blir en ledende aktør for en slik plattform. Funn peker eksempelvis på paraidrettsentre som en slik aktør. Norges Skiforbund forteller at paraidrettsenteret i Trondheim har potensiale til å videreutvikle dagens rekrutteringsarbeid ved å fylle behovet for en tydelig og ledende aktør som koordinerer rekrutteringen. Fremfor tanken om å rekruttere direkte til en idrett, kan det diskuteres hvordan slike plattformer først vil samle ulike aktører i idretten som kan bidra med sine erfaringer, kunnskap og forståelse i møte med potensielle parautøvere. Samtidig kan det potensielt senke terskelen for aktører utenfor idretten til å ta del i samarbeid, fordi det blir mer oversikt over hvem som har ansvar.

Uavhengig av hvilken mulighet som er best eller kombinasjon av flere alternativer belyser denne studien hva som kan vinnes ved å ha en ledende aktør for rekrutteringen. Selv om alle aktørene som involveres i verdisamskaping ved å integrere sine ressurser i verdisamskapingen bestemmer verdien av rekruttering, må den overordnede aktøren som leder rekrutteringen fylle en spesiell rolle. En rolle som innebærer å legge til rette for samspill mellom aktører og deres prosesser for verdisamskaping (Horbel, 2021, s. 51).

Fremfor individuelle plattformer for verdisamskaping som ledes av hvert enkelt særforbund, kan slike alternativer medføre at flere integrerte plattformer for samarbeid minsker egeninteressen av å øke antall medlemmer og setter utøvernes muligheter i sentrum. Ved å etablere flere integrerte plattformer vil kravene i GAP- modellen, som uttrykk for den relasjonelle forståelsen, i større grad kunne bli tatt høyde for, ved å tilrettelegge for hvordan funksjonsnedsettelsen til potensielle parautøvere samsvarer

med kravene som stilles i de ulike særiddrettene (Aslaksen et al., 1997, s. 6; Tøssebro, 2010, s. 23). Da kan det tidligere vurderes hvordan tilpasninger av miljø, eller styrking av potensielle parautøvere sine forutsetninger, er forenelig med deltakelse i idretten.

I lys av teorien om ressursavhengighet kan vi forstå hvordan endring, i denne delen diskutert ved å koordinere rekrutteringen gjennom en ledende og uavhengig aktør, er nødvendig for å respondere på forandringer i miljøet og få mer ut av ressursene (Slack & Byers, 2021, s. 77). Sørensen og Kahrs (2011, s. 350-351) viser hvordan mange tidligere rekrutteringsarenaer ble borte med integreringsprosessen. Denne studien viser hvordan få rekrutteringsarenaer og møteplasser hvor idrettsorganisasjonene møter potensielle utøvere, gjør at samarbeid med aktører utenfor idretten er nødvendig. Som en følge av særforbundenes kollektive utfordring om å være avhengige av de samme ressursene, blir det stor press på enkelte aktører utenfor idretten. Funnene viser som eksempel hvordan det kan resultere i at enkeltaktører får henvendelser fra en rekke ulike særforbund, noe som kan ha en avskrekkende effekt på deres involvering i samarbeid og dermed hindre integrering av nødvendige ressurser i prosesser for verdisamskaping.

Slike betraktninger støtter argumentasjonen om at det i en rekrutteringskontekst er behov for en ledende aktør som kan sammenfatte rekrutteringen. Denne studien viser derfor hvordan en tydelig og sentral plattform i større grad kan åpne opp for samarbeidsprosesser for verdisamskaping mellom særforbundene, og mellom aktører både i og utenfor idretten. En ledende aktør kan derfor gjøre det mer oversiktlig for organisasjoner å involvere seg i samarbeidsprosesser for verdisamskaping.

6.2.2 Samarbeid med aktører utenfor idretten

Ifølge Vargo & Lusch (2016, s. 7) tar verdisamskaping utgangspunkt i at verdi skapes i samarbeidsprosesser mellom aktører som aktivt involverer seg, så lenge de forventer å generere verdi for seg selv. Resultatene viser at rehabiliterings- og helsesportsentrene erfares som den aktøren utenfor idretten som i størst grad ønsker å involverer seg i verdisamskaping, og som forventer individuelle fordeler ut av samarbeidene.

Flere av rekrutteringsinitiativene fra NIF sentralt har hatt liten effekt på rekrutteringen. Norges Ishockeyforbund forteller eksempelvis om hvordan paralympiske skoledager, grenseløse idrettsdager og andre større prosjekter har medført lite rekruttering. Flere

særforbund og idrettsklubber forteller videre om hvordan de i ulik grad bruker «flyers», nettside og sosiale medier som verktøy for å nå ut med informasjon til målgruppen og markedsføre sine paraidrettstilbud. Funn til Oslo Economics (2020, s. 28) viser at slike tiltak er en lite effektiv fremgangsmåte for å nå ut til utøvere som ikke bedriver paraidrett fordi de har behov for mer trygghet og informasjon. Aktørene gir derimot uttrykk for at rekruttering oftest skjer når flere aktører involveres i verdisamskaping i overgangen potensiell til aktiv parautøver, hvor parautøverne har en interesse for idrett.

Rekrutteringskanalen som beskrives som mest effektiv har derfor opphav utenfor idretten og viser at rekruttering oftest skjer når det etableres samarbeidsrelasjoner mellom idretten og rehabiliterings- og helsesportsentre. Denne studien belyser hvordan både Valnesfjorden og Beitostølen Helsesportsenter har samarbeidsrelasjoner med både fagkonsulentene i idrettskretsen og ulike særforbund. Beitostølen har på sin side utviklet et mer systematisk samspill, som for eksempel faste samarbeid med fagkonsulenten i Innlandet Idrettskrets og en lokalmiljø modell for oppfølging etter opphold. Med bakgrunn i at verdi skapes i samarbeidsprosesser mellom flere aktører belyser resultatene hvordan ulike aktører med ulike interesser kan tilegne seg individuell verdi, samtidig som det kollektivt gir verdi for idretten og NIF ved at parautøvere rekrutteres til den organiserte idretten og øker medlemsandelen (Meynhardt et al., 2016, s. 2982).

Når særforbund og fagkonsulenter i idrettskretsene involveres i samarbeidsprosesser med helsesportsentrene utveksles erfaringer, kompetanse og kunnskap (Woratschek et al., 2014a, s. 12). Som eksempel viser lokalmiljø modellen til Beitostølen hvordan senteret tilegnes individuell verdi i lys av sin målsetting om at deres brukere skal delta i samfunnet etter opphold. Idrettsorganisasjonene tilegnes individuell verdi ved at forbund og/eller fagkonsulenten i idrettskretsen får kontakt og relasjoner med potensielle parautøvere som har et ønske om å bli aktive, mens idrettsklubbene kan tilskrives individuell verdi ved at de øker medlemsmassen i sine respektive paraidrettstilbud. Parautøverne får på sin side helsefordeler av idretten (Bergström et al., 2010, s. 12-13; Telama et al., 2006, s. 84). Lokalmiljø modellen til Beitostølen viser derfor potensialet som ligger i verdisamskaping når flere aktører aktivt involverer seg.

Når rekrutteringskanalen har opphav utenfor idretten blir rekrutteringskonteksten etablert av helsesportsentrene. Selv om begge helsesportsentrene representerer den

vanligste rekrutteringskanalen til organisert idrett, ser vi betydningen av hvordan kontekst bestemmer hvilke aktører og hvilke ressurser som er tilgjengelig for verdisamskaping (Vargo & Lusch, 2016, s. 7). Valnesfjorden på sin side har mindre oppfølging av brukere etter opphold og derfor færre etablerte plattformer for verdisamskaping med idrettsorganisasjoner. Variasjoner mellom helsesportsentrenes fokus på oppfølging av brukere etter opphold viser at verdien som kan genereres ut fra samarbeid må forstås i konteksten den skjer og aktøren den kommer fra. Verdi blir skapt i samarbeidsprosesser både individuelt og kollektivt når særforbund, idrettskretser og helsesportsentre integrer ressurser i nettverket (Meynhardt et al., 2016, s. 2982; Woratschek et al., 2014a, s. 12)

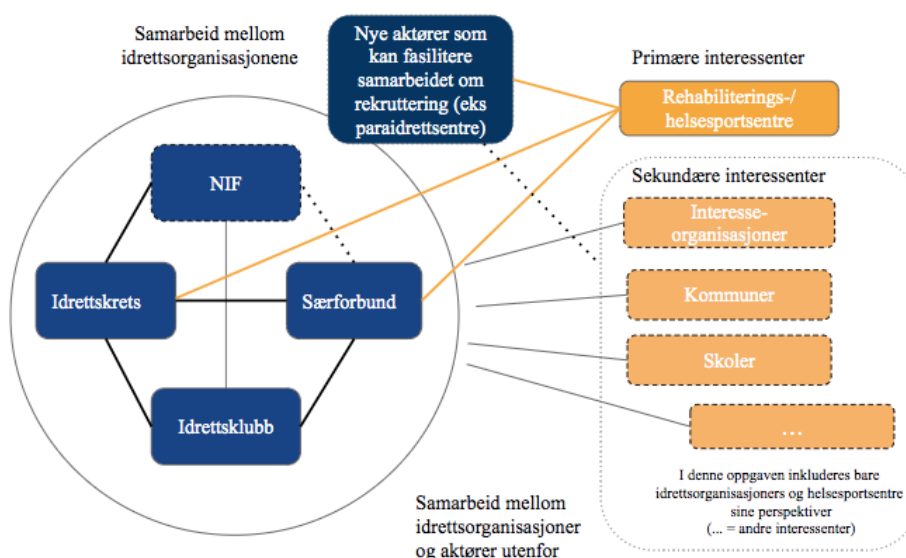
Idrettsorganisasjonene fremhever også hvordan samarbeid med de andre aktørene utenfor idretten er viktig for rekruttering, siden parautøvere er en krevende gruppe å rekruttere alene. Funnene viser likevel at interesseorganisasjoner, skole og kommune ofte er mindre involvert i samarbeidene. I lys av verdisamskaping må aktører forstå hvilke fordeler de kan få ut av å involvere seg, og vil bare involveres når de forventer å generere verdi for seg selv (Vargo & Lusch, 2016, s. 7). I den sammenheng kan det diskuteres hva slike aktører kan få ut av å involvere seg i rekrutteringsprosessen. Resultatene viser hvordan det tilsynelatende eksisterer få langvarige samarbeidsrelasjoner med interesseorganisasjoner, skoler og kommuner fordi aktørene ledes av personer med personlig interesse og ofte manglende forståelsen av hva paraidretten kan tilby deres organisasjoner. Erfaringer som tids- og ressurskrevende gjør at idrettsorganisasjonene heller ikke klarer oppsøke alle disse aktørene selv, og de avhenger derfor av at det kommer initiativ utenfra. Likevel viser funn at det finnes eksempler på verdisamskaping og både forbund, krets og klubb reflekter rundt deres plattformer som attraktive.

Fornebu Bordtennisklubb forteller eksempelvis hvordan kommunen anser klubben som en viktig samarbeidsaktør for å nå kommunens bærekraftsmål ved å være en sterk bidragsyter for mangfoldet. Kommunen forstår hvordan klubben kan forebygge utenforskap, noe som er i tråd med deres bærekraftsmål. Norges Skiforbund erfarer at flere interesseorganisasjoner ønsker å samarbeide fordi særforbund gir legitimitet i søknadsprosesser om midler. Norges Bordtennisforbund forteller på sin side hvordan forbundet kan bruke sine ressurser til å tilrettelegge og komme med innspill til ulike aktiviteter i kroppsøvingsfaget på skolen og øke kompetansen til kroppsøvingslærere.

Slike erfaringer viser hvordan idretten kan være en arena hvor aktørene utenfor idretten generer verdi ved å aktivt involvere seg i noe gjensidig. Det gir en forståelse av hvordan både idrettsorganisasjoner og aktører utenfor idretten kan få individuelle fordeler ved å involvere seg i samarbeidsprosesser som også kollektivt gir verdi til rekrutteringen (Meynhardt et al., 2016, s. 2982). Til tross for disse eksemplene, viser denne studien hvordan samarbeidet med aktører utenfor idretten, oftest skjer når det skapes attraktive plattformer som på en eller annen måte kan gi noe tilbake til aktørene.

6.2.3 Samarbeid mellom aktører i og utenfor idretten

Under innsatsområde «partnerskap og samarbeidsaktører» i norsk idretts parastrategi for perioden 2022 til 2027, skal idretten søke tett dialog og kunnskapsutvikling med kommuner, institusjoner og andre relevante interessenter (NIF, 2022, s. 15). Mine funn viser at det eksisterer mye erfaringsbasert og unik kunnskap blant aktørene. Både mer eksplisitt kunnskap som lettere kan overføres, men også kunnskap som ofte er vanskeligere å uttrykke, formalisere og dele. Slik kunnskap kan falle innunder erfaringer og en «vi kan vite mer enn vi kan si» som ofte defineres som en form for taus kunnskap (Lubit, 2001, s. 166; Polanyi, 2000, s. 16). Gjennom samarbeid med aktører som besitter kunnskapen, kan det argumenteres for økt rekruttering, ved at nødvendig kunnskap lettere deles mellom aktører som har behov for den, når de har behov for den. Figur 3 gir et overblikk over samarbeidsstrukturene i denne studien. Figuren illustrerer aktører i og utenfor idretten i form av deres samarbeid om rekruttering av parautøvere.

Figur 3: Samarbeidsstrukturer mellom aktører i og utenfor idretten

Figuren fremstiller hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om rekruttering, ved å markere ulike samarbeidsstrukturer. Som diskutert fyller idrettsorganisasjonene ulike roller i rekrutteringen. I sirkelen ser man markerte linjer mellom krets, forbund og klubb fordi de samarbeider om kompetanse, kunnskap og ressurser til idrettsklubbene som har paraidrett, eller ønsker å bedrive paraidrett. Det gjør også at forbund og krets tar mer ansvar for rekrutteringsarbeidet. I arbeidet med rekruttering opplever kretsene at de i større grad fasiliteres av NIF sentralt, mens særforbundene opplever mindre overordnet koordinering. For det eksterne samarbeidet, opplever idrettskretsene og særforbundene rehabiliterings- og helsesportsentrene som sentrale samarbeidsaktører, mens de andre aktørene burde integreres mer i samarbeidene. Figuren fremstiller også hvordan andre aktører, for eksempel paraidrettssentrene, kan fungere som plattformer som potensielt kan binde aktørene sammen ved å fasiliterer samarbeid om rekruttering.

I lys av teorien om ressursavhengighet har vi forstått hvordan helsesportsentrenes unike ressurser kan inspirere og introdusere ulike målgrupper til fysisk aktivitet. Forbundene og idrettsklubbene har på sin side kunnskap om sine idretter og hva som er forenlig deltakelse innenfor deres idrett. Kretsene fyller på sin side en viktig ressurs som en aktør i bindeleddet mellom utøver og klubb. De andre aktørene utenfor idretten beskrives som aktører med kunnskap og informasjon om ulike målgrupper og utøvere.

Med bakgrunn i figur 3 kan denne studien gi en forståelse for hvordan strukturene kan være et utgangspunkt for mer kunnskapsutvikling i samspill med organisasjoner som er i kontakt med potensielle parautøvere (NIF, 2022, s. 15). Selv om hensikten ikke er å skille mellom eksplisitt og taus kunnskap, viser denne studien hvordan kunnskapen der ute, ofte kan forbli taus, fordi den for sjeldent overføres til aktører som har behov for den. Siden konteksten bestemmer hvilke aktører og hvilke ressurser som er tilgjengelig for verdisamskaping må kunnskapen oftere overføres til aktører som trenger den, når de trenger den, for å få verdi i en rekrutteringskontekst (Vargo & Lusch, 2016, s. 7).

Som diskutert i det foregående kapittelet kan kunnskapen kunne overføres til noe som får verdi i en rekrutteringskontekst, om aktører oftere utveksler sin kunnskap og integrerer kunnskapen med ressursene de allerede innehar (Woratschek et al., 2014a, s. 12). Her er igjen burde lokalmiljømodellen til Beitostølen Helsesportssenter fremheves. Den beskrives av informanten som en rekrutteringsmodell til paraidretten når den

fungerer på sitt beste. I tillegg til å involvere parautøveren er ofte en eller flere lokale idrettsklubber og fagkonsulent i krets med å tilrettelegge tilbudet, mens fysio/ergoterapeuter i kommunen bistår med å komme i gang, ofte i forhold til søking av aktivitetshjelpemidler. Idrettsklubbene kan derfor ved å integrere kunnskap fra de involverte aktørene med sine egne ressurser, overføre kunnskapen til noe som får verdi for rekrutteringen. Lokalmiljø modell utgjør derfor et godt eksempel på hvordan samarbeid med eksterne aktører kan øke rekrutteringen ved å tilføre mer kunnskap om hvordan man best mulig måte håndterer overgangen fra potensiell til aktiv parautøver.

Funnene gir videre innsikt i hvordan samspeillet mellom aktører i og utenfor idretten ofte virker å kjennetegnes av kompleksitet i overgangsfasen fra potensiell til aktiv parautøver. Det eksisterer flere samarbeid, men mange av de er sporadiske initiativer hvilende på enkeltpersoner i organisasjoner både i og utenfor idretten. Likevel danner studien en utvidet forståelse av hvordan utveksling av ulike ressurser kan øke rekrutteringen når den blir gjort tilgjengelig i faser hvor det er behov den. Funnene antyder at potensialet for rekruttering er størst i en kontekst hvor idretten kjenner sitt ansvar og eksterne aktører ser verdien av å involvere seg. Både når potensielle parautøvere introduseres eller får informasjon om idrettstilbud, til den videre håndteringen av overgangen fra potensiell til aktiv parautøver i organisert idrett.

I tråd med Elnan (2015, s. 31) kan ansvarsfordelingen mellom idretten og eksterne aktører i samfunnet diskuteres. For å øke rekrutteringen av parautøvere fremstår et behov for mer ansvar fra flere eksterne aktører, siden denne studien danner en forståelse av økt rekruttering når flere interne og eksterne aktører involverer seg. Funnene gir derfor innsikt i hvordan idretten kan trenge flere attraktive plattformer så flere eksterne aktører forstår hvordan aktiv involvering kan påvirke og medvirke til rekruttering ved å utveksle sine ressurser. Som Skiforbundet erfarer er stort sett alle positive til å samarbeide, helt til man kommer til et punkt for hvordan man skal få til et samarbeid.

6.3 Implikasjoner

Avslutningsvis vil det siste delkapittelet foreslå noen implikasjoner og diskutere hva mine funn kan bety for paraidrettens rekrutteringsarbeid og samarbeidsrelasjoner.

Denne studien viser at rekruttering til paraidretten oftest skjer når flere aktører, både idrettsorganisasjoner og helsesportsentrene aktivt involverer seg i verdisamskaping. Helsesportsentrene, som er i kontakt med målgrupper, har ressurser som gjør at potensielle parautøvere i større grad ønsker å bli aktive i organisert idrett. Derfor burde idrettsorganisasjonene, primært krets og forbund som arbeider med nettverk og kontakten utover, arbeide med å skape møteplasser for aktørene. Møteplassene med helsesportsentrene, kan være en inspirasjon for fremtidige møteplasser mellom aktører.

Resultatene viser at særforbundene i en rekrutteringskontekst tar på seg største ansvaret overfor sine idretter. På grunn av lite koordinering mellom dem, blir det stort press på aktører utenfor idretten. Denne studien forslår derfor at særforbundene trenger en overordnet plattform, møteplass eller arena som binder dem sammen. Studien foreslår både mer overordnet koordinering i NIF sentralt med ressurspersoner som leder og koordinerer, eller videreutvikling av paraidrettssentre som kompetansesenter hvor særforbund, idrettskrets og lokale klubber, interesseorganisasjoner, skole og kommune kan utveksle sin unike kompetanse, erfaringer og kunnskap med hverandre.

Funnene viser at rehabiliterings- og helsesportsentre er primære interessenter og kommunen, interesseorganisasjoner og skoler er sekundære. Resultatene antyder at de sekundære interessentene mangler en helhetlig forståelse av paraidrett og at enkeltpersoners individuelle interesser gjør at det er utfordrende å opprettholde og inngå langvarige samarbeidsrelasjoner. For at disse aktørene skal ha ønske om å involvere seg i samarbeidsprosesser med idrettsorganisasjonene, må det oftere kommuniseres og forklares utad hvilke fordeler aktører kan generere ved å involvere seg. Særforbund og idrettskretser kan derfor utvikle strategier for hvordan plattformer for samarbeid kan promoteres for å fremstå mer attraktive for aktørene utenfor idretten.

Funn viser videre at det finnes verdifull og unik kunnskap i forbundene, kretsene, klubbene og helsesportsentrene som ofte forblir taus. Denne studien foreslår derfor at aktørene i idretten (forbund, krets og klubb) og utenfor (rehabiliterings-helsesportsentre,

interesseorganisasjoner, skole og kommune) gjennom utveksling av sin kunnskap om de ulike fasene i rekrutteringen burde utarbeide konkrete strategier som i større grad tar høyde for de paraidrettslige behovene og ytterligere hensyn til ulike parautøvere.

Rekruttering av parautøvere til organisert idrett beskrives som både kompleks og sammensatt og krever ofte involvering av flere ulike aktører. Likevel er det forventet at prosessen er idretten sitt ansvarsområde. Rekrutteringen ledes ofte av særforbundene overfor sine idretter og idrettskretsene ut mot det lokale. Funn viser imidlertid at idretten savner mer initiativ fra målgruppene, noe som indikerer at de potensielle utøverne må engasjeres mer i rekrutteringsprosessen. Idrettsorganisasjonene må derfor være klar over dette når de utvikler strategier rettet mot rekruttering. Det vil med andre ord si at strategiene burde ha som formål å skape større engasjement for målgruppene de sikter seg inn mot i rekrutteringsarbeidet. Det er mye kunnskap blant aktørene som er i kontakt med målgruppen, og deres kunnskap og erfaringer burde ofte involveres.

7. Konklusjon

Denne studien har undersøkt hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om å rekruttere parautøvere til organisert idrett. Følgende problemstilling ble utarbeidet:

Hvordan samarbeider aktører i og utenfor idretten om rekruttering av parautøvere til organisert idrett?

- 1. Hvilke utfordringer erfarer idrettsorganisasjonene i rekrutteringsarbeidet?*
- 2. Hvordan koordinerer idrettsorganisasjonene rekrutteringsarbeidet?*
- 3. Hvordan kan samarbeid med eksterne aktører bidra til å øke rekrutteringen?*

7.1 Oppsummering av hovedfunn

Den relasjonelle forståelsen har gitt innsikt i hvorfor ulike idretter har ulike rekrutteringsgrunnlag, forstått i hva ulike særforbund og klubber erfarer og anser som forenelig deltakelse i henhold til deres idretters funksjonskrav (Tøssebro, 2010, s. 23). Funnet viser derfor at særforbund og klubber har variasjoner i målgrupper de ønsker å rekruttere til sine klubber, hvor individuelle idretter har en mer åpen tilnærming til rekruttering enn lagidretter. Videre har teorien om ressursavhengighet gitt en forståelse av hvordan avhengighetsforholdene til ordinær idrett og paraidrett som toppidrett, medfører variasjon i rekrutteringsarbeidene (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 258).

Idrettsklubbene er avhengige av å samarbeide med særforbund og idrettskretser om rekruttering, og viser til jungeltelegrafene som sitt bidrag til rekruttering. Siden klubbene fokuserer primært på aktiviteten, er idrettskretsene bindeleddet mellom klubb og utøver i sine kretser, mens særforbundene tar på seg det utvidede ansvaret for rekruttering overfor sine særidretter. Lite koordinering og manglende plattformer som fasiliterer samarbeid, medfører imidlertid at hvert særforbund lever sitt eget liv i et miljø hvor forbundene opplever at de nærmere konkurrerer om parautøvere til sine idretter.

Ressursavhengigheten har videre gitt innsyn i hvordan aktører utenfor idretten har ressurser som idrettsorganisasjonene har behov for i rekrutteringen. Derfor forstår særforbundene og idrettskretsene at de bør samarbeide med eksterne aktører for å rekruttere parautøvere inn (Pfeffer & Salancik, 2003, s. 259). Denne studien har med

bakgrunn i teori om interessenter identifisert fire sentrale samarbeidsaktører utenfor idretten (Reed et al., 2009, s. 1946-1947; Donaldson & Preston, 1995, s. 70-73). Kretsene og forbundene erfarer rehabiliterings- og helsesportsentre som primære interessenter, mens interesseorganisasjoner, kommune og skole erfares som sekundære (Friedman et al., 2004, s. 176). Rehabiliterings- og helsesportsentre er den aktøren som oftest involverer seg i samarbeidsprosesser med idrettsorganisasjonene. Teori om verdisamskapingen har derfor gitt en forståelse av at helsesportsentrenes aktive involvering i samarbeidsprosesser om rekruttering er i tråd med deres målsettingen hvor deltakelse i samfunnet etter opphold er forenelig med idrettsarenaen (Woratschek et al., 2014a, s. 12; Vargo & Lusch, 2016, s. 7). De andre aktørene er mindre involvert i verdisamskapingen fordi samarbeidene i større grad avhenger av enkeltpersoner sin interesse og forståelse av paraidrett, og de erfares derfor som ressurs- og tidskrevende.

Selv om denne studien viser at aktører i og utenfor idretten samarbeider om rekruttering, er det også tegn til et spenningsfeltet mellom særinteresse og samfunnsansvar. Funn viser hvordan det i en rekrutteringskontekst er behov for videreutvikling av plattformer for samarbeid mellom særforbundene for at de i større grad kan skape bærekraftige relasjoner til aktørene utenfor. For utviklingen av paraidrett, antyder mine funn behovet attraktive plattformer hvor eksterne aktører ser verdien av å involveres i samarbeid og utveksling av ressurser. For å øke rekrutteringen, gir denne studien derfor innsikt i hvordan rekrutteringsstrategier burde inkludere aktørene utenfor idretten sine roller i prosessen og plattformer hvor verdisamskaping mellom flere aktører kan finne sted.

Avslutningsvis viser denne studien rekrutteringsprosessens sammensatte aspekter. På den ene siden anses paraidrett som idrettens ansvar, mens rekruttering på den andre siden krever samarbeidsprosesser med aktører utenfor for at idretten skal nå ut til målgruppen. For at flere aktører utenfor idretten skal ønske å involvere seg, har idretten ansvar for å synliggjøre og tydeliggjøre hvilke muligheter de har til å påvirke, og hvilke fordeler ulike aktører kan få ut av å bidra i samarbeidet om rekruttering av parautøvere.

7.2 Begrensninger og veien videre

Ved å innta et organisatorisk blikk på paraidretten, tar man som forsker et skritt inn et område under utvikling, preget av store variasjoner og stor kompleksitet. Gjennom kontinuerlig refleksjon under hele forskningsprosessen, har skriveprosessen medført flere betraktninger tilknyttet prosjektets begrensninger og tanker til veien videre.

Den norske idrettsmodellen har i skrivende tidspunkt 54 særforbund, og mindre enn halvparten av disse har tilrettelagt for paraidrett. Dette belyser en av begrensningene ved min studie. Idrettsorganisasjonene som er inkludert i min studie baseres på en strategisk utvelgelsesprosess med utgangspunkt i OLTs utviklingsprosjekt for paraidrett. Utvalget består derfor av idrettsorganisasjoner som allerede er langt fremme i utviklingen, og har et ønske om å videreutvikle sine paraidrettsvirksomhet. Ved å inkludere mindre etablerte idrettsorganisasjoner, spesielt på forbund og klubb nivå, ville man kunne fått andre perspektiver. For videre forskning ville det derfor vært interessant å inkludere organisasjoner som er mindre etablerte i paraidretten.

En annen begrensning er at studien ikke inkluderer parautøveres perspektiver noe som kunne gitt mer innsikt og erfaringer fra samarbeidene om rekruttering. Perspektivet måtte ekskluderes på grunn av begrenset tid og manglende ressurser. Videre er ofte overførbarhet en begrensning i slike kvalitative studier. Mitt utvalg inkluderer likevel ulike organisasjonsnivå i NIF, aktører utenfor idretten og har variasjoner mellom de ulike forbundene, kretsene og klubbene. Foruten de begrensede rammene til masteroppgaven, kunne overførbarheten likevel vært styrket om flere av perspektivene til aktørene utenfor idretten (interesseorganisasjoner, skole og kommune) ble inkludert. Min studie forslår også at idretten burde samarbeide mer i overgangen fra potensiell til aktiv parautøver med aktører som har kunnskap om utøvernes forutsetninger og forståelse for hvordan overgangen best håndteres. Et forslag til videre forskning er derfor hvordan man aktivt kan involvere målgruppene mer i denne overgangen.

I gjennomførelsen av dette masterprosjektet er det videre tre nøkkelpunkter jeg anser som interessant å undersøke videre. Først ville det vært interessant å inkludere flere aktører utenfor idretten for å få en større forståelse av deres perspektiver. Videre tar denne studien utgangspunkt i NIFs overordnede betegnelse for parautøvere og skiller ikke mellom bevegelse, syn, hørsel og utviklingshemming. En interessant vinkling er å

avgrense til en av målgruppene for å undersøke rekruttering og samarbeidsaktører for bestemte målgrupper. Til slutt burde perspektivet til potensielle og aktive parautøvere inkluderes for å utforske deres forventninger og erfaringer i rekrutteringsprosessen.

Avslutningsvis vil jeg understreke utviklingen som har skjedd mens min masteroppgave har blitt utformet. Vi har vært arrangør for historiens første verdensmesterskap i vinteridrett, fått 140 millioner og ytterligere ressurser til utvikling av paraidretten gjennom Stiftelsen VI og Kjell Inge Røkke, samt utarbeidet idrettens første helhetlig strategi for paraidrett (NIF, 2022; Strøm, 2022). I kjølvannet av dette innholdsrike året er det grunn til å forvente mer utvikling. Det vil videre være behov for organisasjonsperspektiver på paraidretten, både innenfor rekrutteringsarbeid og andre områder.

Litteraturliste

- And, C. M. H. & Coleman, D. J. (2006). Recruitment and retention of culturally diverse people by sport and active recreation clubs. *Managing Leisure, 11*(2), 77-95.
- Anderson, L. & Heyne, L. (2000). A statewide needs assessment using focus groups: perceived challenges and goals in providing inclusive recreation services in rural communities. *Journal of Park & Recreation Administration, 18*(4), 17-37.
- Aslaksen, F., Bergh, S., Bringa, O. R. & Heggem, E. K. (1997). *Universal design: Planning and design for all*. The Norwegian State Council on Disability
- Aspvik, N. P., Elnan, I., Brandsrud, M. & Ingebrigtsen, J. E. (2011). *Idrett for funksjonshemmede*. NTNU Samfunnsforskning AS. Senter for Idrettsforskning.
- Babiak, K., Thibault, L. & Willem, A. (2018). Mapping Research on Interorganizational Relationships in Sport Management: Current Landscape and Future Research Prospects. *Journal of Sport Management, 32*(3), 272-294.
<https://doi.org/10.1123/jsm.2017-0099>
- Bergström, H., Hagströmer, M., Sundberg, C. J. & Taube, J. (2010). Fysisk aktivitet vid funktionsnedsättning. *Karolinska institutet*.
- Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis : a practical guide*. SAGE.
- Cassese, F. P. & Raiola, G. (2017). The importance of sport in disability management. *Sport Science, 10*, 7-11.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Darcy, S., Lock, D. & Taylor, T. (2017). Enabling Inclusive Sport Participation: Effects of Disability and Support Needs on Constraints to Sport Participation. *Leisure Sciences, 39*(1), 20-41. <https://doi.org/10.1080/01490400.2016.1151842>
- DePauw, K. P. & Gavron, S. J. (2005). *Disability sport*. Human Kinetics.
- Diaz, R., Miller, E. K., Kraus, E. & Fredericson, M. (2019). Impact of adaptive sports participation on quality of life. *Sports medicine and arthroscopy review, 27*(2), 73-82.
- Donaldson, T. & Preston, L. E. (1995). The stakeholder theory of the corporation: Concepts, evidence, and implications. *Academy of management review, 20*(1), 65-91.
- Elnan, I. (2015). *Idrett for alle?: Studie av funksjonshemmedes idrettsdeltagelse og fysiske aktivitet*. NTNU Samfunnsforskning AS. Senter for idrettsforskning
- Everett, E. L. & Furseth, I. (2012). *Masteroppgaven : hvordan begynne - og fullføre* (2. utg.). Universitetsforlaget.

- Fasting, K., Svella, T. S., Sisjord, M. K., Thoresen, T. & Broch, T. B. (2008). *Likestilling og mangfold i norsk idrett: bedre med flere på banen!* Likestillings- og diskrimineringsombudet.
- Forente Nasjoner. (2022). *Mindre ulikhet*. Hentet 14.04.22 fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/mindre-ulikhet>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Pitman.
- Friberg, J. & Holt, M. (2022). *Aldri vært færre nordmenn i paralympics:- Pinlig for Norge*. VG. Hentet 16.03.22 fra <https://www.vg.no/sport/i/5GIkBe/aldri-vaert-faerre-nordmenn-i-paralympics-pinlig-for-norge>
- Friedman, M. T., Parent, M. M. & Mason, D. S. (2004). Building a framework for issues management in sport through stakeholder theory. *European Sport Management Quarterly*, 4(3), 170-190.
<https://doi.org/10.1080/16184740408737475>
- Green, B. C. (2005). Building Sport Programs to Optimize Athlete Recruitment, Retention, and Transition: Toward a Normative Theory of Sport Development. *Journal of Sport Management*, 19(3), 233-253.
<https://doi.org/10.1123/jsm.19.3.233>
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1996). *Metodevalg og metodebruk* (3. utg.). TANO.
- Horbel, C. (2021). The commercial context. I S. S. Andersen, P. Ø. Hansen & B. Houlihan (Red.), *Embedded multi-level leadership in elite sport* (s. 48-62). Routledge.
- Jones, D. B. (2003). "Denied from a lot of places" barriers to participation in community recreation programs encountered by children with disabilities in Maine: perspectives of parents. *Leisure/Loisir*, 28(1-2), 49-69.
- Jaarsma, E. A., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. & Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 24(6), 871-881.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- Lubit, R. (2001). The keys to sustainable competitive advantage. *Organizational dynamics*, 29(4), 164-178.
- Løvgren, M. (2009). Unge funksjonshemmede. Selvbilde, sosial tilhørighet og deltakelse i fritidsaktiviteter. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).

- Markula, P. & Silk, M. (2011). *Qualitative research for physical culture*. Palgrave Macmillan.
- Merton, R. K. (1949). On sociological theories of the middle range [1949]. I R. K. Merton (Red.), *Social Theory and Social Structure* (s. 39-53). The Free Press.
- Meynhardt, T., Chandler, J. D. & Strathoff, P. (2016). Systemic principles of value co-creation: Synergetics of value and service ecosystems. *Journal of Business Research*, 69(8), 2981-2989.
- Misener, L. & Darcy, S. (2014). Managing disability sport: From athletes with disabilities to inclusive organisational perspectives. *Sport Management Review*, 17(1), 1-7.
- Mitchell, R. K., Agle, B. R. & Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. *Academy of management review*, 22(4), 853-886.
- Norges Idrettsforbund. (2015). *Forskningsplan for norsk idrett - forskning, dokumentering og implementering*. Hentet 05.12.21 fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/e7edfa47f77e457abf83827d39c3e1d8/forskningsplan-for-norsk-idrett.pdf>
- Norges Idrettsforbund. (2019). *Idretten vil! Langtidsplan for norsk idrett 2019-2023*. Hentet 06.10.21 fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/idretten-vil_langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf
- Norges Idrettsforbund. (2020a). *Nøkkeltallsrapport 2020*. Hentet 01.11.21 fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/nokkeltallsrapport-2020.pdf>
- Norges Idrettsforbund. (2020b). *Årsrapport 2020*. Hentet 05.10.21 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/rapporter/>
- Norges Idrettsforbund. (2022). *En idrett - Like muligheter, Parastrategi for norsk idrett, 2022-2027*. Hentet 17.01.22 fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/e815a06354734e46913f4cd8e5dd1fc3/67_21_nif_parastrategi_lr-1.pdf
- Norges Idrettsforbund. (u.å.a). *Paraidrett*. Hentet 26.10.21 fra <https://www.paraidrett.no/rekruttering/>
- Norges Idrettsforbund. (u.å.b). *Hvem er vi?* . Hentet 06.10.21 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/hvem-er-vi/>
- NOU. (2016). *På lik linje: Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming*. Hentet 06.10.2021 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b0baf226586543ada7c530b4482678b8/no/pdfs/nou201620160017000dddpdfs.pdf>

- Oslo Economics. (2020). *Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse*. Hentet 14.09.21 fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/70ae151872224b9fad4d46a552a5b038/rapport-2020--idrett-for-mennesker-med-funksjonsnedsettelse.pdf>
- Patatas, J. M., De Bosscher, V., Derom, I. & Winckler, C. (2022). Stakeholders' perceptions of athletic career pathways in Paralympic sport: From participation to excellence. *Sport in Society*, 25(2), 299-320.
- Patatas, J. M., De Bosscher, V. & Legg, D. (2018). Understanding parasport: An analysis of the differences between able-bodied and parasport from a sport policy perspective. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 10(2), 235-254.
- Pfeffer, J. & Salancik, G. R. (2003). *The external control of organizations : a resource dependence perspective*. Stanford Business Books.
- Polanyi, M. (2000). *Den tause dimensjonen : en innføring i taus kunnskap*. Spartacus.
- Reed, M. S., Graves, A., Dandy, N., Posthumus, H., Hubacek, K., Morris, J., Prell, C., Quinn, C. H. & Stringer, L. C. (2009). Who's in and why? A typology of stakeholder analysis methods for natural resource management. *Journal of environmental management*, 90(5), 1933-1949.
- Rowley, T. J. (1997). Moving beyond dyadic ties: A network theory of stakeholder influences. *Academy of management review*, 22(4), 887-910.
- Shapiro, D. R., Pitts, B., Hums, M. A. & Calloway, J. (2012). Infusing disability sport into the sport management curriculum. *Sport Management International Journal* 8 (1), 101-118.
- Shapiro, D. R. & Pitts, B. G. (2014). What Little Do We Know: Content Analysis of Disability Sport in Sport Management Literature. *Journal of Sport Management*, 28(6), 657-671. <https://doi.org/10.1123/jsm.2013-0258>
- Shields, N. & Synnot, A. (2016). Perceived barriers and facilitators to participation in physical activity for children with disability: a qualitative study. *BMC pediatrics*, 16(1), 1-10.
- Sisjord, M. K., Fasting, K. & Sand, T. S. (2011). Inkludering av ungdom med minoritetsbakgrunn i NIF-organisert idrett. *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 11 (2), 71-92.
- Slack, T., Byers, T. & Thurston, A. (2021). *Understanding sport organizations : applications for sport managers* (3. utg.). Human Kinetics.
- Smith, B. & Sparkes, A. C. (2016). *Routledge handbook of qualitative research in sport and exercise*. Routledge.

- Sotiriadou, P. & Wicker, P. (2014). Examining the participation patterns of an ageing population with disabilities in Australia. *Sport Management Review*, 17(1), 35-48. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2013.04.004>
- Strøm, O. K. (2022). *Røkke åpner pengesekken ytterligere for para-idretten*. VG. Hentet 14.02.22 fra <https://www.vg.no/sport/i/pWxxLW/roekke-aapner-pengesekken-ytterligere-for-para-idretten>
- Sørensen, M. & Kahrs, N. (2006). Integration of Disability Sport in the Norwegian Sport Organizations: Lessons Learned. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 23(2), 184-202. <https://doi.org/10.1123/apaq.23.2.184>
- Sørensen, M. & Kahrs, N. (2011). En idrett for alle: erfaring med integrering av personer med funksjonsnedsettelse i norsk idrett. I D. V. Hanstad (Red.), *Norsk idrett - Indre spenning og ytre press* (s. 337-354). Akilles.
- Telama, R., Yang, X., Hirvensalo, M. & Raitakari, O. (2006). Participation in organized youth sport as a predictor of adult physical activity: a 21-year longitudinal study. *Pediatric Exercise Science*, 18(1), 76-88.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative Forskningsmetoder* (3. utg.). Gyldendal Akademisk
- Tøssebro, J. (2010). *Hva er funksjonshemming*. Universitetsforlaget.
- Vargo, S. L. & Lusch, R. F. (2016). Institutions and axioms: an extension and update of service-dominant logic. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 44(1), 5-23.
- Vargo, S. L., Lusch, R. F., Horbel, C. & Wieland, H. (2011). Alternative logics for service (s): From hybrid systems to service ecosystems. I *Taking the Pulse of Economic Development: Service Trends* (s. 123-135). Hanser.
- Woratschek, H., Horbel, C. & Popp, B. (2014a). The sport value framework—a new fundamental logic for analyses in sport management. *European Sport Management Quarterly*, 14(1), 6-24.
- Woratschek, H., Horbel, C. & Popp, B. (2014b). Value co-creation in sport management. *European Sport Management Quarterly*, 14(1), 1-5.
- World Para Snow. (2022). *World Para Snow Sports Championships Lillehammer 2021*. Hentet 04.03.22 fra <https://www.lillehammer2021.com/>
- Wu, S. K. & Williams, T. (2001). Factors influencing sport participation among athletes with spinal cord injury. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 33(2), 177-182.

Figur og tabelloversikt

Figur 1: GAP- modellen (Oversatt fra Aslaksen et al., 1997, s. 6).....	22
Figur 2: Teoretisk rammeverk.....	29
Figur 3: Samarbeidsstrukturer mellom aktører i og utenfor idretten.....	85
Tabell 1: Oversikt over organisasjonene som er inkludert i det endelige utvalget.....	36

Vedlegg

Vedlegg 1. NSD - Godkjenning

12.05.2022, 12:35

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

744908

Prosjekttittel

Parautøveres vei inn i idretten

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges idrettshøgskole / Institutt for idrett og samfunnsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Chris Horbel , chrish@nih.no, tlf: 23262440

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Sindre Lokreim Bolstad, sind-bol@online.no, tlf: 99240629

Prosjektperiode

01.11.2021 - 31.08.2022

Vurdering (1)

21.10.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 21.10.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.08.2022.

Du må legge inn dato for prosjektslutt (31.08.2022) i informasjonskrivet før du kontakter utvalget ditt.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/615bf4f9-7a6d-410e-9376-0d1471a69fb6>

1/2

tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2. Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Parautøveres vei inn i idretten”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan norske aktører kan samarbeide om rekruttering og parautøveres vei inn i idretten. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Studien vil undersøke hvilke aktører som er involvert i parautøvere sin vei inn i idretten og hva de ulike bidrar med. Videre vil det ses nærmere på hvordan idrettsorganisasjoner samarbeider for å øke rekruttering og hvordan de sammen arbeider for å gjøre veien inn i idretten for potensielle parautøvere best mulig. Erfaringer rundt utfordringer og muligheter vil også bli undersøkt. Jeg håper at min studie kan sette større søkelys på samarbeid, rolleavklaring og bærekraftig rekrutteringsarbeid.

Følgende problemstilling er foreløpig formulert for mitt forskningsprosjekt:

Hvordan samarbeider et utvalg aktører om rekruttering og parautøveres vei inn i organisert idrett?

- Hvordan bidrar ulike aktører?
- Hvordan støtter ulike aktører hverandre?
- Hvilke utfordringer og potensiale ser utvalget i samarbeid?

Studien er et masterprosjekt ved Norges Idrettshøgskole (NIH) ved seksjon for kultur og samfunn.

Utvalget er valgt på bakgrunn av posisjonen i norsk idrett og/eller som en aktør som er identifisert som sentral for rekruttering og parautøveres vei inn i organisert idrett.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Sindre Lokreim Bolstad, masterstudent ved Norges Idrettshøgskole er ansvarlig. Førsteamanuensis Chris Horbel er veileder for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Din forespørsel om å delta er basert på din posisjon i organisasjonen du arbeider. Deltakelsen vil være som en representant for organisasjonen din og besvare spørsmål tilknyttet din organisasjon.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i forskningsprosjektet vil det innebære et kvalitativt semi-strukturert intervju på ca. en time. Spørsmålene i intervjuet vil omhandle hvordan du og din organisasjon er involvert i parautøveres vei inn i idretten, hva dere bidrar med og hvordan dere samarbeider med andre aktører. Intervjuet gjennomføres ansikt til ansikt eller over videosamtale, ettersom hva som passer best for deg. Intervjuet vil også bli tatt opp ved hjelp av lydbånd og deretter transkribert. Intervjupersonene vil bli gjort kjent med studien før intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun masterstudenten og veileder som har tilgang til personvernopplysningene, og all data vil bli lagret i passordbeskyttende filer. Lydfilen fra intervjuene blir transkribert i etterkant og slettet umiddelbart etter dette.

Som deltaker i masterprosjektet vil du bli referert til som ansatt i organisasjonen, noe som kan gjøre det mulig å identifisere deg gjennom din posisjon i organisasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31.08.2022

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Å få rettet personopplysninger om deg,
- Å få slettet personopplysninger om deg, og
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Idrettshøgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Masterstudent Sindre Lokreim Bolstad

Tlf: 992 406 29

Epost: sind-bol@online.no

Førsteamanuensis Chris Horbel

Tlf: 232 62 440

Epost: chrish@nih.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personvern@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Chris Horbel
(Forsker/veileder)

Sindre Lokreim Bolstad
(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet "*Parautøveres vei inn i idretten*", og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3. Intervjuguide - idrettsorganisasjoner

	Tema	Spørsmål
		<ul style="list-style-type: none"> - Presentasjon av meg - Bakgrunn og formål med prosjektet - Informert samtykke: taushetsplikt, - Anonymisering, databehandling og frivillig deltakelse - Informere om lydopptak <p>- Starte lydbånd</p>
<i>Innledning</i>	Rolle i organisasjonen	<p>1. Kan du begynne med å fortelle litt om deg selv?</p> <p>a) Utdanning</p> <p>b) Tidligere arbeidserfaring</p> <p>2. Hva er din rolle/stilling i organisasjonen?</p> <p>a) Hva innebærer denne rollen?</p> <p>b) Hva er typiske arbeidsoppgaver?</p>
	Generelt om paraidrett	<p>3. Kan du beskrive din organisasjons visjon, mål og verdier?</p> <p>4. NIFs visjon: <i>idretts glede for alle</i>. Hva tenker du og din organisasjon om denne?</p> <p>5. Hva betyr paraidrett for din organisasjon?</p> <p><i>(Videre i intervjuet vil fokuset være rekruttering og veien inn i idretten)</i></p>
<i>Hoveddel</i>	Veien inn	<p>6. Hva mener du er de generelle forutsetningene for å få flere parautøvere inn i idretten?</p> <p>a) Har du noen tanker rundt hva som kan påvirke disse forutsetningene?</p> <p>7. Kan du beskrive hvordan en typisk vei inn i idretten ser ut for en potensiell parautøver?</p> <p>a) Hvor rekrutteres de typisk fra/inngangsvei?</p> <p>b) Hvem er det som typisk tar initiativet? (utøveren, andre aktører?)</p>
	Roller og bidrag	<p>8. Hva gjør din organisasjon i rekrutteringsfasen og veien inn i idretten for potensielle parautøvere?</p> <p>a) Hvordan er dere involvert?</p> <p>b) Hvilken fordel (verdi, nytteverdi) ser din organisasjon ved å være involvert i rekrutteringen?</p> <p>9. Andre erfaringer med rekruttering?</p>

	Andre aktører	<p>10. Hvilke andre aktører mener du er sentrale for å få parautøvere inn i idretten? (eks andre grupper, organisasjoner, institusjoner osv)</p> <p>a) På hvilken måte er disse sentrale?</p> <p>b) Hvem er viktigst for dere?</p> <p>11. Hva tror du aktørene vi har snakket om bidrar med til parautøveres vei inn i idretten?</p> <p>a) Hvorfor tror du de er involvert?</p> <p>b) Hvilken fordel (verdi, nytteverdi) tror du de kan få ved å være involvert i rekruttering?</p> <p>12. Hvordan koordineres rekrutteringsarbeidet deres?</p> <p>a) Finnes det noen strukturer eller organisasjoner som støtter dere?</p>
	Støtte og samarbeid	<p>13. Hvem av aktørene samarbeider dere med?</p> <p>a) Hvordan kan samarbeid gjøre at dere klarer å oppnå fordelene deres? (verdi, nytteverdi)</p> <p>14. Andre erfaringer fra samarbeidet?</p> <p>a) Hvordan kan samarbeidene bli bedre?</p>
	Utfordringer	<p>15. Hvilke utfordringer erfarer du med å få flere parautøvere inn i idretten?</p> <p>a) Hvorfor er det sånn tror du?</p>
	Muligheter	<p>16. Hvilke muligheter (potensiale) ser du og din organisasjon i et mer felles samarbeid om rekruttering?</p>
	Utvikling	<p>17. Hvordan ser du og din organisasjon for dere å bidra i rekrutteringsarbeidet i tiden fremover?</p> <p>a) Hvor vil dere/vil ikke bidra?</p> <p>18. I en perfekt verden: hvordan ser veien inn i idretten ut for en parautøver?</p> <p>a) Hva ønsker du/dere å bidra med?</p> <p>b) Hvem mener du bør ha ansvaret?</p>
<i>Avslutning</i>		<p>19. Ønsker du avslutningsvis å tilføye noe?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppsummering av interessenter - Takk for at du stilte opp til intervjuet!

Vedlegg 4. Intervjuguide til helsesportsentrene

	Tema	Spørsmål
<i>Bakgrunn</i>		<ul style="list-style-type: none"> - Presentasjon av meg - Bakgrunn og formål med prosjektet - Informert samtykke: taushetsplikt, - Anonymisering, databehandling og frivillig deltakelse - Informere om lydopptak <p>- Starte lydbånd</p>
<i>Innledning</i>	Rolle i organisasjonen	<p>1. Kan du begynne med å fortelle litt om deg selv?</p> <p>a) Utdanning</p> <p>b) Tidligere arbeidserfaring</p> <p>2. Hva er din rolle/stilling i organisasjonen?</p> <p>a) Hva innebærer denne rollen?</p> <p>b) Hva er typiske arbeidsoppgaver?</p>
	Generelt om paraiddrett	<p>3. Kan du beskrive din organisasjons visjon/verdier?</p> <p>4. NIFs visjon: <i>idrettsglede for alle</i>. Hva tenker du og din organisasjon om denne?</p> <p>5. Hva betyr paraiddrett for deg og din organisasjon?</p> <p>a) Hvor viktig er det for deres brukere?</p> <p><i>(Videre i intervjuet vil fokuset være rekruttering og veien inn i idretten)</i></p>
<i>Hoveddel</i>	Veien inn i idretten	<p>6. Har du noen tanker rundt hva som er de generelle forutsetningene for å få flere parautøvere inn i idretten?</p> <p>a) Har du noen tanker rundt hva som kan påvirke disse forutsetningene?)</p> <p>7. Dere blir nevnt som en sentral rekrutteringsarena for idretten. Hvordan oppfatter du deres rolle?</p> <p>8. Kan du beskrive hvordan veien fra opphold hos dere og inn i en idrett typisk kan se ut?</p> <p>a) Hvem er det som typisk tar initiativet?</p>

	Bidrag	9. Hvordan er din organisasjon involvert i rekruttering og veien inn i idretten? a) Hvilken fordel (verdi/nytteverdi) ser din organisasjon ved å være involvert? b) Hva skal til for at dere vil involveres mer?
	Andre aktører	10. Hvem jobber dere sammen med for å hjelpe brukere som vil delta i en i organisert idrett? (eks andre grupper, organisasjoner, institusjoner) a) På hvilken måte er disse sentrale? b) Hvordan jobber dere sammen? c) Hvilken fordel/verdi/nytte tror du disse har ved å være involvert 11. Finnes det noen strukturer som koordinerer veien fra dere til organisert idrett? a) Finnes det noen organisasjoner som leder denne prosessen? Hvis ja, hvilken?
	Støtte og samarbeid	12. Hvordan opplever dere samarbeidet med andre organisasjoner/aktører? a) Hvordan kan samarbeid gjøre at dere klarer å oppnå fordelene deres? (verdi, nytteverdi) b) Hvordan kan samarbeidene bli bedre? 13. Hvordan opplever dere rollefordelingen/avklaring i rekrutteringsarbeid? (idretten og dere)
	Utfordringer	14. Opplever dere at idretten kunne gjort noe annerledes, siden rekruttering fortsatt er en utfordring?
	Muligheter	15. Hvilke muligheter/potensiale opplever du ligger i et bedre samarbeid om rekruttering? (intern/ekstern)
	Utvikling	16. Hvordan ser du og din organisasjon for dere å bidra med å rekruttere flere parautøvere inn i idretten i fremtiden? a) Hvor vil dere/vil ikke bidra? 17. I en perfekt verden: hvordan tenker du veien inn i organisert idrett burde se ut? a) Hva ønsker du/dere å bidra med? b) Hvem mener du bør ha ansvaret?
<i>Avslutning</i>		18. Ønsker du avslutningsvis å tilføye noe? - Takk for at du stilte opp til intervjuet!